

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

P/01/119

KGP/DSPP/41004/01

Nr ewid. 169/2002/P01119/KGP

I N F O R M A C J A

o wynikach kontroli restrukturyzacji i przekształceń
własnościowych w hutnictwie żelaza i stali

WARSZAWA

luty

2003 r.

SPIS TREŚCI

strona

I	CZĘŚĆ OGÓLNA	1
	1. Charakterystyka kontroli	1
	2. Synteza wyników kontroli i ocena kontrolowanej działalności	2
	3. Wnioski	10
II	CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA	11
	1. Analiza stanu prawnego	11
	2. Struktura podmiotowa sektora	22
	3. Ważniejsze działania na rzecz restrukturyzacji w hutnictwie żelaza i stali i ich ocena	24
	3.1. Studium sektorowe	24
	3.2. Stanowisko rządu RP w sprawie restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali	25
	3.3. Program restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali z czerwca 1998 r.	26
	3.4. Program restrukturyzacji – Aktualizacja 2001	28
	3.5. Modyfikacja Programu Restrukturyzacji Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce	29
	3.6. Restrukturyzacja i Rozwój Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce do 2006 r.	30
	4. Realizacja głównych elementów programów restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali w latach 1993 - 2001	31
	4.1. Sytuacja ekonomiczna	31
	4.2. Produkcja	33
	4.3. Eksport – import.	35
	4.4. Wybór doradców prywatyzacyjnych	35
	4.5. Przekształcenia własnościowe hut	39
	4.6. Prywatyzacja poprzez BPU	39
	4.7. Prywatyzacja poprzez NFI.	43
	4.8. Procesy prywatyzacji hut - jsSP	45
	4.9. Zatrudnienie	51
	4.10. Restrukturyzacja organizacyjna hut	54
	4.11. Inwestycje	56
	5. Skutki finansowe realizacji programów restrukturyzacji hutnictwa	61
III	POSTĘPOWANIE KONTROLNE I DZIAŁANIA PODJĘTE PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI	63

Załączniki:

Nr 1 - Wykaz uczestników kontroli oraz kontrolowanych jednostek.

Nr 2 - Stan przekształceń własnościowych hut.

Nr 3 - Nakłady inwestycyjne na realizację Programu Restrukturyzacji w latach 1998-2001.

Objaśnienia niektórych skrótów używanych w informacji

BPU	bankowe postępowanie ugodowe
HPS	Hutniczy Pakiet Socjalny
jsSP	jednoosobowa spółka Skarbu Państwa
MG	Ministerstwo Gospodarki
MPiH	Ministerstwo Przemysłu i Handlu
MPW	Ministerstwo Przekształceń Własnościowych
MSP	Ministerstwo Skarbu Państwa
Minister PiH	Minister Przemysłu i Handlu
Minister PW	Minister Przekształceń Własnościowych
Minister SP	Minister Skarbu Państwa
NFI	Narodowe Fundusze Inwestycyjne
RM	Rada Ministrów
SP	Skarb Państwa
UE	Unia Europejska
ustawa o p.p.p.	<i>ustawa z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych</i>
ustawa o k.i p.p.p.	<i>ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych</i>
ustawa o NFI	<i>ustawa z dnia 30 kwietnia 1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji</i>
WZA	Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy
NWZA	Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

1. Charakterystyka kontroli

Temat, okres objęty kontrolą oraz czas jej przeprowadzenia

Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w latach 2001-2002, z własnej inicjatywy, kontrolę restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w hutnictwie żelaza i stali. Tematyka kontroli (ujęta w planie rocznym NIK pod nr P/01/119) obejmowała działania Ministra Skarbu Państwa (uprzednio Ministra Przekształceń Własnościowych) i Ministra Gospodarki (uprzednio Ministra Przemysłu i Handlu), a także zarządów kontrolowanych hut, wynikające z *Programów restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce* (zwanymi dalej *Programami restrukturyzacji*). Przedstawione w *Informacji* dane obejmują lata 1992 – I. poł. 2002¹.

Cel i zakres kontroli

Celem kontroli była ocena realizacji przyjętych przez Radę Ministrów *Programów restrukturyzacji* sektora hutnictwa żelaza i stali oraz wpływu realizacji *Programów restrukturyzacji* na sytuację hut. W tym, w szczególności:

- stopnia realizacji strategii restrukturyzacji oraz uzyskanych efektów,
- kosztów restrukturyzacji i źródeł ich sfinansowania,
- zabezpieczenia interesów pracowników, w tym poprzez Hutniczy Pakiet Socjalny,
- koordynacji procesów przekształceń własnościowych ze strategią restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w ramach przyjętych programów rządowych,
- stworzenia warunków dla efektywnej działalności ekonomicznej hut, a także prawnego i finansowego zabezpieczenia procesów restrukturyzacyjnych.

Jednostki kontrolowane

Badaniami kontrolnymi objęto: Ministerstwo Skarbu Państwa, Ministerstwo Gospodarki oraz 12 hut. W ministerstwach i jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa przeprowadzono kontrolę pod względem: legalności, gospodarności, rzetelności i celowości podejmowanych decyzji i prowadzonych działań. W spółkach z częściowym udziałem Skarbu Państwa, prowadzono kontrolę pod względem: legalności i gospodarności. Wykaz skontrolowanych jednostek stanowi Załącznik nr 1 do niniejszej informacji.² Ustalony w trakcie kontroli stan przekształceń i sposoby prywatyzacji hut przedstawiono w Załączniku nr 2.

¹ Czynności kontrolne koncentrowały się przede wszystkim na okresie 1997-2001, jednak wyjaśnienie przyczyn niektórych zjawisk wymagało sięgnięcia do lat wcześniejszych. Rozpoczęte w drugiej połowie roku 2001 kolejne prace nad restrukturyzacją sektora hutniczego nie przyniosły do czasu zakończenia kontroli zakładanych efektów i zostaną ocenione przez NIK w kolejnych kontrolach. W rozdziale 3 pkt 3.5 i 3.6 niniejszej Informacji przedstawiono główne postanowienia określone w programie *Restrukturyzacja i Rozwój Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce do 2006 r.* z dnia 10 stycznia 2003 r. przedstawione Komisji Europejskiej.

² Podstawowym kryterium doboru jednostek do kontroli była wielkość udziałów kapitałowych Skarbu Państwa w hutach oraz sposób przeprowadzonej prywatyzacji. Kontrolą objęto 7 z 8 jsSP, 2 z 3 działających hut sprywatyzowanych poprzez NFI oraz 4 z 9 hut sprywatyzowanych poprzez BPU.

**Uczestnicy
kontroli**

Jednostką koordynującą badania kontrolne był Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji. Ponadto w kontroli uczestniczyły Delegatury NIK: w Katowicach, w Krakowie, w Kielcach, w Opolu i w Szczecinie.

**Wcześniejsze
kontrole NIK**

Przeprowadzona w 1994 r., przez Delegaturę NIK w Katowicach, kontrola przebiegu restrukturyzacji i sytuacji ekonomicznej hutnictwa żelaza i stali, wykazała brak efektów rządowego programu restrukturyzacji, realizowanego od 1992 r. Wnioski pokontrolne dotyczyły m.in. zaktualizowania programu restrukturyzacji, podjęcia działań nad pozyskaniem kapitałów, urealnienia wartości księgowej majątku oraz zabezpieczenia instrumentów prawnych i ekonomicznych, umożliwiających przeprowadzenie procesów restrukturyzacyjnych.

Od lutego do kwietnia 2001 r. przeprowadzono kontrole rozpoznawcze w hutach Baildon i Łabędy. Kontrole wykazały nieskuteczność i niską efektywność prowadzonych przez zarządy hut działań restrukturyzacyjnych realizowanych w ramach programów rządowych. Realizacja programów restrukturyzacyjnych w obu hutach nie doprowadziła do poprawy ich sytuacji ekonomicznej. Krytycznym momentem dla bytu gospodarczego obu hut był termin wymagalnych skumulowanych spłat kredytów. Wyniki kontroli omówiono w dalszych rozdziałach niniejszej informacji.

**Dodatkowe źródła
informacji**

Niezależnie od ustaleń dokonanych w trakcie procesu kontrolnego, w niniejszej informacji wykorzystano także następujące opracowania:

- *Informacja o wynikach kontroli przebiegu restrukturyzacji i sytuacji ekonomicznej hutnictwa żelaza i stali*³
- Informacja Ministerstwa Gospodarki dla Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej⁴
- Rynek Stali,⁵
- Raport przemysłowy – Hutnictwo.⁶

2. Synteza ustaleń kontroli i ocena kontrolowanej działalności.

**Niezrealizowano celów
restrukturyzacji hutnictwa
żelaza
i stali**

1. Kolejne Rządy nie zrealizowały podstawowych celów wskazywanych w programach restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali. Rada Ministrów w latach 1992–2001 przyjęła *Stanowisko Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali do 2002 r.* (grudzień 1992 r.), *Program restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w latach 1998 – 2005* z czerwca 1998 r. oraz liczne ich aktualizacje⁷. Wy-

³ Najwyższa Izba Kontroli – Delegatura w Katowicach – luty 1995 r., Nr ewid. 6/95/103/B/94

⁴ *Informacja dla Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej – Ministerstwo Gospodarki*, kwiecień 2002

⁵ *Rynek Stali – Przegląd Krajowy* 1, Ośrodek Informacji Hutniczej Sp. z o.o., Hutnicza Izba Przemysłowo Handlowa – styczeń 2001 ISSN 1429-1479

⁶ *Nowy Przemysł – Miesięcznik Gospodarczy* Nr 2 ISSN 1429-866X

⁷ Z 25 hut, które przyjęły do realizacji *Program restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali* z 1992 r. sześć hut: Bobrek, Zygmunt, Baildon, Ostrowiec, Małapanew i Częstochowa, ze względów ekonomicznych, postawione zostały w stan upadłości, Huta Gliwice w stan likwidacji, a Huta Zabrze bę-

mienionym dokumentom programowym, towarzyszyły nieskuteczne działania Rządu oraz brak wystarczających środków finansowych.

Nie osiągnięto zadowalającego stanu realizacji głównych celów, tj. :

1. *międzynarodowej konkurencyjności produkcji i wyrobów,*
2. *efektywności ekonomicznej sektora,*
3. *dostosowania asortymentu i wielkości produkcji do potrzeb rynku,*
4. *prywatyzacji hut i dopływu kapitałów.*

Efektami *programów restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali* były przede wszystkim:

- o redukcja potencjału wytwórczego zgodnie z przyjętymi programami,
- o wyłączenie ze zdolności produkcyjnych znaczącej ilości przestarzałych i ekologicznie szkodliwych technologii (głównie martenowskich),
- o wyłączenie ze struktur hut majątku nieprodukcyjnego,

Najpełniej zrealizowany, aczkolwiek nie zakończony, był program restrukturyzacji zatrudnienia, zakładający m.in. zmniejszenie zatrudnienia w latach 1992 - 2002 ze 123 tys. do 43,5 tys. etatów, tj. o 79,5 tys. miejsc pracy.⁸ Wielkość tą przekroczono już w połowie roku 2001, redukując zatrudnienie o 86 tys., z czego ok. 22 tys. osób znalazło zatrudnienie w spółkach utworzonych na majątku hut.

Radykalne przyspieszenie procesów restrukturyzacji zatrudnienia nastąpiło od 1999 r. po wdrożeniu HPS. Łącznie z hut w okresie lat 1999-2001 odeszło ok. 47 tys. pracowników. Koszty związane z prowadzoną restrukturyzacją zatrudnienia w ramach *Programu z 1998 r.* wyniosły ok. 506 mln zł. (str.30, 51-54)

Na negatywną ocenę zasługują natomiast:

- o **nieskuteczność i opóźnienia działań administracji rządowej na rzecz realizacji celów *Programów restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali,***
- o **niska efektywność ekonomiczna sektora,**
- o **nieskoordynowana polityka inwestycyjna w sektorze,**
- o **brak nadzoru nad realizacją programów restrukturyzacyjnych realizowanych przez huty,**
- o **brak polityki prywatyzacyjnej.**

**Pominięcie zaleceń
restrukturyzacyjnych**

2. Zdaniem Izby, w kolejnych *Programach restrukturyzacji*, wdrażanych do realizacji do 2001 r., w niedostateczny sposób wykorzystano zalecenia przedstawione w *Studium restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali*⁹ przyjętym przez RM w sierpniu 1992 r. Nie uwzględniono podstawowych zaleceń restrukturyzacyjnych:

dąca w stanie zapaści ekonomicznej, została sprzedana inwestorowi prywatnemu i nie prowadzi działalności hutniczej.

⁷ *Studium restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali* - opracowane przez tzw. Konsorcjum Kanadyjskie. Główne zalecenia omówiono w części II pkt 3.1 niniejszej informacji.

⁸ Program *Restrukturyzacja i Rozwój Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce do 2006 r.* przewiduje dalszą redukcję zatrudnienia o ponad 8,3 tys. pracowników.

**Niepełna realizacja
programów**

- o **Przeprowadzenia zaleceń konsolidacyjnych - podmiotowych (łączenia hut) i produktowych – tworzących grupy producentów wyrobów głęboko przetworzonych.**
 - o **Zamrożenia w trybie natychmiastowym wydatków i zawieszenia realizowanych projektów inwestycyjnych przez poszczególne huty. Realizowane ad hoc inwestycje – zdaniem ekspertów kanadyjskich – mogły zniweczyć plan restrukturyzacji całego sektora.**
 - o **Redukcji podmiotowej sektora i podjęcia procesu zamykania hut, które uznano jako niezdolne do ekonomicznego funkcjonowania.**
Do podjęcia podobnych koncepcji powrócono dopiero w *Programie restrukturyzacji – Aktualizacja 2001*, tj. po 10 latach od rozpoczęcia procesów restrukturyzacyjnych. (str.24-31)
- 3. Brak spójnej i konsekwentnie realizowanej polityki państwa, niepowodzenia prywatyzacyjne oraz niezabezpieczone źródła finansowania inwestycji powodowały, że programy restrukturyzacji oparte zostały na nierealnych założeniach. Stan realizacji podstawowych celów restrukturyzacji sektora na koniec 2001 r. należy ocenić jako niezadowalający.**

**Przekształcenia
własnościowe**

- 3.1. Najwyższa Izba Kontroli krytycznie ocenia przygotowanie i efekty przekształceń własnościowych hut w latach 1992-2001.**

Realizując od 1992 r. kompleksowe Programy restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali, w części dotyczącej prywatyzacji, Ministrowie odpowiedzialni za procesy prywatyzacyjne, nie wdrożyli procedur prywatyzacyjnych niezbędnych do wykonania głównych założeń prywatyzacyjnych określonych w tych Programach.

Rozpoczęcie w 1991 r. procesu prywatyzacji sektora przekształceniem w jsSP Huty Katowice i w 1992 r. prywatyzacją Huty Warszawa, nie zostało poprzedzone opracowaniem strategii prywatyzacyjnej sektora, określającej m.in.: cele prywatyzacji, alokację środków z prywatyzacji, metody prywatyzacji, oczekiwania inwestycyjne, postulowane powiązania i przepływy kapitałowe, zabezpieczenie interesów Skarbu Państwa i pracowników. Nie opracowano również koncepcji prywatyzacyjnej poszczególnych hut uwzględniającej: pozycję huty w sektorze, jej sytuację ekonomiczną, postulowany wpływ prywatyzacji na rozwój huty i wymagania stawiane inwestorom, ścieżki i sekwencje prywatyzacji.¹⁰ Nie został opracowany program prywatyzacji hut, jako program wykonawczy do *Programów restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali*.

Przyjęte przez Radę Ministrów w dniu 14 lipca 1998 r. założenia prywatyzacyjne majątku państwowego, zawarte w *Programie prywatyzacji do 2001 r.* zakładały prywatyzację sektora hutniczego do 2001 r., ale brak opracowanej przez MSP koncepcji prywatyzacji, uniemożliwił jej przeprowadzenie.

¹⁰ Dopiero w programie *Restrukturyzacja i Rozwój Hutnictwa Żelaza i Stali do 2006 r.* ustalono koncepcję prywatyzacyjną hut skonsolidowanych w PHS S.A., zakładając kolejno sekwencje prywatyzacyjne: wykupienie przez inwestora wierzytelności hut z możliwością ich zamiany na akcje; dokapitalizowanie hut poprzez podniesienie kapitałów i jako ostatnią – zobowiązanie inwestora do zakupu akcji Skarbu Państwa.

**Efekty wsparcia
finansowego**

W latach 1998- 2001 r. nie określały również zadań prywatyzacyjnych względem hut dla Ministra SP kolejne ustawy budżetowe.¹¹

Nie wsparte zatem decyzjami rządowymi procesy prywatyzacyjne spowodowały, że przyjęte w *Programach restrukturyzacji hutnictwa*, założenia prywatyzacyjne tj.: sprywatyzowanie całości sektora do 2001 r., – nie zostały zrealizowane. (str. 35-51).

3.2. Skutki finansowe projektów restrukturyzacyjnych przeprowadzonych w latach 1993-2001 (I półrocze) wyniosły ponad 7,5 mld zł. Nie koordynowane i nie kontrolowane przez Rząd pod względem celowości i zgodności z *Programem Restrukturyzacji* sektora, nie doprowadziły do oczekiwanych przemian jakościowych sektora i poprawy jego funkcjonowania. Nie odwróciły negatywnych trendów w sytuacji ekonomicznej sektora umorzenia długów w ramach postępowań układowych na kwotę ponad 354 mln zł oraz konwersje długów hut na ich akcje, które łącznie z umorzeniami w ramach BPU wyniosły 740 mln zł.

Poza efektami w restrukturyzacji zatrudnienia, nie poprawiły w sposób zdecydowany sytuacji hut, wykorzystywane różne formy pomocy publicznej, wynoszące w latach 1998 – 2001 ponad 849 mln zł.

Poniesione nakłady inwestycyjne w wysokości 5,4 mld zł, przez rozproszone w sektorze huty nie doprowadziły do zakończenia inwestycji i do osiągnięcia celu jakim była konkurencyjność polskich wyrobów hutniczych przy jednoczesnym zapewnieniu efektywności produkcji. (str. 56-63)

Sposób sprywatyzowania w latach 1993-1996 14 hut, tj. dziewięciu poprzez BPU i pięciu poprzez NFI, spowodował, że SP nie posiadał instrumentów oddziaływania na inwestorów mających wspierać programy restrukturyzacyjne.¹² Ingerencja właściwych ministrów mogła dotyczyć jedynie obszarów, w których huty korzystały ze środków państwowych, bądź gwarancji lub poręczeń Skarbu Państwa.

Na tym tle krytycznie należy ocenić nadzór nad realizacją projektów inwestycyjnych w hutach Baildon S.A. i Ostrowiec S.A. na łączną kwotę ponad 570 mln zł. Znajdujące się obecnie w stanie upadłości huty, nie spłacając w pełni kredytów zabezpieczonych gwarancjami Skarbu Państwa mogą spowodować obciążenia budżetowe w wysokości ok. 245 mln zł. (str. 39-51)

**Brak
odpowiedniego
finansowania**

3.3. Określane przez Rząd *Programy Restrukturyzacji*, nie posiadały oparcia w źródłach finansowania. Całkowity koszt realizacji *Programu* z 1998 r. określono na 12 mld zł, w tym koszt inwestycji na 8,6 mld zł. W latach

¹¹W latach 1998 –2001, w uzasadnieniach do ustaw budżetowych nie były formułowane dla Ministra SP zadania prywatyzacyjne spółek sektora hutniczego. W latach 1998-2000 w uzasadnieniach do ustaw budżetowych pt. „Kierunki prywatyzacji” zadania prywatyzacyjne dla Ministra SP formułowane były jedynie jako kontynuacja procesów prywatyzacji spółek sektora hutniczego.

¹² BPU- bankowe postępowanie ugodowe stanowiące ścieżkę prywatyzacyjną, w której następuje zamiana wierzytelności na akcje; NFI – Program Narodowych Funduszy Inwestycyjnych, jako jedna ze ścieżek prywatyzacyjnych, w której Skarb Państwa po wniesieniu akcji spółek do NFI nie angażuje się bezpośrednio w NFI i nie ingeruje w zarządzanie jego majątkiem. Por. str.8 i nast.

1998 - 2001 (I półrocze), w hutach objętych *Programem* przewidywano nakłady inwestycyjne o wielkości 7,4 mld zł, podczas gdy rzeczywiste nakłady poniesione przez huty, stanowiły wielkość 2,4 mld zł, tj. 32,4% planowanych. Na skutek złego stanu finansowego hut, proces inwestycyjny z początkiem 2001 r. został praktycznie wstrzymany. W zdecydowanej wielkości środki finansowe były przeznaczane na poprawę efektywności procesów metalurgiczno-stalowniczych, za rozbudową których, nie nadążało głębokie przetwórstwo stali skoncentrowane na wyrobach rynkowych.

(str. 26-28, 40-50, 56-63).

**Walcownia Rur
„Jedność”**

3.4. Krytycznie pod względem kryterium gospodarności należy ocenić efekty budowy walcowni ciągłej rur, prowadzonej przez Walcownię Rur Jedność Sp. z o.o. Rozpoczęta przez Hutę Jedność w 1977 r. inwestycja, kilkakrotnie wstrzymywana, nie została do 2002 r. zakończona. Utworzona w 1995 r. w celu realizacji tej inwestycji, spółka Walcownia Rur Jedność Sp. z o.o., głównie z powodu braku środków finansowych, nie była zdolna do zakończenia inwestycji w kolejno przesuwanych terminach. Skutkiem tego, koszty inwestycji wzrosły z 380,6 mln zł planowanych w 1996 r. do 544,7 mln zł, określonych w lipcu 2001 r. (str. 57 i 60-61)

**Zdolność
produkcyjna**

3.5. Nie były wykorzystywane, na poziomie zabezpieczającym efektywność ekonomiczną, określone *Programami Restrukturyzacji* zdolności produkcyjne – MMP¹³. Zdolność produkcyjna produkcji stali surowej w 1992 r. wykorzystana była w ok. 50%, w 1998 r. w 74,4 %, w 2001 r. w 75,8 %. Za osiem miesięcy 2002 r. odnotowano dalszy spadek produkcji stali sięgający ponad 8%, do analogicznego okresu roku poprzedniego. Niższy poziom wykorzystania zdolności produkcyjnych zawierający się w przedziale od 38 do 78% wystąpił w głównych grupach wyrobów hutniczych. (str. 33-35)

**Brak
efektywności
ekonomicznej**

3.6. Nie osiągnięto poprawy efektywności ekonomicznej sektora. W latach 1997 – 2001 sytuacja ekonomiczna hutnictwa żelaza i stali ulegała pogorszeniu. Bezpośrednimi przyczynami takiego stanu były: spadek produktywności dysponowanego potencjału, nie zakończone inwestycje i wysokie koszty działalności, w tym narastające koszty obsługi zadłużenia hut. Ponadto, wpływ na sytuację ekonomiczną hut, miały czynniki zewnętrzne wynikające ze spadku popytu na wyroby hutnicze, spowodowanego sytuacją kryzysową przemysłu, a także wzrost importu:

- przychody ogółem w 2001 r. w wysokości 15 445 mln zł, w porównaniu do 1997 r., w cenach realizacji, były niższe o ok. 5%. Podczas gdy koszty uzyskania przychodów wzrosły o 7% i w 2001 r. były o 13,8% wyższe od wielkości przychodów,¹⁴
- wzrost kosztów, przy jednoczesnym spadku przychodów skutkował 35-krotnym przyrostem straty brutto (z 58,7 mln zł do 2 144 mln zł)

¹³ MMP - Maksymalna Możliwa Produkcja, jest miernikiem rzeczywistych zdolności produkcyjnych i stanowi maksymalną produkcję, która może być osiągnięta przy uwzględnieniu niezbędnych rezerw integralnych.

¹⁴ Uwzględniając publikowane przez GUS wskaźniki wzrostu cen towarów i usług w latach 1998-2001, wielkość przychodów sektora hutniczego w 2001 r. była realnie niższa o ponad 45% od przychodów uzyskanych w roku 1997.

i ponad 17-krotnym przyrostem straty netto (z 119,8 mln zł do 2 163 mln zł),

- zadłużenie ogółem wzrosło z 6 085 mln zł do 10 333 mln zł, a większość hut utraciła zdolność do finansowania bieżącej działalności.

Niepomyślnie kształtowała się również sytuacja ekonomiczna za 9 miesięcy 2002 r. W stosunku do analogicznego okresu roku 2001 przychody z całokształtu działalności były mniejsze o 7,8 %. Relatywnie niższy spadek kosztów w tym okresie (o 6,9%), spowodował pogorszenie wyniku finansowego brutto – wzrost straty z 855 mln zł do 866 mln zł. Wzrosły również zobowiązania ogółem z 8 281 mln zł do 8 661 mln zł.

Wszystkie z 14 kontrolowanych hut, niezależnie od udziału kapitałowego SP, prowadziły działalność ze stratami. Szczególnie trudną sytuację ekonomiczną stwierdzono w hutach: Katowice, Sendzimira, Częstochowa, Ostrowiec, Małapanew i Szczecin. (str. 31-33, 39-50)

Eksport i import

3.7. Nie osiągnięto zadowalających relacji pomiędzy importem i eksportem wyrobów stalowych:

- Nie zahamowano dynamicznie rosnącego importu, który w latach 1993-2001 wzrósł ponad 4-krotnie z 0,7 mln ton do 2,9 mln ton i stanowił 43,7 % jawnego zużycia wyrobów stalowych w kraju¹⁵. Eksport, w tym samym czasie ulegał licznym wahaniom, ale w efekcie wzrósł nieznacznie, bo z 3,2 mln ton do ok. 3,6 mln ton wyrobów.
- Małokorzystny był również wskaźnik wymiany terms of trade, ukształtowany np. w 2001 r. na poziomie 1,8. Przy średniej cenie 468 dolarów USA za 1 tonę wyrobów importowanych, odpowiednia cena uzyskiwana w eksporcie wynosiła 270 dolarów USA.

Przewidywane wyniki za 2002 r. wskazują na pogłębianie się niekorzystnych relacji pomiędzy eksportem a importem. Według prognoz Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, w stosunku do 2001 r. import wyrobów hutniczych wzrośnie o ok. 4,7%, podczas gdy eksport zmniejszy się o ok. 10%.

(str.35)

Prywatyzacja hut

4. Najwyższa Izba Kontroli krytycznie ocenia stan prywatyzacji hut.

Żadne z przyjętych założeń prywatyzacyjnych nie zostało wykonane. Przekształcenie wszystkich hut, w latach 1991-2000 r. w jednoosobowe spółki SP, nie zostało zakończone prywatyzacją kapitałową z udziałem inwestora strategicznego żadnej z hut. Przeprowadzona prywatyzacja 16 z 24 hut, zeterminowana była ich trudną sytuacją ekonomiczną i nie miała wpływu na rozwój sektora.

Do końca 2002 r. nie sprywatyzowano siedmiu hut- jsSP: Katowice, Sendzimira, Cedler, Florian, Częstochowa, Łabędy i Kościuszkowice, stanowiących podstawowy segment wytwórczy sektora – produkujących m.in.: 78% stali surowej, 98 % surówki żelaza, 74% półwyrobów z COS.

Niedostateczne efekty przekształceń własnościowych w hutnictwie były skutkiem braku programu prywatyzacji, opóźnionych o kilka lat działań prywatyzacyjnych, a w ostatnim okresie pogarszającej się sytuacji ekono-

¹⁵ Wielkość zużycia jawnego produkcji wyrobów hutniczych stanowi saldo: produkcji wyrobów gotowych minus wielkość eksportu plus wielkość importu.

micznej hut. Odpowiedzialność za efektywność i stan prywatyzacji w hutnictwie ponoszą kolejni od 1992 r. ministrowie odpowiedzialni za procesy prywatyzacyjne, ale także ministrowie odpowiedzialni za przemysł, a następnie gospodarkę. (str. 22-23, 35-50)

**Prywatyzacja
poprzez BPU**

4.1. Przeprowadzony w latach 1993-1996 proces prywatyzacji dziewięciu hut w drodze postępowań BPU: Małapanew, Ostrowiec, Szczecin, Batory, Zawiercie, Jedność, Gliwice, Łaziska i Stalowa Wola, uratował większość z nich przed upadłością, ale nie miał wpływu na ich rozwój. Przed zawarciem BPU huty były zadłużone i osiągały ujemne wyniki na działalności gospodarczej. Po przeprowadzeniu BPU i zamianie na akcje ok. 560 mln zł długów i umorzeniu przez wierzycieli zadłużenia od 25,7% (w Hucie Małapanew) do 81% (w Hucie Szczecin), łącznie w kwocie ok. 180 mln zł, wszystkie z hut, w następnych latach prowadziły działalność ze stratami. Większość z hut znajduje się w stanie zapaści ekonomicznej (huty: Gliwice, Małapanew i Ostrowiec upadły). Podwyższenie kapitału akcyjnego hut następowało jedynie w wyniku kolejnych konwersji długów na akcje, co świadczyło o pogłębiających się trudnościach ekonomicznych. Negatywnym przykładem była Huta Ostrowiec S.A., której kapitał akcyjny był sześciokrotnie podwyższany w drodze kolejnych konwersji długów na akcje nowych emisji, a huta nadal znajdowała się w stanie zapaści ekonomicznej i w końcu w 2002 r. postawiona została w stan upadłości. (str. 39-43)

**Prywatyzacja
poprzez NFI**

4.2. Wniesienie w latach 1995 - 1996, do programu NFI 5 hut: Pokój S.A., Buczek S.A., Zabrze S.A., Zygmunt S.A. i Ferrum S.A., nie było skoordynowanym działaniem z Ministrem PiH. W ocenie Ministra PiH, ten sposób prywatyzacji zabezpieczał jedynie krótkookresowe cele NFI, nastawionych na zysk i stanowił zagrożenie dla procesów restrukturyzacyjnych w hutnictwie. Przeprowadzone kontrole NIK potwierdziły oceny Ministra PiH. Poza Hutą Buczek SA, w pozostałych hutach, NFI zbyły akcje.

Do takich transakcji należało nabycie 62,13 % akcji Huty Pokój S.A. i 9,35 % akcji Huty Ferrum S.A. przez Konsorcjum Finansowo Inwestycyjne "Colloseum" Sp. z o.o. Poprzez powiązania kapitałowe zrestrukturyzowanych organizacyjnie hut, Spółka Colloseum wobec, której organy wymiaru sprawiedliwości prowadzą postępowania w sprawach o działania sprzeczne z prawem, może mieć wpływ na działalność hut i spółek utworzonych na ich majątku.

Wniesienie akcji hut do NFI, nie poprawiło ich sytuacji ekonomicznej, a działalność NFI nie miała korzystnego wpływu na realizację przyjętego programu restrukturyzacji. W trzech z pięciu hut, nie nastąpiło podwyższenie kapitału akcyjnego a dwie huty: Huta Zygmunt SA w upadłości i Huta Zabrze S.A., której akcje zostały w całości sprzedane (dochód Skarbu Państwa 368,9 tys. zł) zostały wyłączone z *Programu restrukturyzacji*. Pozytywnym efektem było wprowadzenie do obrotu giełdowego akcji Huty Ferrum S.A. W wyniku podwyższenia kapitału akcyjnego i sprzedaży akcji spółki w obrocie publicznym nastąpiło podwyższenie kapitału akcyjnego z 13 330 tys. zł do 22 600,2 tys. zł. (str. 43-45)

**Realizacja
założeń
prywatyzacyjnych**

4.3 Nie zrealizowano założeń prywatyzacyjnych określonych w *Programie restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce*, przyjętym przez Radę Ministrów w czerwcu 1998 r.

W latach 1998 –2001 nie dokonano prywatyzacji żadnej z hut:

- Minister Skarbu Państwa, w latach 1999-2000, nie doprowadził do sprzedaży inwestorom strategicznym wyłonionym w trybie rokowań, mniejszościowych pakietów akcji, posiadanych w hutach sprywatyzowanych poprzez BPU i NFI.
- Nie został rozpoczęty proces prywatyzacji hut będących jsSP. Zgodnie z *Programem restrukturyzacji*, sprzedaż 51 % akcji Hut – jsSP, inwestorom strategicznym wyłonionym w trybie rokowań powinna zostać zakończona do 31 grudnia 2001 r.

W ocenie NIK założenia prywatyzacyjne były nierealne, bowiem Minister SP nie wdrożył przewidzianych prawem procedur prywatyzacyjnych i nie był przygotowany do ich realizacji. W Ministerstwie Skarbu Państwa nie były prowadzone żadne działania zmierzające do wyłonienia potencjalnych inwestorów zainteresowanych zakupem mniejszościowych udziałów Skarbu Państwa. Nie prowadzono również działań prywatyzacyjnych wobec hut będących jednoosobowymi spółkami Skarbu Państwa, a podjęte w 1999 r. działania prywatyzacyjne wobec Hut: Katowice S.A., Sendzimira S.A., Florian S.A. i Cedler S.A. zakończyły się niepowodzeniem.

Brak strategii prywatyzacyjnej wobec tych hut powodował, że do końca 1998 r. kolejni Ministrowie odpowiedzialni za procesy prywatyzacyjne hut, nie podejmowali żadnych działań prywatyzacyjnych. (str. 26-31, 35-39, 45-50)

4.4. Izba krytycznie ocenia działania prywatyzacyjne wobec hut - jsSP - nie przewidywanych do konsolidacji w ramach koncernu PHS S.A. Ministerstwo SP, nie posiadając własnych koncepcji prywatyzacyjnych, zobowiązywało zarządy hut znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej do samodzielnych działań prywatyzacyjnych. Działania prywatyzacyjne podejmowane przez Zarządy Hut: Baildon i Częstochowa nie zakończyły się powodzeniem. (str.49-50).

Niepowodzeniem zakończył się proces prywatyzacji Hut: Łabędy S.A. i Kościuszków S.A., który zgodnie z *Programem restrukturyzacji* miał nastąpić do końca 2000 r. poprzez sprzedaż 51 % ich akcji inwestorom strategicznym.(str. 50)

4.5. Huta Andrzej S.A. została sprywatyzowana poprzez podwyższenie we wrześniu 2000 r. kapitału akcyjnego z 73 mln zł do 150 mln zł i objęcie akcji przez GCB Centrostal-Bydgoszcz S.A. Podwyższony o 77 mln zł kapitał nie został przeznaczony na sfinansowanie rozwoju huty lecz głównie na pokrycie straty na działalności za 2000 r. (str. 50-51)

**Wybór doradców
prywatyzacyjnych przez
Ministra SP**

5. Izba krytycznie ocenia rzetelność i gospodarność działań Ministra SP, przy wyborze doradców prywatyzacyjnych: The Chase Manhattan Bank - doradcy prywatyzacyjnego dla Huty Katowice S.A. i Konsorcjum doradców: Business Management & Finance S.A.; EVIP International Sp. z o.o.;

Robert Fleming & Co.Limited – doradcy prywatyzacyjnego dla Hut:
im. Sendzimira, Florian i Cedler.

- Minister SP zawierając umowy z wybranymi w przetargu publicznym doradcami prywatyzacyjnymi, mimo iż znał trudną sytuację finansową hut, zobowiązał je do sfinansowania usług doradczych oszacowanych na kwotę ponad 9,4 mln zł. W przypadku Huty Cedler ustalone z doradcą wynagrodzenie było wyższe od wielkości wcześniej zadeklarowanej na ten cel przez Hutę. Zła sytuacja ekonomiczna hut i ich trudności płatnicze spowodowały, że żadna z nich nie wywiązała się z umownych terminów płatności za wykonane przez doradców prace.
- Powołana przez Ministra SP Komisja Przetargowa stosowała dowolność w kwantyfikacji kryteriów i spowodowała, że to nie kryteria obiektywne (cena za usługę), ale subiektywne kryteria (opinia i ocena merytoryczna firmy) zadecydowały o wyborze doradców. Krytyczna ocena NIK, znalazła potwierdzenie przy wyborze firmy na doradcę Ministra SP przy prywatyzacji Huty Katowice S.A., której fachowość według kryteriów subiektywnych została oceniona jako idealna. Ocena taka nie znalazła potwierdzenia w dalszym działaniu doradcy, a zastrzeżenia do jakości jego prac spowodowały zerwanie umowy.
- Naruszeniem rzetelności i gospodarności przy wyborze i rozliczaniu usług doradców było również:
 - nie umieszczanie w *Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia* informacji, mogących mieć wpływ na obniżenie oferty cenowej, takich jak: wcześniej wykonane analizy przedprywatyzacyjne oraz nieprecyzyjnie określona specyfikacja usług utrudniająca określenie wysokości wynagrodzenia,
 - powołanie w skład Zespołu ds. odbioru prac, w większości osób biorących wcześniej udział w pracach Komisji przetargowej, która dokonała wyboru doradcy prywatyzacyjnego. (str.35-39)

**Efekty
finansowe**

W trakcie kontroli stwierdzono uszczuplenie dochodów i inne nieprawidłowości finansowe na łączną kwotę **2 330,7 tys. zł**. Główną jej część stanowi kwota 2 323 tys. zł, którą w latach 1998-2001 przekazał jako darowizny majątkowe osobom prawnym i fizycznym Zarząd Huty Katowice S.A.¹⁶ (str. 47-49)

3. Wnioski

Badania kontrolne przeprowadzone w podmiotach sektora hutniczego wskazują na konieczność podjęcia następujących działań :

1. Wdrożenia przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej procesu restrukturyzacji finansowej hut, zgodnie z postanowieniami *ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali*¹⁷.

¹⁶ W sierpniu 2002 r. NIK zawiadomiła Prokuraturę Rejonową w Dąbrowie Górniczej o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Do końca 2002 r. postępowanie Prokuratury nie zostało zakończone.

¹⁷ Dz. U. Nr 111, poz. 1196

2. Dokonania przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej wspólnie z zarządami hut konsolidacji wybranych zdolności produkcyjnych i środków inwestycyjnych hut zapisanych w *Programie- Aktualizacja 2001 r.* i jego kolejnych modyfikacjach, w taki sposób aby umożliwić zakończenie procesów inwestycyjnych związanych z głębokim przetwórstwem stali.
3. Przeprowadzenie przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej wspólnie z zarządami hut, ocen i aktualizacji realizowanych przez huty *Porozumień* z czerwca 1999 r., jako elementów wdrożenia i monitorowania do 2005 r. programów produkcyjnych, inwestycyjnych, zdolności produkcyjnej i programów zatrudnienia pod kątem ich dostosowania do *Programu-Aktualizacja 2001 r.* i jego modyfikacji oraz postanowień *ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali*.
4. Opracowania przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, we współpracy z Ministrem Skarbu Państwa, programów wykonawczych w zakresie:
 - prywatyzacji hut – jsSP nie konsolidowanych w PHS SA,
 - zbycia akcji Skarbu Państwa, stanowiących mniejszościowe udziały w kapitałach hut objętych BPU oraz wniesionych do NFI.

II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

1. Analiza stanu prawnego

W okresie przekształceń własnościowych prowadzonych w hutach, stan prawny dotyczący prywatyzacji ulegał licznym zmianom.

1. Do dnia 7 kwietnia 1997 r. metody, sposoby i procedury przekształceń własnościowych przedsiębiorstw państwowych regulowały przepisy *ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (ustawa o p.p.p.)*¹⁸. Przekształcenie przedsiębiorstw państwowych w jsSP uregulowane zostało w art. 5 i 6 *ustawy o p.p.p.* Przekształcenia przedsiębiorstwa w jsSP dokonywał Minister Przekształceń Własnościowych, na wspólny wniosek dyrektora i rady pracowniczej przedsiębiorstwa, złożony po zasięgnięciu opinii ogólnego zebrania pracowników (delegatów) oraz opinii organu założycielskiego, bądź na wniosek organu założycielskiego, złożony za zgodą dyrektora przedsiębiorstwa i rady pracowniczej po zasięgnięciu opinii ogólnego zebrania pracowników.

Udostępnianie osobom trzecim akcji należących do Skarbu Państwa, w spółkach powstałych w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego, określone zostało przepisami rozdziału 3 *ustawy o p.p.p.* (tzw. prywatyzacja “pośrednia” lub “kapitałowa”). Zgodnie z art. 23 *tej ustawy*, akcje należące do Skarbu Państwa (poza akcjami dla pracowników udostępnionych na zasadach preferencyjnych) mogły być zbywane w drodze przetargu, oferty ogłoszonej publicznie lub w wyniku rokowań podjętych na podstawie publicznego zaproszenia. Art. 23 ust. 2, w szczególnych przypad-

¹⁸ Dz. U. Nr 51, poz. 298, ze zm.

kach, zezwalał Ministrowi PW za zgodą Rady Ministrów na inny tryb zbycia akcji jsSP. Zbycie akcji z naruszeniem powyższego trybu zgodnie z art. 23 ust. 3 było z mocy prawa nieważne.

Postępowanie przygotowawcze do udostępniania akcji jsSP osobom trzecim zostało określone art. 20 *ustawy o p.p.p. i w rozporządzeniu Ministra PW z dnia 20 listopada 1990 r. w sprawie sposobu przeprowadzania analiz prawnych i ekonomiczno-finansowych przedsiębiorstwa spółki ich finansowania oraz kwalifikacji wymaganych od osób dokonujących analiz*¹⁹. Procedury zlecania, wykonywania i odbioru prac wykonywanych przez firmy konsultingowe, zostały uregulowane wewnętrznymi zarządzeniami Ministra PW, w tym m.in. Zarządzeniem Nr 5/91/Org z dnia 18 kwietnia 1991 r. w sprawie zawierania umów związanych z procesem przekształceń własnościowych.

2. W dniu 8 kwietnia 1997 r. weszła w życie, w całości, ***ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (ustawa o k.i p.p.p)***²⁰. Część przepisów ustawy dotycząca komercjalizacji oraz uprawnień pracowników do nabywania akcji (art. 4, 25, 39, 48-50, 63, 70-73) oraz rozdziału 2 działu IV weszła w życie, już wcześniej, z dniem 23 października 1996 r.

Zasady komercjalizacji, według których przekształcono huty w jsSP oraz ustanowienie władz spółek i uprawnienia pracowników w zakresie zatrudnienia, uregulowane zostały w dziale II w art. od 3 do 20 ustawy. Komercjalizacji pp. dokonuje Minister SP na wniosek organu założycielskiego, na wniosek dyrektora i rady pracowniczej pp. lub z własnej inicjatywy.

Zgodnie z *ustawą o k i p.p.p.*, akcje skomercjalizowanej spółki w imieniu Skarbu Państwa zbywa Minister SP lub Agencja Prywatyzacji.²¹ Przepisy art. 32 i 42 *ustawy* stanowią, że przed prywatyzacją dokonuje się analizy mającej na celu ustalenie sytuacji prawnej majątku spółki (przedsiębiorstwa państwowego), stanu i perspektyw rozwoju, oszacowania wartości oraz oceny realizacji obowiązków z tytułu wymagań ochrony środowiska.

Rozporządzeniem z dnia 3 czerwca 1997 r. Rada Ministrów określiła zakres analizy, o której mowa wyżej, sposób jej zlecania, opracowania, odbioru i finansowania oraz warunki, w razie spełnienia których można odstąpić od opracowania analizy²². Zgodnie z § 12 pkt 1 finansowanie opracowania analizy następuje w ciężar budżetu państwa, jeżeli zlecającym jest minister właściwy do spraw Skarbu Państwa oraz jest to uzasadnione trudną sytuacją ekonomiczno-finansową podmiotu, którego analiza dotyczy.

Przepisy art. 33 i 34 *ustawy o k i p.p.p.* utrzymały rozwiązania przyjęte w ustawie o p.p.p., w tym sankcję nieważności z mocy prawa umowy zawartej z pominięciem wskazanego w ustawie trybu.

Zbywanie akcji Skarbu Państwa

¹⁹ Dz. U. Nr 2, poz. 10. z 1991 r.

²⁰ Dz. U. Nr 118, poz. 561 ze zm.

²¹ Agencja Prywatyzacji zlikwidowana została z dniem 31 marca 2002 r. – zadania Agencji przejął Minister SP.

²² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1997 r. w sprawie zakresu analizy spółki oraz przedsiębiorstwa państwowego, sposobu jej zlecania, opracowania, zasad odbioru i finansowania oraz warunków, w razie spełnienia których można odstąpić od opracowania analizy, Dz. U. Nr 64, poz. 408 ze zm.

*Rada Ministrów rozporządzeniem z dnia 29 lipca 1997 r. określiła szczegółowy tryb zbywania akcji Skarbu Państwa, zasady finansowania zbywania akcji oraz formy zapłaty za akcje.*²³

3. Zamówienia publiczne. Wyboru doradcy dla potrzeb procesów prywatyzacyjnych dokonuje Minister SP. na mocy przepisów *ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych*²⁴ - tj. jawnie, z zachowaniem równości i konkurencyjności podmiotów ubiegających się o zamówienie publiczne oraz z uwzględnieniem oszczędnego i celowego wydatkowania pieniędzy publicznych – art. 92 pkt 3 *ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych*.²⁵ Zachowania polegające na nierównym traktowaniu oferentów stanowią naruszenie ustawy i mogą stanowić podstawę protestów i odwołań (art. 79 - 92) z tym, że *ustawa* ta pozwala na stosowanie preferencji krajowych (art. 18). *Ustawa* zezwala na wykluczenie z ubiegania się o udzielenie zamówienia publicznego dostawców i wykonawców niewiarygodnych, zalegających z podatkami, skazanych za przestępstwo związane z zamówieniami publicznymi (art. 19). Wszelkie oświadczenia i zawiadomienia składane przez zamawiających i dostawców lub wykonawców wymagają formy pisemnej, chyba że *ustawa* stanowi inaczej (art. 21). Podstawowym trybem udzielania zamówienia publicznego jest przetarg nieograniczony (art. 14). Ponadto *ustawa* dopuszcza w przypadkach określonych w *ustawie* udzielenie zamówienia publicznego w trybie: przetargu ograniczonego (art. 32), przetargu dwustopniowego (art. 54), negocjacji z zachowaniem konkurencji (art. 64), zapytania o cenę (art. 68), zamówienia z wolnej ręki (art. 71). W sytuacji, gdy zlecenia dokonuje podmiot nie zobowiązany do stosowania powołanej ustawy albo finansowanie odbywa się bez udziału środków publicznych, stosuje się procedurę przewidzianą w § 12 pkt 3 *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 1997 r. w sprawie zakresu analizy spółki oraz przedsiębiorstwa państwowego, sposobu jej zlecenia, opracowania, zasad odbioru i finansowania oraz warunków, w razie spełnienia których można odstąpić od opracowania analizy*.

Naruszenie zasady, formy lub trybu postępowania przy udzielaniu zamówień publicznych określonych w ww. *ustawie* stanowi zgodnie z art. 138 ust. 1 pkt 12 *ustawy z 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych*²⁶ (poprzednio wynikało to z art. 57 ust. 1 pkt 14 *ustawy z dnia 5 stycznia 1991 r. - prawo budżetowe*²⁷) naruszenie dyscypliny finansów publicznych (poprzednio dyscypliny budżetowej).

4. Umowy z doradcami w procesach prywatyzacyjnych. Współpraca organów założycielskich i właścicielskich z firmami doradczymi opiera się na podpisywanych z tymi firmami umowach cywilnoprawnych. Przy zawieraniu umów zastosowanie mają m.in. przepisy *Kodeksu cywilnego* dotyczące: zawarcia umowy (art. 66 -72), formy czynności prawnych (art. 73-81), terminów (art.110 -116), umowy o dzieło (art. 627- 646), umowy zlecenia (art.

²³ Dz. U. Nr 95,poz.578 ze zm.

²⁴ tj. Dz. U. Nr 72, poz. 664 z 2002 r.

²⁵ Dz. U. Nr 155,poz. 1014 ze zm.

²⁶ Dz. U. Nr 155, poz. 1014 ze zm.

²⁷ Dz. U. z 1993 r. Nr 72, poz. 344 ze zm.

734-751), wykonania zobowiązań i skutków ich niewykonania (art. 450 - 497).

5. Udział podmiotów zagranicznych. Udział w prywatyzacji polskich przedsiębiorstw podmiotów zagranicznych regulowały do dnia 31 grudnia 2000 r. *przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1991 r. o spółkach z udziałem zagranicznym*²⁸, natomiast od dnia 1 stycznia 2001 r. problematykę tę regulują przepisy *ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej*²⁹.

*Ustawa z dnia 29 marca 1996 r. o zmianie ustawy o spółkach z udziałem zagranicznym oraz o zmianie niektórych ustaw*³⁰, która weszła w życie z dniem 4 maja 1996 r. - w porównaniu z obowiązującym uprzednio stanem prawnym - zliberalizowała znacznie wymagania stawiane inwestorom zagranicznym przy podejmowaniu działalności oraz jej prowadzeniu, zrównując sytuację podmiotów zagranicznych inwestujących w Polsce z polskimi podmiotami gospodarczymi.

Art. 6 ust. 1 *ustawy o spółkach z udziałem zagranicznym* określił, że zezwolenia wymagało zawarcie przez państwową osobę prawną ze spółką lub na jej rzecz umowy lub umów, których przedmiotem było używanie mienia tej państwowej osoby prawnej w spółce z udziałem podmiotów zagranicznych w przypadku pokrycia przez tę osobę kapitału zakładowego (akcyjnego) przy objęciu udziałów lub akcji wkładem niepieniężnym stanowiącym przedsiębiorstwo, nieruchomość lub część przedsiębiorstwa zdolną do realizacji określonych zadań gospodarczych, na terytorium RP przez okres ponad 6 miesięcy lub których przedmiotem jest przeniesienie własności takiego mienia.

Zgodnie z punktem 2 powyższego przepisu zezwolenia wymagało również objęcie przez państwową osobę prawną udziałów lub akcji w spółce z udziałem podmiotów zagranicznych w przypadku pokrycia przez tę osobę kapitału zakładowego (akcyjnego) wkładem niepieniężnym stanowiącym przedsiębiorstwo, nieruchomość lub część przedsiębiorstwa zdolną do realizacji określonych zadań gospodarczych. Przepis art. 6 ust. 1 pkt 1 nie był stosowany w przypadku wniesienia przez Skarb Państwa do spółki mienia przedsiębiorstwa państwowego likwidowanego w trybie art. 37 ust. 1 pkt. 2 *ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych* (art. 6 ust. 2).

W myśl art. 8 wydawanie zezwoleń należało do kompetencji Ministra SP. Czynności prawne dokonane z naruszeniem art. 6 były nieważne (art. 9). Art. 7 określił, że za podmioty zagraniczne w zakresie art. 6 uważało się także osobę prawną z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zależną od podmiotów zagranicznych. Za zależną uważało się osobę prawną, gdy podmiot zagraniczny:

1. posiadał bezpośrednio lub pośrednio większość głosów w zgromadzeniu wspólników (akcjonariuszy), także na podstawie porozumień z innymi wspólnikami i akcjonariuszami, lub

²⁸ Dz. U. z 1997 r. Nr 26, poz. 143.ze zm.

²⁹ Dz. U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.

³⁰ Dz. U z 1996 r. Nr 45, poz. 199.

2. był uprawniony do powoływania albo odwoływania większości członków organów zarządzających tej osoby prawnej.

Za zależną uważało się także osobę prawną, gdy więcej niż połowa członków zarządu tej osoby była jednocześnie członkami zarządu albo osobami pełniącymi funkcje kierownicze podmiotu zagranicznego lub innego podmiotu, pozostającego z podmiotem zagranicznym w stosunku zależności (art. 7 ust. 3).

6. Restrukturyzacja finansowa. *Ustawa z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz o zmianie niektórych ustaw*³¹ weszła w życie w dniu 19 marca 1993 r. i dotyczyła dłużników będących przedsiębiorstwami państwowymi, jsSP oraz spółkami, w których udział kapitału Skarbu Państwa, przedsiębiorstw państwowych i jsSP przekraczał łącznie 50%.

Banki, działające w imieniu własnym lub w imieniu i za zgodą grupy banków mogły na wniosek dłużnika (art. 5 ustawy o restrukturyzacji), wszcząć bankowe postępowanie ugodowe (BPU), po spełnieniu jednego z następujących warunków:

a/ wierzytelności banku lub grupy banków stanowiły powyżej 10% ogólnej kwoty zobowiązań dłużnika a zarazem powyżej 100 tys. zł ,

b/ wierzytelności banku lub grupy banków stanowiły powyżej 20% ogólnej kwoty zobowiązań;

Bank mógł uzależnić wszczęcie lub prowadzenie BPU (jeżeli dłużnikiem było przedsiębiorstwo państwowe) od złożenia wniosku do Ministra PW o przekształcenie przedsiębiorstwa w jsSP w trybie rozdz. 2 ustawy o p.p.p. albo do organu założycielskiego o wniesienie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanych części do spółki w trybie art. 37 ust. 2 tej ustawy.

Przepisy ustawy o restrukturyzacji dotyczące BPU (rozdz. 2) miały charakter epizodyczny, albowiem upoważniały banki do wszczęcia takiego postępowania tylko w okresie 3 lat od wejścia w życie ustawy (art.37) tj. do 20 marca 1996 r.

Zgodnie z *ustawą o restrukturyzacji*, uprawnienia do przeprowadzania BPU miała - na równi z bankami - Agencja Rozwoju Przemysłu SA.

Postanowienia ugody bankowej mogły dotyczyć także zamiany części lub całości wierzytelności na akcje, prowadząc tym samym do prywatyzacji przedsiębiorstwa dłużnika. W takich przypadkach, ugodę bankową podpisywał również Minister PW.

Ustawa o restrukturyzacji stanowi, że w procesie BPU Minister PW:

a/ zawiadamiany jest przez bank o wszczęciu BPU (art. 14 ust. 3 pkt 3),

b/ zobowiązuje się jako akcjonariusz spółki dłużnika do zbycia akcji (art. 16 ust. 3 pkt 3),

c/ przekształca dłużnika - przedsiębiorstwo państwowe - w jsSP lub wyraża zgodę na wniesienie przedsiębiorstwa do spółki, o ile jest to warunkiem zawartym w ugodzie (art. 17 ust. 1),

d/ podpisuje ugodę zawierającą warunek komercjalizacji przedsiębiorstwa (art. 20 ust. 5),

³¹ Dz. U. Nr 18 poz. 82. ze zm.

e/ zawiadamiany jest przez bank o zawarciu ugody (art. 21 ust. 1 pkt. 3) oraz o jej uprawomocnieniu (art. 25 ust. 2).

W postępowaniu bankowym, Skarb Państwa może zarówno reprezentować interesy właścicielskie dłużnika, jak też być wierzycielem. *Ustawa* przewiduje, że w pierwszym przypadku (dla przedsiębiorstw i jsSP) Skarb Państwa reprezentuje Minister PW, w drugim - Minister Finansów. Jeżeli ugoda obejmuje wierzytelności Skarbu Państwa, Minister Finansów lub osoba przez niego upoważniona :

- podpisuje ją w imieniu Skarbu Państwa,
- desygnuje swojego przedstawiciela do rady wierzycieli, jeśli jej powołanie przewidziano w ugodzie bankowej.

Ustawa o restrukturyzacji nie wyklucza, że ugoda bankowa może przewidywać podział między wierzycieli akcji preferencyjnych, które nie znajdują nabywców spośród osób uprawnionych oraz, że akcje zatrzymane przez Skarb Państwa jako wierzyciela, zostaną przeznaczone do realizacji uprawnień pracowniczych i reprivatyzacyjnych.

W okresie od wszczęcia BPU do czasu jego umorzenia, albo uprawomocnienia się ugody (zawartej w ramach tego postępowania) lub jej uchylenia przez sąd obowiązywało:

- zawieszenie toczących się wcześniej postępowań: układowego lub upadłościowego,
- zakaz dokonywania spłat wierzytelności objętych BPU,
- zakaz wszczynania i kontynuacji egzekucji wierzytelności objętych BPU (postępowanie egzekucyjne już wszczęte, z mocy prawa ulega zawieszeniu),
- zakaz ustanawiania nowych hipotek i zastawów.

Ugoda bankowa staje się prawomocna, jeżeli w terminie 30 dni od jej zawarcia nie został zgłoszony sprzeciw przez wierzyciela lub sąd sprzeciw oddalił (art.25 ust.1). Po uprawomocnieniu się ugody zawieszone postępowania układowe, upadłościowe lub egzekucyjne, dotyczące wierzytelności objętych ugodą, ulegały umorzeniu, a wydane w ich toku tytuły wykonawcze pozbawione były wykonalności (art.34 ust.2).

W przypadku, kiedy dłużnik nie wykonuje wynikających z ugody zobowiązań, bank prowadzący BPU występuje - z własnej inicjatywy lub na wniosek innego wierzyciela - do sądu właściwego dla siedziby dłużnika, z wnioskiem o rozwiązanie ugody bankowej lub zaspokaja wierzyciela pokrzywdzonego niewykonywaniem jej przez dłużnika (art.27).

Nabywanie akcji/udziałów jsSP za wierzytelności uregulowano w rozdziale 4 ustawy o restrukturyzacji. Warunkiem skorzystania z tej drogi jest:

- powstanie zobowiązania dłużnika w okresie narastania problemu tzw. złych długów, tj. przed 31 grudnia 1996 r., albo też przejęcie takiej wierzytelności drogą kupna w trybie publicznej sprzedaży wierzytelności bankowych (uregulowanej w rozdziale 3 ustawy),
- wystąpienie z wnioskiem o zmianę wierzytelności na akcje, przez wierzycieli posiadających łącznie co najmniej 30% wartości wymagalnych wierzytelności.

Zamiana wierzytelności na akcje może zostać dokonana pod warunkiem złożenia przez wierzycieli wniosku zawierającego listę wymagalnych wie-

rzyczności do przedsiębiorstwa lub spółki oraz Ministra PW lub innego organu reprezentującego w spółce Skarb Państwa. Niezaspokojenie wierzytelności objętych wnioskiem w ciągu miesiąca od dnia złożenia wniosku rozpoczyna postępowanie przez organ reprezentujący Skarb Państwa, który ogłasza w co najmniej jednym dzienniku o zasięgu ogólnopolskim, w siedzibie banku i jego oddziałach oraz w siedzibie dłużnika o zamiarze dokonania zamiany wierzytelności na udziały, lub za pośrednictwem podmiotu prowadzącego przedsiębiorstwo maklerskie składa do Komisji Papierów Wartościowych wniosek o wyrażenie zgody na wprowadzenie do publicznego obrotu akcji spółki w celu dokonania zamiany wierzytelności na akcje.

Jeżeli dłużnikiem jest przedsiębiorstwo państwowe, Minister PW dokonuje przekształcenia przedsiębiorstwa w jsSP. Przekształcenie odbywało się w trybie wynikającym z rozdz. 2 *ustawy o p.p.p.* z tym, że nie miały zastosowania przepisy art. 5 tej ustawy, określające podmioty uprawnione do występowania o przekształcenie oraz wymagane konsultacje decyzji o przekształceniu.

Zamiana wierzytelności na akcje nie może naruszyć uprawnień do nabywania akcji dłużnika na zasadach preferencyjnych (art. 51 ust. 1 *ustawy o restrukturyzacji*) w trybie określonym *ustawą o p.p.p. obecnie o kippp*. Brak uzgodnienia warunków zamiany przez strony powoduje powstanie roszczenia wobec Skarbu Państwa jako właściciela akcji, o zamianę wierzytelności na akcje, według zasad określonych w art. 50 *ustawy o restrukturyzacji*.

7. NFI - Program narodowych funduszy inwestycyjnych, zwany wcześniej również programem powszechnej prywatyzacji, uregulowany przepisami *ustawy z dnia 30 kwietnia 1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji*³² został pomyślany jako jedna ze ścieżek prywatyzacyjnych.

Skarb Państwa jako akcjonariusz narodowych funduszy inwestycyjnych nie angażuje się bezpośrednio w zarządzanie funduszem (obsada zarządu, struktura organizacyjna) oraz nie ingeruje w zarządzanie jego majątkiem. Wykonując prawa właścicielskie związane z akcjami NFI, SP wpływa na strategię i działalność funduszy, w tym na ich strategię inwestycyjną, jedynie pośrednio, tj. na walnych zgromadzeniach akcjonariuszy, zajmując stanowisko wobec poszczególnych uchwał, oraz poprzez swoich przedstawicieli w radach nadzorczych.

Pozycja mniejszościowego akcjonariusza, jaką Skarb Państwa posiada od 31.12.1998 r., w znaczny sposób ogranicza możliwość wywierania przez niego wpływu na decyzje podejmowane w poszczególnych funduszach i stwarza konieczność negocjowania przez Ministra Skarbu Państwa wspólnego stanowiska z pozostałymi znaczącymi akcjonariuszami narodowych funduszy inwestycyjnych. Jest to zgodne z założeniami ustawy o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji.

Na podstawie ustawy o NFI, Skarb Państwa zatrzymał 40% akcji w spółkach uczestniczących w programie NFI, 60% akcji wniesiono do NFI (do funduszu wiodącego 33%, a do 15 funduszy mniejszościowych 27%, tj.

³² Dz.U. Nr 44, poz. 202 ze zm.

po 1,93% do każdego z nich). Z pakietów zatrzymanych przez Skarb Państwa, do 15% akcji przeznaczono dla pracowników spółek parterowych, a w stosownych przypadkach również do 15 % dla rolników i rybaków.

Wniesienie akcji spółek przekształconych z przedsiębiorstw państwowych do NFI stanowiło pierwszy etap ich prywatyzacji. Zasadniczym etapem zamierzonego wobec spółki parterowej procesu prywatyzacyjnego jest wprowadzenie do niej inwestora zewnętrznego. Zakończenie prywatyzacji spółki następuje w momencie sprzedaży pakietu akcji należących do Skarbu Państwa. Sprzedaż akcji należących do Skarbu Państwa w spółkach objętych programem NFI odbywa się na podstawie art. 33 *ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych*.

8. Organ założycielski. Od 1 października 1996 r. funkcje organu założycielskiego hut pełnił Minister SP (na podstawie § 1 *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 września 1996 r. w sprawie ustalenia listy przedsiębiorstw państwowych, wobec których zadania i kompetencje organu założycielskiego wykonuje Minister SP, oraz listy przedsiębiorstw, wobec których zadania i kompetencje organu założycielskiego wykonują inne niż Minister SP organy administracji rządowej, a także szczegółowych zasad i trybu przejęcia przez wojewodów i Ministra SP zadań i kompetencji organu założycielskiego*).³³ Uprzednio organem założycielskim dla tych przedsiębiorstw, był Minister Przemysłu i Handlu.

Zadania i uprawnienia Ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa reguluje *ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa*.³⁴

9. Rachunkowość spółek. Zasady rachunkowości oraz tryb badania sprawozdań finansowych przez biegłych rewidentów określa *ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości*.³⁵ Jednostki obowiązane są do stosowania zasad rachunkowości w sposób rzetelny oraz jasno przedstawiający sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy. Przy stosowaniu zasad rachunkowości mogą być przyjęte przez jednostkę uproszczenia, jeżeli nie wywiera to istotnie ujemnego wpływu na realizację ww. celu. Rachunkowość obejmuje: opis przyjętych zasad rachunkowości, prowadzenie ksiąg rachunkowych, okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów, wycenę aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego, sporządzanie sprawozdań finansowych i innych, których dane wynikają z ksiąg rachunkowych, gromadzenie i przechowywanie dokumentacji przewidzianej ustawą, poddanie badaniu i ogłaszanie sprawozdań finansowych w przypadkach przewidzianych ustawą.

Kierownik jednostki ponosi odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości, chyba że określone obowiązki w tym zakresie zostaną przypisane innym osobom za ich zgodą. Przyjęcie odpowiedzialności przez inne osoby powinno być stwierdzone dokumentem.

³³ Dz. U. Nr 115, poz. 548 ze zm.

³⁴ Dz. U. Nr 106, poz. 493 ze zm. – do dnia 31.03.1999 r. tytuł ustawy brzmiał „O urzędzie Ministra Skarbu Państwa”.

³⁵ tj. Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694.

Gdy kierownikiem jednostki jest organ wieloosobowy, a nie została wskazana osoba odpowiedzialna, odpowiedzialność ponoszą wszyscy członkowie tego organu.

Księgi rachunkowe otwiera się na dzień rozpoczęcia działalności, na początek każdego następnego roku obrotowego oraz na dzień zmiany formy prawnej, połączenia lub podziału jednostek powodującego powstanie nowej jednostki, a także na dzień rozpoczęcia likwidacji lub postępowania upadłościowego - w ciągu 15 dni od dnia tych zdarzeń. Księgi rachunkowe zamyka się na dzień kończący rok obrotowy, na dzień zakończenia działalności, w tym również sprzedaży i zakończenia likwidacji lub postępowania upadłościowego, oraz na dzień poprzedzający zmianę formy prawnej, postawienia w stan likwidacji lub upadłości - nie później niż w ciągu trzech miesięcy od dnia tych zdarzeń. Księgi rachunkowe w jednostce postawionej w stan likwidacji lub upadłości zamyka się także na ostatni dzień roku obrotowego, jeżeli postępowanie likwidacyjne lub upadłościowe nie zostało jeszcze na ten dzień zakończone. Na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych oraz na inny dzień bilansowy sporządza się sprawozdanie finansowe, składające się z: bilansu, rachunku zysków i strat, informacji dodatkowej - sporządzonych według wzorów stanowiących załączniki do *ustawy*.

10. Przepisy dotyczące restrukturyzacji sektora

- a) *Rozporządzeniem z dnia 20 kwietnia 1999 r. w sprawie ustalenia świadczeń przedemerytalnych dla osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy z podmiotów gospodarki narodowej objętych programem restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce,*³⁶ Rada Ministrów określiła warunki dla osób zatrudnionych w podmiotach gospodarki narodowej objętych programem restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce, z którymi w okresie restrukturyzacji zatrudnienia przewidzianej tym programem, tj. po dniu 30 czerwca 1998 r. i przed dniem 1 stycznia 2002 r., został rozwiązany stosunek pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy przez zakłady pracy wymienione w załącznikach do rozporządzenia, po spełnieniu których mogą otrzymać świadczenia przedemerytalne
- b) Zasady udzielania i wykorzystywania dotacji na restrukturyzację zatrudnienia zostały ustalone rozporządzeniami Ministra Gospodarki :
- *z dnia 7 maja 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad, trybu udzielania i sposobu wykorzystania dotacji przeznaczonych na finansowanie restrukturyzacji zatrudnienia w przemyśle hutnictwa żelaza i stali oraz warunków uzyskania uprawnień, zasad i trybu przyznawania, obliczania i wypłacania osłon socjalnych dla pracowników tego przemysłu w ramach dotacji ujętych w budżecie Ministerstwa Gospodarki*³⁷.
 - *z dnia 29 marca 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad, trybu udzielania i sposobu wykorzystania dotacji przeznaczonych na finansowanie restrukturyzacji zatrudnienia w przemyśle hutnictwa żelaza i stali oraz warunków uzyskania uprawnień, zasad i trybu przyznawania, ustalania kwot, obliczania i wypłacania osłon socjalnych dla pracowników tego*

³⁶ Dz. U. Nr 36, poz. 341 ze zm.

³⁷ Dz. U. Nr 47, poz. 466, ze zm.

*przemysłu w ramach dotacji ujętych w budżecie państwa w części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw gospodarki*³⁸.

– *z dnia 12 czerwca 2001 r. w sprawie dotacji przeznaczonej na finansowanie restrukturyzacji zatrudnienia w przemyśle hutnictwa żelaza i stali*³⁹.

c) *Rozporządzeniem z dnia 15 maja 2001 r. w sprawie udzielania pomocy publicznej w sektorze hutnictwa żelaza i stali*,⁴⁰ Rada Ministrów określiła szczegółowe warunki dopuszczalności pomocy w sektorze hutnictwa żelaza i stali, jej maksymalne wielkości oraz obowiązki sprawozdawcze związane z monitorowaniem. W sektorze hutnictwa żelaza i stali zgodnie z § 4 ww. rozporządzenia jest dopuszczalne udzielanie pomocy dla przedsiębiorców, przeznaczonej na: wspieranie prac badawczo-rozwojowych, ochronę środowiska lub inwestycje energooszczędne, zaprzestanie lub ograniczenie prowadzenia działalności przez przedsiębiorcę, restrukturyzację przedsiębiorstw. Rozporządzenia nie stosuje się do produkcji konstrukcji stalowych, rur innych niż wymienione w rozporządzeniu, odlewów i wyrobów kutech. Przedsiębiorca, korzystający z pomocy, jest zobowiązany do przekazywania organowi nadzorującemu rocznych sprawozdań na potrzeby monitorowania pomocy, zawierających informacje dotyczące w szczególności: pełnej nazwy (firmy), siedziby i adresu przedsiębiorcy, struktury własności przedsiębiorstwa, struktury grupy kapitałowej, jeżeli przedsiębiorca do niej należy, liczby zatrudnionych, wielkości i struktury produkcji, danych ekonomiczno-finansowych, form, tytułów (przeznaczenia), kwot, intensywności, podstaw prawnych oraz organów udzielających pomocy, wykorzystania otrzymanej pomocy, stopnia wykorzystania zdolności produkcyjnych, poszczególnych grup produktowych, rynków, na których działa przedsiębiorca, oraz udziału przedsiębiorcy lub grupy kapitałowej w tych rynkach.

Przedsiębiorca przekazuje także informacje dotyczące: maksymalnych zdolności produkcyjnych i poziomu ich wykorzystania, z podziałem na wytwarzane wyroby hutnictwa żelaza i stali, udziału wartości pomocy w kosztach produkcji, z podziałem na wytwarzane wyroby hutnictwa żelaza i stali. Przedsiębiorca należący do grupy kapitałowej, poza informacjami określonymi wyżej, wskazuje dodatkowo korzyści dla całej grupy, wynikające z udzielonej pomocy. Sprawozdania oraz informacje, są przekazywane organowi nadzorującemu w terminie 90 dni od zakończenia każdego roku kalendarzowego.

Minister Gospodarki wskazał przeznaczenie dotacji określonych w ustawach budżetowych na poszczególne lata, jednostki mogące skorzystać z tych dotacji oraz warunki jakie muszą być spełnione przy ubieganiu się o dotację.

Zgodnie z ww. *rozporządzeniami* dotacje w wysokości 40.000 tys. zł rocznie (zgodnie z ustawami budżetowymi na lata 1999-2001) przeznaczone są na dofinansowanie osłon socjalnych wypłacanych pracownikom, zwalnianym z pracy, z przyczyn ograniczenia zdolności produkcyjnych, zmian technologicznych i asortymentowych produkcji, restrukturyzacji organiza-

³⁸ Dz. U. Nr 27, poz. 325.

³⁹ Dz. U. Nr 67, poz. 693.

⁴⁰ Dz. U. Nr 49, poz. 511 – weszło w życie 21 maja 2001 r.

cyjnej, likwidacji stanowisk, oddziałów i wydziałów produkcyjnych - wynikających z programu restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce. Zasady stosowania osłon socjalnych regulowały *Porozumienia* zawarte przez Ministra Gospodarki z przedsiębiorstwami: Huta Ostrowiec SA, HSW - Zakład Hutniczy Sp. z o.o., Huta Zawiercie SA, Huta Andrzej SA, HUTA Bankowa Spółka z o.o., Huta Batory SA, Huta Buczek SA, Huta Cedler SA, Huta Jedność SA, Huta Katowice SA, Huta Kościuszko SA, Huta Zygmunt SA, Huta Baildon, Huta Częstochowa SA, Huta Ferrum SA, Huta Florian SA, Huta Gliwice SA, Huta L.W. Sp. z o.o., Huta Łabędy SA, Huta Łaziska SA, Huta Małapanew SA, Huta Pokój SA, Huta im. Tadeusza Sendzimira SA, Huta Szczecin SA. Dotacje są udzielane na wniosek przedsiębiorstwa, który powinien zawierać: oznaczenie przedsiębiorstwa ubiegającego się o dotację, określenie rodzaju osłon socjalnych, liczbę osób i kwotę dotacji z podziałem na rodzaje osłon socjalnych, imienny wykaz osób wraz z numerem PESEL, które będą korzystały z poszczególnych rodzajów osłon socjalnych, podpisy osób uprawnionych do reprezentowania przedsiębiorstwa ubiegającego się o dotację, oświadczenie o wydzieleniu własnych środków na poszczególne rodzaje osłon socjalnych.

d) W dniu 20 lipca 2001 r. Sejm RP, uchwalił ustawę o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali⁴¹. Ustawa ta była ostatnim elementem projektu kompleksowego "Programu Restrukturyzacji Hutnictwa Żelaza i Stali – Aktualizacja 2001". Podstawowe regulacje prawne dotyczą:

- zasad kompleksowej restrukturyzacji hut, tj. restrukturyzacji (finansowej, majątkowej, organizacyjnej i zatrudnienia), a także gospodarowania mieniem i sprawowania nadzoru nad realizacją restrukturyzacji,
- podmiotowego określenia hut objętych programem (wykaz hut ustala Minister Gospodarki), nie wszystkie huty objęto programem restrukturyzacji,
- zasad utworzenia spółki "Polskie Huty Stali", poprzez konsolidację kapitałową 4 hut: Katowice, Sendzimira, Cedler i Florian,
- w odniesieniu do hut i Towarzystwa Finansowego "Silesia" Sp. z o.o. przekazania Ministrowi Gospodarki, kompetencji Ministra SP, określonych w art.2 pkt 5 i 6 oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 września 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących SP, czyli dotyczących:
 - wykonywania uprawnień wynikających z praw majątkowych SP, w szczególności:
 - a) w zakresie praw z akcji i udziałów należących do SP, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi,
 - b) w stosunku do mienia pozostałego po likwidacji państwowej jednostki organizacyjnej lub przypadającego SP w wyniku likwidacji spółki z jego udziałem, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej,
 - składania w imieniu SP oświadczenia woli o utworzeniu spółki prawa handlowego lub przystąpieniu do takiej spółki oraz o utworzeniu innej osoby prawnej, przewidzianej przepisami prawa, chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej,

⁴¹ Dz.U. Nr 111, poz. 1196

- zlecenia, z zachowaniem zasad i trybu określonego w odrębnych przepisach, osobom prawnym lub fizycznemu dokonywania określonych czynności cywilnoprawnych oraz faktycznych w zakresie jego właściwości, udzielając w tym zakresie stosownych pełnomocnictw, z tym jednak, że pełnomocnictwo dotyczące wykonywania zadań określonych wyżej może być udzielone, za zgodą Rady Ministrów, wyłącznie państwowej osobie prawnej.

11 . Inne akty prawne. W procesie prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych oraz tworzenia i funkcjonowania spółek zastosowanie miały ponadto postanowienia:

- *ustawy z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych*⁴²,
- *Kodeksu cywilnego*⁴³, a zwłaszcza art. 40 (brak odpowiedzialności SP za zobowiązania p.p.); art. 55¹ (definicja przedsiębiorstwa); art. 75, art. 75¹ (forma czynności prawnych), art. 95 -109 (przedstawicielstwo); art. 110 - 116 (terminy); art. 450 - 470 (wykonanie zobowiązań); art. 471- 497 (skutki niewykonania zobowiązań); art. 519 - 526 (zmiana dłużnika); art. 659 - 692 (najem); art. 693 - 709 (dzierżawa),
- *Kodeksu handlowego*⁴⁴, m.in.: art. 158 - 306 (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością); art. 307 - 490 (spółka akcyjna).
- *Kodeksu spółek handlowych*⁴⁵, m.in. art. 151 - 300 (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością) ; art. 301- 478 (spółka akcyjna).

2. Struktura podmiotowa sektora

W latach 90-tych produkcję hutniczą prowadziło ponad 60 przedsiębiorstw sklasyfikowanych zgodnie z Europejską Klasyfikacją Działalności - EKD w grupach EKD-27.1; EKD-27.2 i EKD-27.3. Dominująca pozycja w sektorze pod względem potencjału wytwórczego, wielkości przychodów z działalności (ok.80%) i zatrudnienia (ok.70%) zajmowało 25 hut b. przedsiębiorstw państwowych. Zgodnie z klasyfikacją EKD, w 15 hutach: Katowice, Sendzimira, Częstochowa, Cedler, Florian, Baildon, Batory, Kościuszko, Bankowa, Łabędy, Ostrowiec, Pokój, Zawiercie, Stalowa Wola i Lucchini-Warszawa - prowadzona była produkcja żeliwa i stali oraz wyrobów hutniczych; w czterech hutach: Ferrum, Buczek, Jedność i Andrzej podstawowy wyrób stanowiły rury; trzy huty: Małapanew, Zabrze i Zygmunt – wytwarzały maszyny i urządzenia oraz trzy huty produkowały inne wyroby: Huta Łaziska – żelazostopy, Huta Szczecin – surówki odlewnicze i przeróbcze, a Huta Gliwice – zestawy kolejowe.

Proces przekształceń własnościowych w hutnictwie rozpoczęty został w 1991 r. od przekształcenia Huty Katowice w jsSP oraz od sprywatyzowania w 1992 r. Huty Warszawa. W latach 1992-2000 sprywatyzowano 16 hut:

- w 1992 r. poprzez utworzenie spółki „Huta L.W.” Sp. z o.o. sprywatyzowano Hute Warszawa z udziałem koncernu włoskiego Lucchini SpA

⁴² tj. Dz. U. Nr 112, poz. 981 z 2002 r.

⁴³ Dz. U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 ze zm.

⁴⁴ Dz. U. z 1934 r. Nr 57, poz. 502 ze zm.

⁴⁵ Dz. U. Nr 94, poz. 1037 ze zm.

- w latach 1993- 1996 sprywatyzowano dziewięć hut: Małapanew, Ostrowiec, Szczecin, Batory, Zawiercie, Jedność, Gliwice, Łaziska i Stalowa Wola poprzez bankowe postępowanie ugodowe – BPU,
- w latach 1995-1996 Minister PW wniósł do programu NFI pięć hut: Pokój S.A., Buczek S.A., Zabrze S.A., Zygmunt S.A. i Ferrum S.A.,
- w 2000 r. w drodze podwyższenia kapitału akcyjnego, objętego przez Centrostal Bydgoszcz S.A. sprywatyzowana została Huta Andrzej S.A.

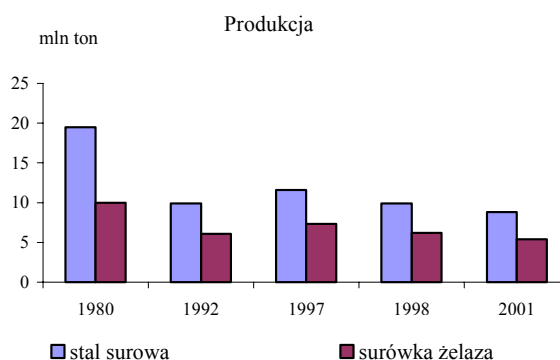
Na koniec 2001 r. jednoosobowymi spółkami SP pozostawało siedem hut: Katowice, Sendzimira, Cedler, Florian, Częstochowa, Łabędy, Kościuszkow. Huty nie sprywatyzowane stanowiły podstawowy segment wytwórczy sektora i w 2001 r. wytworzyły, m.in.: 77 % stali surowej, 98 % surówki żelaza, 74% półwyrobów z COS oraz 100% blach walcowanych na zimno.

Z 25 hut, które w 1990 r. były przedsiębiorstwami państwowymi i przyjęły do realizacji *Program restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali* z 1992 r., sześć hut: Bobrek, Zygmunt, Baildon, Ostrowiec, Małapanew i Częstochowa postawione zostało w stan upadłości, Huta Gliwice w stan likwidacji, a Huta Zabrze, pogrążona w długach, została sprzedana inwestorowi prywatnemu i nie prowadzi produkcji hutniczej.

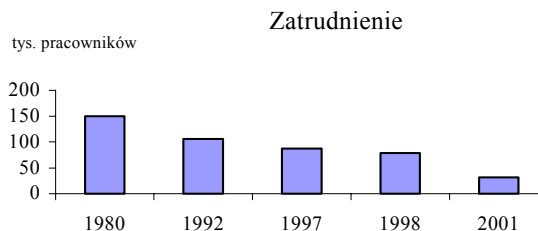
W dniu 6 czerwca 2002 r. dokonano konsolidacji czterech hut: Katowice, Sendzimira, Cedler i Florian, tworząc Polskie Huty Stali S.A.

W dniu 31 grudnia 2002 r. Sąd Rejestrowy w Katowicach zarejestrował Polskie Huty Stali S.A. Kapitał zakładowy spółki wynosi 1 059 819 890 zł i został w całości objęty przez Skarb Państwa. Jednocześnie z rejestru spółek zostały wykreślone Huty: Katowice S.A., Sendzimira S.A., Florian S.A. i Cedler S.A.

Główne problemy hutnictwa w okresie poprzedzającym podjęcie procesów restrukturyzacyjnych dotyczyły pogarszającej się sytuacji ekonomicznej sektora, nadmiernych i zróżnicowanych jakościowo mocy produkcyjnych oraz nadmiernego poziomu zatrudnienia.

⁴⁷ COS –technologia Ciągłego Odlewania Stali

źródła : ustalenia kontroli

3. Ważniejsze działania organów państwowych na rzecz restrukturyzacji w hutnictwie żelaza i stali i ich ocena

3.1. Studium Sektorowe

W lipcu 1990 r. Minister PiH, po uzgodnieniach z Bankiem Światowym, zdecydował o potrzebie opracowania koncepcji restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali. Wykonanie studium powierzono specjalnie utworzonemu Konsorcjum Kanadyjskiemu, w skład którego wchodziłi eksperci firm kanadyjskich Hatch Associates, Ernst & Young oraz Steltech. Firmom tym postawiono zadanie wykonania studium, określając budżet na realizację zamówienia w kwocie 1,5 mln dolarów USA, z czego kwotę 1,1 mln dolarów USA zabezpieczył rząd Kanady.

W raporcie końcowym *Studium restrukturyzacji sektora hutnictwa żelaza i stali*, przyjętym przez Rząd w sierpniu 1992 r., za priorytetowe działanie restrukturyzacyjne uznano zatwierdzenie planu restrukturyzacji przez Rząd do września 1992 r. obejmującego m. in. :

- **zamrożenie wszelkich wydatków inwestycyjnych i gwarancji we wszystkich hutach, w trybie natychmiastowym. Uznając, że inwestycje realizowane ad hoc mogą zrujnować plan restrukturyzacji całego sektora, za konieczne uznano skreślenie bądź zawieszenie realizacji, przyjętych projektów inwestycyjnych o przewidywanych nakładach na ok. 1 mld dolarów USA,**
- **całkowite zamknięcie siedmiu Hut: Batory; Bobrek; Bankowa; Buczek; Jedność; Szczecin i Warszawa – jako niezdolnych do przetrwania. Rozpoczęcie procesu zamykania hut od 1993 r.,**
- **utworzenie spółki akcyjnej z połączenia Hut: Katowice i Sendzimira,**
- **połączenie Hut: Częstochowa i Zawiercie w jedną spółkę akcyjną oraz konsolidacje produktowe innych hut w ramach związków grup wydziałów produkujących stale specjalne, rury i wyroby kute,**
- **pełną komercjalizację hut,**
- **zmniejszenie zatrudnienia o ok. 100 tys. pracowników,**
- **stworzenie programu realizacji dla przedsięwzięć inwestycyjnych określonych w planach restrukturyzacji oraz poparcie ich planami biznesu i dokumentami bankowymi.**

**3.2. Stanowisko
rządu w sprawie re-
strukturyzacji hutnictwa**

W dniu 1 grudnia 1992 r. Rada Ministrów przyjęła dokument pt.: *Stanowisko rządu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali*. W dokumencie tym stanowiącym podstawę działań restrukturyzacyjnych w hutnictwie żelaza i stali na lata 1992 - 2002, jako cele strategiczne określono:

- międzynarodową konkurencyjność produkcji i wyrobów,
- dopływ kapitałów,
- zapewnienie efektywności ekonomicznej sektora,
- wyeliminowanie negatywnego wpływu funkcjonowania sektora na środowisko,
- racjonalizację zatrudnienia,
- redukcję potencjału wytwórczego.

Założono, że w wyniku restrukturyzacji do 2002 r. nastąpi m. in.:

- zmniejszenie ilości stalowni z 20 do 10,
- zmniejszenie zdolności produkcyjnych z 19 mln ton do poziomu 11,7 mln ton stali płynnej rocznie,
- likwidacja przestarzałych hut, wydziałów oraz linii technologicznych,
- ograniczenie wielkości zatrudnienia do 43 500 osób (w 1991 r. zatrudnienie wynosiło 123.000 osób),
- wdrożenie nowoczesnych technologii produkcji przy 75% udziale COS⁴⁷,
- stworzenie warunków do elastycznego dostosowywania posiadanych zdolności i asortymentu produkcji wyrobów do potrzeb rynku.

Oszacowany na lata 1992- 2002 całkowity koszt restrukturyzacji sektora określono na 4,45 mld dolarów USA.

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli - w „*Stanowisku Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali*” w sposób niedostateczny uwzględniono zalecenia wynikające ze *Studium restrukturyzacji polskiego hutnictwa*.

Nie uwzględniono zalecanych konfiguracji konsolidacyjnych, wynikających z potencjału wytwórczego i stosowanych technologii, m.in. połączenia Hut: Katowice i Sendzimira; Częstochowa i Zawiercie oraz integracji hut w zakresie ciągłości technologicznej wytwarzania wyrobów. Do realizacji tych koncepcji, bądź podobnych, zmieniających model funkcjonowania sektora powrócono w ramach *Programu - Aktualizacja 2001*, to jest po ok. 10 latach.

W nienależyty sposób uwzględniono problematykę związaną z zaleceniami programowego zamknięcia Hut: Bankowa, Buczka, Batory, Bobrek, Jedność, Szczecin i Warszawa. Pomimo objęcia hut programami wynikającymi z BPU i NFI oraz dużych nakładów inwestycyjnych, większość z tych hut znalazła się w stanie zapaści ekonomicznej, pozostaje z nie zakończonymi inwestycjami i bez wyrobów rynkowych gwarantujących ich dalsze funkcjonowanie.

W działaniach restrukturyzacyjnych nie uwzględniono również zalecanej weryfikacji projektów inwestycyjnych prowadzonych przez huty. Poszczególne huty realizując własne programy inwestycyjne, znacznie przekraczające ich możliwości finansowe, nie uwzględniały programu sektorowego, a także realiów ekonomicznych i rynkowych.

Skutkowało to zapaścią ekonomiczną większości z hut, zahamowaniem inwestycji związanych z przetwórstwem stali, brakiem wyrobów rynkowych, a także brakiem środków na bieżącą działalność.

Do 1998 r. Minister Przemysłu i Handlu, a następnie minister właściwy do spraw gospodarki, nie dysponowali instrumentami kontrolnymi restrukturyzacji sektora. Realizowane programy inwestycyjne, w przypadku nie korzystania przez huty z pomocy publicznej, nie były przedmiotem analiz i monitorowania ze strony Ministerstwa.

Kształtujące obecną politykę państwa względem hutnictwa – Ministerstwo Gospodarki, w trakcie kontroli, nie dysponowało dokumentami źródłowymi określającymi stopień wykonania zawartych w *Stanowisku Rządu* z 1992 r. zamierzeń inwestycyjnych. Ustalenia kontroli, dotyczące zaawansowania realizacji programów restrukturyzacyjnych do 1998 r. dokonane zostały jedynie na podstawie wyjaśnień złożonych, przez pracowników Ministerstwa Gospodarki. Z pobranych wyjaśnień wynikało, że efektem prowadzonych procesów restrukturyzacyjnych w latach 1992-1997 i poniesionych przez huty nakładów inwestycyjnych w wielkość ok. 3,0 mld zł, było zmniejszenie zdolności produkcyjnych do ok. 12 mln ton stali surowej, wyłączenie z produkcji w 17 hutach przestarzałych i szkodliwych technologii opartych na procesach martenowskich, wdrożenie w większości hut procesów ciągłego odlewania stali i urządzeń komplementarnych oraz redukcja zatrudnienia we wszystkich hutach o ok. 36 tys. pracowników. Merytoryczną podstawę informacji o efektach restrukturyzacyjnych stanowiły opracowania i analizy wykonywane na zlecenie Ministerstwa Gospodarki przez specjalistyczne instytucje, w tym m. in. Instytut Metalurgii Żelaza, Centrum Informacji i Badań Ekonomicznych Hutnictwa oraz Komitet Badań Naukowych.

3.3 Program Restrukturyzacji z czerwca 1998 r.

W dniu 30 czerwca 1998 r. Rada Ministrów przyjęła nowy program o nazwie „*Program restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce*”. Program był kontynuacją poprzedniego i **podstawowym jego celem było doprowadzenie do zwiększenia efektywności ekonomicznej hut oraz osiągnięcie pozycji konkurencyjnej na rynkach międzynarodowych przy poprawie jakości i struktury produkcji**. Głównym sposobem na realizację wyznaczonego celu - wg tego dokumentu - było zakończenie prywatyzacji sektora hutniczego, co miało stworzyć szansę pozyskania kapitału umożliwiającego przyspieszenie procesu modernizacji technicznej i technologicznej, poprawę jakości oraz zwiększenie konkurencyjności produkowanych wyrobów na rynkach europejskich.

Nowy program przewidywał, m.in.:

- restrukturyzację potencjału produkcyjnego oraz dostosowanie produkcji do potrzeb rynkowych, w tym: określenie zdolności MMP i poziomu jej wykorzystania w zakresie poszczególnych rodzajów wyrobów,
- program inwestycyjny zarówno w zakresie inwestycji techniczno - produkcyjnych jak i ekologicznych,
- potencjalne źródła finansowania inwestycji w tym: przy wykorzystaniu środków własnych, publicznych, pomocowych oraz kredytów i pożyczek,

- zakończenie procedur prywatyzacyjnych do końca 2001 r.
- restrukturyzację zatrudnienia i źródła sfinansowania Hutniczych Pakietów Socjalnych tzw. HPS,
- restrukturyzację wewnętrzną i zagospodarowanie mienia zbędnego.

W ocenie NIK, Program nie przewidywał zmian strukturalnych w organizacji podmiotowej sektora i przesunął osiągnięcie celów restrukturyzacyjnych z 2002 r. na 2005 r. Wspólnie z Komisją Europejską, określone zostały wielkości docelowego zapotrzebowanie krajowego rynku na wyroby hutnictwa żelaza i stali do 2005 roku, przyjęto również, że zdolności produkcyjne osiągnięte w 2005 r., dla większości asortymentów będą wystarczające także w perspektywie 2010 r.

Praktycznym i formalnym sposobem przełożenia treści „Programu restrukturyzacji ...” na etap realizacji jego postanowień przez huty, były zawarte w czerwcu 1999 r. pomiędzy Ministrem Gospodarki i 24 hutami *Porozumienia w sprawie wdrażania „Programu restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce.”* Treść zawartych „Porozumień ...” nie była jednak tożsama z rządowym *Programem Restrukturyzacji*. W „*Porozumieniach ...*” huty zobowiązały się do wdrażania realizacji zadań wynikających z „Programu ...” i biznes planów. Realizacja całości przyjętych zobowiązań w zakresie produkcji towarowej wyrobów, programu restrukturyzacji techniczno-technologicznej, programu zmian organizacyjnych i programu restrukturyzacji zatrudnienia, miała zostać zapewniona pod rygorem zwrotu środków otrzymanych z dotacji budżetowej wraz z należnymi odsetkami.

Zdaniem Izby, nieprecyzyjne sformułowania zadań określonych *Porozumieniami* i użycie w treści każdego z nich, nie ostrych sformułowań i zwrotów, np. „Huta ... dążyć będzie do ...”, w praktyce uniemożliwi Ministrowi Gospodarki egzekwowanie postanowień zawartych pod rygorem zwrotu środków.

Przeprowadzone kontrole w 14 hutach wykazały, że poza sprawnym organizacyjnie przebiegiem restrukturyzacji zatrudnienia - żaden z celów programu nie został osiągnięty, a sytuacja hut uległa pogorszeniu:

- nastąpiło pogorszenie się sytuacji ekonomiczno – finansowej, w tym w szczególności:
 - przy spadku przychodów z działalności – wystąpił relatywny wzrost kosztów uzyskania przychodów, w tym kosztów finansowych,
 - brak własnych środków powodował narastający poziom zadłużenia, w tym głównie zadłużenia krótkoterminowego, a w następstwie utratę bądź ograniczenie zdolności kredytowej i utratę płynności finansowej,
- nie zakończony został planowany proces inwestycyjny. W latach 1998-2001 (I półrocze), w hutach objętych programem przewidywano nakłady inwestycyjne o wielkości 7,4 mld zł. Rzeczywiste nakłady poniesione przez huty w tym okresie stanowiły 2,4 mld zł, tj. 32,4 % planowanych. Niezrealizowane inwestycje, w większości hut przesuwane były na okresy późniejsze. Nie zakończony proces inwestycyjny związany z przetwórstwem stali, skutkował niewykorzystywaniem zdolności produkcyjnych części surowcowej,
- nie zakończono procesu prywatyzacji hut, a przeprowadzona restrukturyzacja organizacyjna hut i tworzenie spółek na ich majątku, poza re-

dukacją zatrudnienia (wynikającą w części z przeniesienia pracowników do spółek) nie przyniosła dla hut znaczących efektów ekonomicznych.

Wykonane zostały założenia w zakresie restrukturyzacji zatrudnienia nadzorowanej i współfinansowanej przez Ministra Gospodarki w ramach środków określanych corocznie w budżecie Ministerstwa Gospodarki. Na koniec 1997 r. polskie hutnictwo zatrudniało ok. 87 tys. osób, w tym w 24 hutach ok. 83 tys. osób. Program restrukturyzacji zatrudnienia zakładał, że dla osiągnięcia konkurencyjności ekonomicznej hut, do 2003 r. konieczne będzie zmniejszenie zatrudnienia o ok. 40 tys. osób. Łączne zatrudnienie w 37 podmiotach na dzień 30 czerwca 2001 r. wynosiło 41,7 tys. osób, a w hutach objętych HPS 36,4 tys. osób. W stosunku do wielkości zatrudnienia na koniec 1997 r. – oznaczało to redukcję o ok. 45 tys. osób. Z liczby tej 21,3 tys. osób stanowili pracownicy przejęci przez spółki wydzielone z hut.⁴⁸

Koszty różnych form osłon socjalnych restrukturyzacji zatrudnienia od 1998 r. wyniosły 506,3 mln zł. Źródłami sfinansowania były: środki własne hut - 186,6 mln zł, środki pomocy publicznej pochodzące z dotacji budżetowej na HPS - 76,8 mln zł, z Funduszu Pracy - 180 mln zł i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - 60,0 mln zł.

W sytuacji braku efektów procesu restrukturyzacji prowadzonej na podstawie *Programu Restrukturyzacji* z czerwca 1998 r., Rada Ministrów w czerwcu 2001 r. przyjęła „*Program restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali – Aktualizacja 2001*” weryfikujący założenia restrukturyzacyjne wcześniejszych programów w stopniu umożliwiającym konkurencyjność polskich wyrobów hutniczych.

3.4. Program Restrukturyzacji – Aktualizacja 2001

W dniu 5 czerwca 2001 r. Rada Ministrów przyjęła opracowany przez Ministra Gospodarki, program pt. „***Program Restrukturyzacji Hutnictwa Żelaza i Stali – Aktualizacja 2001***”.

Osiągnięcie głównego celu restrukturyzacji - poprawy konkurencyjności i efektywności ekonomicznej polskiego hutnictwa - zostało oparte na 10 zadaniach programowych, tzw. filarach, m.in. na :

- konsolidacji podmiotowej i produktowej hutnictwa,
- restrukturyzacji majątkowej, finansowej i zatrudnienia,
- programie inwestycyjnym,
- prywatyzacji hut.

Realizacja *Programu* została uregulowana *ustawą z dnia 6 października 2001 r. o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali*.

Zdaniem NIK, podstawa prawna działań realizacyjnych, umożliwia stabilność i przejrzystość stosowanych zasad, a głównie przeprowadzenie restrukturyzacji finansowej, która jest warunkiem niezbędnym do podjęcia wszelkich innych działań restrukturyzacyjnych. Efekty restrukturyzacji finansowej zależą będą jednak od licznych wierzycieli hut i zabezpieczenia na ten cel środków, mających znaczące skutki budżetowe, w tym, jak określono to w programie : na restrukturyzację zatrudnienia 80 mln zł; poręczenia i gwarancje od 226 mln zł do 721 mln zł; odroczenie wpływów do budżetu 570 mln zł; poręczenie obligacji do 600 mln zł.

⁴⁸ Szerzej omówiono w części II pkt 4.10. niniejszej informacji.

Nominalnie programem objęto 19 z 25 hut (nie objęto hut w upadłości bądź w likwidacji). Jednak podstawowe elementy programu (produkcja, inwestycje, zamierzenia proekologiczne, prywatyzacja) skoncentrowane zostały przede wszystkim, na utworzeniu koncernu⁴⁹ hutniczego **Polskie Huty Stali** (PHS). Utworzenie PHS S.A. z Hut: Katowice, Sendzimira, Cedler i Florian - obejmowało:

- przeprowadzenie procesów restrukturyzacji organizacyjnej, majątkowej, finansowej i zatrudnieniowej każdej z hut,
- konsolidację podmiotową hut tworzących koncern PHS,
- zintegrowane zarządzanie i koncentrację kapitałów,
- powiązania kapitałowe i kooperacyjne hut,
- konsolidację technologiczno – produktową i specjalizację wyrobową,
- koncentrację wybranych zdolności produkcyjnych,
- organizację przepływów surowcowych, materiałowych i półfabrykatów w ramach skonsolidowanych struktur,
- konsolidację inwestycji oraz postępu technicznego.

Zdaniem Izby, skoncentrowanie głównych działań na PHS S.A., może spowodować, że znajdujące się w trudnej sytuacji ekonomicznej pozostałe huty, nie będą zdolne do sfinansowania zamierzeń inwestycyjnych, zabezpieczających ich funkcjonowanie na rynku.

Ponadto, jednym z podstawowych warunków realizacji *Programu – Aktualizacja 2001*, jest również przyśpieszenie procesów prywatyzacyjnych hut z udziałem inwestorów branżowych. Wymaga to, przyjęcia komplementarnej do *Programu restrukturyzacji*, spójnej koncepcji prywatyzacyjnej przez Ministra Gospodarki, Ministra SP i zarządy hut. Przeprowadzona kontrola wykazała bowiem, że w zakresie prywatyzacji, nie sprecyzowano ostatecznie rozwiązań prywatyzacyjnych zarówno dla PHS jak i względem pozostałych hut- jsSP: Częstochowa, Łabędy i Kościuszko, a także innych, w których Skarb Państwa posiadał powyżej 5% kapitału.

Pozytywnym, elementem programowym, w ocenie Izby, jest zobowiązanie Ministra Gospodarki do sprawowania ustawowego nadzoru i kontroli nad realizacją całości *Programu*, a także przejęcie przez Ministra Gospodarki funkcji właścicielskich do wykonywania praw z akcji Skarbu Państwa we wszystkich hutach.

3.5 Modyfikacja Programu Restrukturyzacji Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 6 października 2001 r. o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali Minister Gospodarki określił wykaz 20 hut realizujących *Program restrukturyzacji* w oparciu o postanowienia ustawy. Objęte *Programem* huty zobowiązane były do przedłożenia Ministrowi Gospodarki na przełomie marca i kwietnia 2002 r. indywidualnych programów restrukturyzacji. Programy 13 hut, po skorygowaniu uzyskały decyzje zatwierdzające Ministra Gospodarki i zostały poddane analizie przez Konsultanta Komisji Europejskiej- firmę EuroStrategy Consultants. W tym czasie, dwie Huty: Huta Ostrowiec S.A. i Huta Łaziska S.A., których programy zostały zaakceptowane, wyłączono z rządowego *Programu restrukturyzacji*. Huta

⁴⁹ Koncern: grupa przedsiębiorstw o odrębnej osobowości prawnej i organizacji, mających wspólny Zarząd i wspólnego właściciela, lecz zachowujących niezależność prawną - *Popularny słownik języka polskiego*, str. 401 (Wyd. Wilga – rok wyd. 1996, red. nauk. prof. Bogusław Dunaj).

Ostrowiec S.A. została postawiona w stan upadłości, a Huta Łaziska S.A., została wyłączona ze względu na produkowany asortyment wyrobów, tj. produkcję żelazostopów, która znajdowała się poza nomenklaturą hutniczą objętą pomocą publiczną. W ten sposób ustalona została lista 11 hut, dla których przewidywano pomoc publiczną. Nie przewidywano objęcia pomocą publiczną dziewięciu hut: z których trzy postawione były w stan upadłości, a pozostałe nie złożyły programów restrukturyzacyjnych, bądź programy ich nie zostały zaakceptowane.⁵⁰

Na podstawie analiz i prognoz przedstawionych w programach hut, strona polska i Komisja Europejska powołały wspólny Komitet Sterujący, który przygotował modyfikację wcześniejszych programów w kontekście negocjacji akcesyjnych w rozdziale „Polityka Konkurencji”. W wyniku prac Komitetu Sterującego powstał dokument programowy pn. ***Modyfikacja Programu Restrukturyzacji Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce. Program*** ten został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 5 listopada 2002 r. i zawierał ustalenia rozmów z Komisją Europejską i strategię restrukturyzacji hutnictwa. W pierwszej dekadzie listopada 2002 r. dokument ***Modyfikacja Programu Restrukturyzacji Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce*** został przekazany Komisji Europejskiej.

3.6. Restrukturyzacja i Rozwój Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce do 2006 r.

W dniu 16 listopada 2002 r. Komisja Europejska przedstawiła Rządowi RP raport zawierający oceny i zakres koniecznych zmian w ww. rządowym programie restrukturyzacyjnym ***Modyfikacja*** oraz zmian w indywidualnych programach hut objętych pomocą. Postulowane zmiany zostały omówione w dniu 19 grudnia 2002 przez przedstawicieli Komisji Europejskiej z hutami oraz ze stroną rządową i m.in. dotyczyły redukcji rocznej zdolności produkcyjnej MMP w każdej z hut, sięgającej do 2006 r. łącznie 991 tys. ton wyrobów gotowych, wielkości pomocy publicznej i sposobów jej wykorzystania, nie większej niż 3 387 mln zł (wliczając w to otrzymaną pomoc od 1997 r.), redukcję zatrudnienia o ponad 8,3 tys. pracowników dla osiągnięcia międzynarodowych standardów produktywności hutników. Jednocześnie Komisja Europejska zaakceptowała prośbę strony polskiej, by ostateczny termin składania programów hut przesunąć na 10 stycznia 2003 r.

Realizując te ustalenia, w dniu 10 stycznia 2003 r. Rada Ministrów przyjęła nowy program ***Restrukturyzacja i Rozwój Hutnictwa Żelaza i Stali do 2006 r.*** Kluczowym elementem tego programu było skoncentrowanie głównych działań na ośmiu hutach objętych pomocą publiczną: **PHS S.A., Andrzej S.A., Bankowa Sp. z o.o., Batory S.A., Buczek S.A., Łabędy S.A., Pokój S.A. oraz Huta L-W Sp. z o.o.** Dla tych hut ustalono zasady i wielkości udzielania pomocy publicznej, przyśpieszenie procesów prywatyzacji, określenie priorytetowych inwestycyjnych, pomniejszenie zdolności produkcyjnych MMP oraz szacunkowy poziom redukcji zatrudnienia.

⁵⁰ Huty objęte pomocą publiczną: PHS S.A. (Katowice, Sendzimira, Cedler i Florian), Andrzej, Bankowa, Batory, Buczek, Łabędy, Pokój i Huta LW.

Huty nieobjęte pomocą publiczną: Ferrum, Jedność, Kościuszko, Łaziska, Szczecin, Zawiercie oraz Huty postawione w stan upadłości: Ostrowiec, Częstochowa i Małapaneu.

Określając w sposób ogólny postulowane zamierzenia restrukturyzacyjne wobec pozostałych hut, z różnych względów, nie objęto ich działań restrukturyzacyjnych pomocą publiczną. Uzasadniając to m.in., że Huty : **Ferrum S.A.** i **Zawiercie S.A.** nie opracowały programów restrukturyzacji, a programy Hut: **Jedność S.A.**, **Kościuszko S.A.**, **Łaziska S.A.** i **Szczecin S.A.** nie uzyskały zatwierdzenia przez Ministra Gospodarki.

Nie objęto pomocą publiczną działań restrukturyzacyjnych prowadzonych, z udziałem majątku hut znajdujących się w stanie upadłości. Zdaniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, restrukturyzacja w tych hutach przeprowadzona zostanie w następujący sposób:

- restrukturyzacja **Huty Częstochowa S.A.** w upadłości będzie prowadzona poprzez zagospodarowanie jej majątku produkcyjnego przez nowo utworzoną spółkę Huta Stali Częstochowa Sp. z o.o.,
- postulowane działania restrukturyzacyjne **Huty Małapanew S.A.** w upadłości to dywersyfikacja usług w działalności pozahutniczej,
- majątek produkcyjny **Huty Ostrowiec S.A.** w upadłości został wydzierżawiony przez spółkę Zakłady Ostrowieckie –Huta Ostrowiec Sp. z o.o.,
- postulowana restrukturyzacja **Huty Baildon S.A.** w upadłości, to wdrożenie procesów konsolidacyjnych na wybranych centrach produkcyjnych ze spółkami-producentami stali jakościowych.

Zdaniem Izby ważnym elementem, mogącym mieć wpływ na rozwój sektora i efektywność wykorzystania inwestycji wdrażanych w hutach nie objętych pomocą publiczną będą mieć niektóre z **Deklaracji Rządu RP** zawartych w programie *Restrukturyzacja i Rozwój Hutnictwa Żelaza i Stali do 2006 r.* Szczególnie deklaracje, z których wynika, że:

- Huta objęta pomocą publiczną nie będzie przejmować aktywów hut spoza listy beneficjentów pomocy publicznej udzielonej w ramach programu oraz hut poddanych upadłości w okresie do końca grudnia 2006 r.,
- w przypadku fuzji z firmami spoza listy beneficjentów pomocy publicznej określonej w rządowym programie restrukturyzacji huta nie będzie przenosić korzyści z udzielonej pomocy publicznej.⁵¹

4. Realizacja głównych elementów programów restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali w latach 1993-2001

4.1. Sytuacja ekonomiczna

Realizacja kolejnych, od 1993 r. programów naprawczych i restrukturyzacyjnych okazała się mało skuteczna i nie poprawiła sytuacji ekonomicznej hut. W latach 1997-2001 sytuacja ekonomiczna w sektorze hutnictwa żelaza i stali ulegała pogorszeniu. Szybki przyrost strat na działalności, brak zdolność kredytowej oraz zabezpieczenia środków obrotowych na bieżącą działalność produkcyjną świadczą o głębokiej zapaści ekonomicznej sektora.

⁵¹ Deklaracje Rządu RP, str. 11 i 12 programu *Restrukturyzacja i Rozwój Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce do 2006 r.* Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej. Warszawa, styczeń 2003 r.

Przychody ogółem, całego sektora, w 2001 r. ukształtowały się na poziomie 15 454 mln zł i w porównaniu do 1997 r. w cenach realizacji, były niższe o 5%. W tym czasie udział kosztów uzyskania przychodów wzrósł o 13%. Strata brutto wzrosła z 58,7 mln zł w 1997 r. do 2 144 mln zł w 2001 r. (ponad 35 - krotnie), a strata netto wzrosła z 119,8 mln zł do 2 163 mln zł (17 - krotnie). W tym samym okresie zadłużenie ogółem wzrosło z 6 085 mln zł do 10 333 mln zł, tj. o ok. 70 %, w tym: zadłużenie długoterminowe zmniejszyło się o 30%, a zadłużenie krótkoterminowe wzrosło o 75%. Struktura zadłużenia wskazuje na ograniczanie inwestycji i na trudność w bieżącym finansowaniu działalności hut. Znacząco pogorszyła się płynność finansowa przemysłu hutniczego. Większość podmiotów utraciła zdolność do finansowania bieżącej działalności. Wskaźnik wysokiej płynności, uznawany za zadawalający w wysokości jeden, zmniejszył się z 0,47 do 0,32, a wskaźnik bieżącej płynności uznawany za bezpieczny w wysokości 1,5 - 2,0 zmniejszył się do 0,57.

Znacznemu pogorszeniu uległa sytuacja ekonomiczno- finansowa w 2001 r. Przychody z całokształtu działalności były mniejsze niż w 2000 r. o 14 %. Koszty uzyskania przychodów zmniejszyły w tym czasie się jedynie o 7%. Przy obniżeniu wartości majątku obrotowego o ok. 16 %, w tym zapasów o 22,3%, nastąpiło zwiększenie zadłużenie ogółem do 10 333 mln zł, w tym zadłużenie krótkoterminowego do 9 066 mln zł, tj. o ponad 8,0 %. Skutkiem zmniejszenia wartości przychodów oraz relatywnego wzrostu kosztów ich uzyskania, strata brutto z działalności przemysłu hutniczego w 2001 r. wzrosła o ponad 138 %, a strata netto wzrosła o ponad 130%. Wyniki ekonomiczno-finansowe przemysłu hutnictwa żelaza i stali w latach 1997-2001 przedstawia poniższa tabela.

Agregacja wyników według EKD 27.1, 27.2, 27.3 - wartości w mln zł wg cen realizacji

Treść	1997	1998	1999	2000	2001	Dynamika (w %)	
						6:2	6:5
1	2	3	4	5	6	7	8
Przychody ogółem	16 207	16 187	14 836	17 901	15 454	95,3	86,3
Koszty uzyskania przychodów	16 334	16 446	16 512	18 801	17 581	107,6	93,4
% udział kosztów	100,8	101,6	111,3	105,0	113,8	x	x
Wynik finansowy							
- strata brutto	58,7	208,6	1.655	900	2 144	3 652,4	238,2
- strata netto	119,8	271,8	1.690	938	2 163	1 805,5	230,6
Rentowność obrotu -%	/ - /	/ - /	/ - /	/ - /	/ - /		
- brutto	0,4	1,3	11,2	5,0	13,9	x	x
- netto	0,7	1,7	11,4	5,2	14,0	x	x
Majątek obrotowy:	4 635	4 812	4 613	4 851	4 084	88,1	84,2
- zapasy	1 193	2 209	1 753	2 043	1 587	133,0	77,7
- należności	2 285	2 266	2 606	2 579	2 283	99,9	88,5
- środki pieniężne	171,5	154	101,5	105	99,1	57,8	94,3

Informacja o wynikach kontroli restrukturyzacji
i przekształceń własnościowych w hutnictwie żelaza i stali

Treść	1997	1998	1999	2000	2001	Dynamika (w %)	
						6:2	6:5
Zadłużenie ogółem	6 085	7 925	9 212	10 103	10 333	169,8	103,3
w tym:							
- długoterminowe	1 809	2 726	2 810	1 713	1 267	70,3	73,9
- krótkoterminowe	5 176	5 199	6 402	8 390	9 066	175,1	108,0
Płynność finansowa -							
%							
II stopnia	47,5	46,6	42,2	32,0	32,0	x	x
III stopnia	89,6	92,6	72,0	57,8	57,8	x	x

Źródło: Raporty o stanie przemysłu za lata 1997-2001 – Ministerstwo Gospodarki

Niepomyślnie kształtowały się również wyniki ekonomiczne sektora za 9 miesięcy 2002 r.⁵² W stosunku do analogicznego okresu 2001 r., przychody z całokształtu działalności zmniejszyły się z 9 207 mln zł do 8 488 mln zł, tj. o 7,8 %. W tym okresie koszty uzyskania przychodów zmniejszyły się o 6,9%, a wolniejszy ich spadek spowodowany był w znacznej mierze obsługą zobowiązań, które w tym okresie wzrosły z 8 281 mln zł do 8 661 mln zł, tj. o 4,6%. Zmniejszenie wartości przychodów, przy relatywnym wzroście kosztów ich uzyskania skutkowało powiększeniem straty brutto w działalności sektora z 855 mln zł do 866 mln zł, tj. o 1,3%.

4.2. Produkcja

W okresie realizacji *Programu restrukturyzacji* z czerwca 1998 r. wielkość produkcji wyrobów hutniczych ulegała wahaniom, ale jej poziom w głównych grupach wyrobów w 2001 r. był znacznie niższy od poziomu wyjściowego do realizacji programu. Wielkość produkcji w latach 1998-2001 zawarto w poniższym zestawieniu

Wyrób	1998 r.	1999 r.	2000 r.	2001 r.	w tys. ton
					% dyn. 5:2
1	2	3	4	5	5
Surówka żelaza	6 178	5 233	6 492	5 440	88,0
Stal surowa	9 916	8 848	10 504	8 809	88,8
Półwyroby COS	6 144	6 283	7 001	5 907	96,1
Wyroby walcowane na gorąco	7 942	6 264	7 631	6 375	80,2
Blachy walcowane na zimno	891	833	952	692	77,6
Taśmy walcowane na zimno	108	66	65	54	50

⁵² na podstawie danych zawartych w programie „Restrukturyzacja i Rozwój Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce do 2006 r.” przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 10 stycznia 2003 r.

Informacja o wynikach kontroli restrukturyzacji
i przekształceń własnościowych w hutnictwie żelaza i stali

Rury stalowe –tony	473	448	483	440	93
Rury stalowe- Km	129	124	136	111	86,0
Blachy ocynkowane	b.d	404	490	329	81,4
Blachy ocynowane	37	39	50	38	102,7
Kształtowniki gięte na zimno	b.d	276	320	283	102,5
Pręty ciągnięte luszczzone	b.d	40	47	21	52,5

Źródło: Zestawienie wykonane przez NIK na podstawie Informacji o wynikach gospodarczych sektora hutniczego – opracowań wykonywanych przez Centrum Usług Informatycznych CIBEH SA

Trendy spadkowe produktywności sektora wystąpiły również w 2002 r. Do sierpnia 2002 r., w stosunku do ośmiu miesięcy roku poprzedniego, odnotowano zmniejszenie produkcji sektora w 9 z 12 głównych grup wyrobów, m.in.: surowki żelaza o 6%, stali surowej o 8%, wyrobów walcowanych na gorąco o 7% i rur stalowych o 27%. Utrzymana została wielkość produkcji półwyrobów z COS, a przyrost nastąpił: w produkcji blach walcowanych na zimno o 5,6% i blach ocynkowanych o 6,4%.

Ograniczony popyt, wzrastający import oraz trudności płatnicze hut powodowały niezadowalający poziom wykorzystywania zdolności produkcyjnych, który w wybranych grupach wyrobów przedstawiał się następująco:

MMP – w tys. ton

asortyment	MMP 1992 r.	MMP 1998 r.	MMP 2001 r	% wykorzystania w 2001 r
Stal surowa	19 700	12 580	11 650	75
Blachy grube walcowane w arkuszach	1 430	1 100	735	77
Blachy taśmowe walcowane na gorąco	2 720	2 570	2 020	75
Taśmy walcowane na gorąco			700	38
Blachy walcowane na zimno	1 450	1 460	1 380	52
Taśmy walcowane na zimno			175	37
Blachy ocynkowane ogniowo	340	420	420	57
Blachy ocynowane	100	100	100	42
Blachy powlekane organicznie	80	80	80	57
Kształtowniki i pręty ciężkie (>80 mm)	5 335	2 880	2 500	67
Kształtowniki lekkie i średnie (<80 mm)		780	210	76
Pręty lekkie i średnie (<80 mm)			795	36
Pręty zbrojeniowe		720	1 020	60
Rury bez szwu	415	335	150	78
Rury ze szwem i kształtowniki zamknięte	620	560	495	48

Źródło: Ministerstwo Gospodarki , Program restrukturyzacji - Aktualizacja – 2002

4.3. Eksport- Import

Negatywnym zjawiskiem lat 90-tych dla polskiego hutnictwa były niekorzystne relacje pomiędzy rosnącym importem a eksportem. Udział wyrobów importowanych w zużyciu jawnym wzrósł z 15% w 1994 r. do ponad 40% w 2001 r. Wskazuje to, że potrzeby rynku zabezpieczane były poprzez rosnący import.

w tys. ton						
wyszczególnienie	1997	1998	1999	2000	2001	% dyn. 6:2
1	2	3	4	5	6	7
produkcja netto wyrobów stalowych	7 766	7 151	6 379	7 514	6 600	84,9
eksport półwyrobów	1 198	783	824	1 671	1 000	83,5
eksport wyrobów finalnych	2 984	2 321	2 166	2 406	2 500	83,8
import wyrobów	1 327	1 750	2 047	2 225	2 911	219,4
zużycie jawne wyrobów hutniczych	6 109	6 580	6 259	7 333	6 657	108,9
% udziału importu w zużyciu jawnym	21,7	26,6	32,7	30,3	43,7	Δ22 pkt %

Źródło: Zestawienie wykonane przez NIK na podstawie opracowań Instytutu Metalurgii Żelaza wykonanych na zlecenie Ministerstwa Gospodarki oraz Programu Restrukturyzacji - Aktualizacja 2002

Notowana w ostatnich latach tendencja przyrostu udziału importu finalnych wyrobów hutniczych w ich zużyciu jawnym, w 2001 r. nabrała przyspieszenia. W 1998 r. udział importu wynosił 26,6%, w 1999 r. wzrósł do 32,7%, w roku 2000 zmalał do 30,3%, a w roku 2001 wyniósł 43,7%. W 2002 r. można oczekiwać, że podjęte działania osłonowe zmniejszą do 42,4% udział importu w zużyciu

Eksport wyrobów wykazywał tendencje wzrostowe w latach 2000-2001, na poziomie 11% w stosunku do roku poprzedniego, osiągając w roku 2001 wielkość 2,7 mln ton. Przewiduje się, że w roku 2002 nastąpi spadek eksportu wyrobów hutniczych o 14 % w stosunku do 2001 r.⁵³

W 2001 r. huty wyeksportowały ok. 3,6 mln ton wyrobów i półwyrobów stalowych o wartości 1 mld dolarów USA. Import za 2001 r. osiągnął wielkość ok. 2,9 mln ton i wartość ok. 1,5 mld dolarów USA i był wyższy o 30 % od importu w 2000 r. Niekorzystne były warunki wymiany - wskaźniki *terms of trade*, które kształtowały się na poziomie 1,7-1,8. Przy średniej cenie 468 dolarów USA za 1 tonę wyrobów importowanych, odpowiednia cena uzyskiwana w eksporcie wynosiła 270 dolarów USA. W okresie tym import wyrobów płaskich przewyższał ok. 3,3 - krotnie ich eksport, a w niektórych grupach nawet kilkunastokrotnie np.: blach ocynkowanych i powlekanych. Mniej korzystny cenowo eksport wyrobów długich był ponad 3,5 - krotnie wyższy od eksportu wyrobów płaskich.

4.4. Wybór doradców

W latach 1992-1997, działania prywatyzacyjne Ministra PW, a następnie Ministra SP ograniczały się jedynie do prowadzenie procesów komercjaliza-

⁵³ na podstawie informacji dla Sejmu RP przedstawionej przez Ministerstwo Gospodarki w dniu 8 października 2002op.cit. str. 24 programu „Restrukturyzacja i Rozwój Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce do 2006 r.” przyjętego przez Radę Ministrów 10 stycznia 2003 r.

cji hut na ich wniosek, akceptacji wniosków hut o podjęcie postępowań BPU oraz wniesienie akcji hut do NFI.

Brak programów prywatyzacyjnych, jako elementu programów restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali, ale także i nie zabezpieczenie środków finansowych na opracowania programowe i usługi doradcze spowodowały, że to nie Minister SP, a zarządy hut do 1998 r. podejmowały z własnej inicjatywy i na własny koszt negocjacje prywatyzacyjne z potencjalnymi inwestorami. Dopiero nieskuteczność prowadzonych działań przez huty spowodowała, że w listopadzie 1998 r. wobec Huty Katowice S.A. i w styczniu 1999 r. wobec Hut: Sendzimira, Cedler i Florian zostały podjęte przez Ministra SP pierwsze działania przedprywatyzacyjne związane z wyborem doradców MSP przy prywatyzacji tych hut. Wobec innych hut Minister SP działań takich nie podejmował.

- **Huta Katowice S.A.** - w wyniku dwukrotnego ogłoszenia nieograniczonego przetargu publicznego: pierwszego – w dniu 2 stycznia 1999 r., który został unieważniony i drugiego – w dniu 1 marca 1999 r., który został przeprowadzony z wyłączeniem przepisów ustawy z dnia 10 czerwca 1994 r. o zamówieniach publicznych⁵⁴, Komisja Przetargowa powołana przez Ministra SP, po analizie sześciu ofert, w dniu 12 marca 1999 r. rekomendowała Ministrowi SP firmę Chase Manhattan Bank na doradcę prywatyzacyjnego Ministra SP przy prywatyzacji Huty Katowice S.A. Oferta cenowa doradcy opiewała na kwotę 5 148 tys. zł plus 0,75% od wartości transakcji i zobowiązań inwestycyjnych. Po zastosowaniu kar umownych przez MSP, wynagrodzenie Chase Manhattan Bank za przyjęte przez odbiorców analizy, według stanu realizacji z sierpnia 2000 r. stanowiło kwotę 4 295 tys. zł.

We wrześniu 2000 r., na skutek niedostatecznego realizowania usług doradczych przez Chase Manhattan Bank, umowa z dnia 22 kwietnia 1999 r., z tym doradcą, została wypowiedziana przez Ministra SP.

W listopadzie 2000 r. podjęte zostały kolejne działania nad wyłonieniem doradcy Ministra SP przy prywatyzacji Huty Katowice S.A.. Na wniosek Ministra SP, Prezes Urzędu Zamówień Publicznych zatwierdził tryb zamówienia z wolnej ręki na świadczenie usług doradczych w zakresie koordynacji procesu przekształceń własnościowych Huty Katowice S.A. W dniu 22 listopada 2000 r. Komisja Przetargowa rekomendowała Ministrowi SP udzielenie zamówienia na usługi doradcze przy prywatyzacji Huty Katowice, w trybie zamówienia z wolnej ręki dla Konsorcjum Doradców, w skład którego wchodziły BMF S.A. i EVIP International Sp z o. o.⁵⁵

Na podstawie zawartej umowy z dnia 30 listopada 2000 r., za wynagrodzeniem 115 tys. zł, Konsorcjum Doradców przejęło świadczenie usług doradczych w ramach realizacji Etapu I (uzupełnienie i podsumowanie

⁵⁴ Na podstawie art.4 ust.1 ustawy o zamówieniach publicznych z dnia 10 czerwca 1998 r., jeżeli wynagrodzenie doradcy prywatyzacyjnego finansowane jest w całości z środków badanych spółek, to Minister SP nie był zobowiązany do stosowania przepisów ustawy o zamówieniach publicznych.

⁵⁵ od dnia 30.07.2001r BMF S.A. funkcjonuje pod nową firmą BRE CORPORATE FINANCE S.A. Zmiana firmy spółki nie wpływa na prawa i obowiązki stron umów zawartych dotychczas pomiędzy spółką a MSP.

opracowań) procesu przekształceń własnościowych Huty Katowice S.A. (uprzednio realizowanych przez Chase Manhattan Bank) oraz koordynację tego procesu z prywatyzacją lub innymi przekształceniami własnościowymi Hut: T. Sendzimira S.A., Florian S.A. i Cedler S.A.

Na podstawie umowy zawartej w dniu 28 września 2001 r. Konsorcjum Doradców przejęło świadczenie usług doradczych w ramach realizacji Etapu II (strategia prywatyzacyjna, negocjacje, obsługa procesu zbywania akcji) procesu przekształceń własnościowych Huty Katowice S.A. oraz koordynację tego procesu z procesem prywatyzacji lub innymi przekształceniami własnościowymi hut: T. Sendzimira S.A., Florian S.A. i Huty Cedler S.A. Łączna suma wynagrodzenia wykonawcy nie mogła przekroczyć równowartości 3,2 mln dolarów USA.

- **Huty: im. T. Sendzimira S.A., Florian S.A. i Cedler S.A.**- w wyniku zaproszenia do udziału w przetargu nieograniczonym z 13 maja 1999 r. na doradcę prywatyzacyjnego Ministra SP przy prywatyzacji trzech hut: Sendzimira S.A., Florian S.A. i Cedler S.A. zgłosiły się trzy firmy doradcze. Komisja Przetargowa po dokonaniu oceny ofert, w dniu 7 lipca 1999 r. rekomendowała Ministrowi SP na doradcę prywatyzacyjnego Konsorcjum BMF/Flemings/EVIP⁵⁶.

Oferta cenowa Konsorcjum opiewała na kwotę 5 124 tys. zł plus prowizja 0,65 % od wartości transakcji sprzedaży akcji i zobowiązania nabywcy do podwyższenia kapitału akcyjnego spółek.

Minister SP, zawierając umowy w wybranych w przetargu publicznym doradcami prywatyzacyjnymi zobowiązał huty do sfinansowania usług doradczych oszacowanych według stanu realizacji zamówień na kwotę ponad 9,4 mln zł.

Na tym tle Izba negatywnie ocenia działania Ministra SP, który reprezentując Skarb Państwa, jako WZA Hut, już po wyborze doradców prywatyzacyjnych zobowiązywał po raz kolejny ich Zarządy do działań prywatyzacyjnych, które w następstwie kończyły się tak jak poprzednio - niepowodzeniem.

Zastrzeżenia NIK dotyczą także przebiegu wyboru doradców prywatyzacyjnych MSP: The Chase Manhattan Bank - doradcy prywatyzacyjnego dla Huty Katowice S.A. i Konsorcjum Doradców: dla Hut: Sendzimira, Florian i Cedler, a także finansowania ich działalności z środków hut. Podstawowe zarzuty NIK dotyczą:

- nierzetelnych działań związanych z zawarciem umów z doradcami:
 - Minister SP, zawierając umowy z wybranymi w przetargu publicznym doradcami prywatyzacyjnymi mającymi działać na jego rzecz, zobowiązał huty do sfinansowania usług doradczych. Zła sytuacja ekonomiczna hut oraz ich trudności płatnicze spowodowały, że żadna z hut nie wywiązywała się z umownych terminów płatności za świadczone usługi, np. wynagrodzenie dla firmy The Chase Manhattan Bank, określone przez MSP na kwotę 4.295 tys. zł, nie zostało zrealizowane do czasu zakończenia kontroli NIK, tj. do końca 2001 r.

⁵⁶ w skład Konsorcjum wchodziły: Business Management&FinanceSA; Robert Fleming& Co Limited; EVIP International Sp. z o.o.

- nierzetelnych działań wobec hut:
 - za nierzetelne należy uznać działania Ministra SP, który podpisał umowę z doradcą prywatyzacyjnym Huty Cedler S.A. określającą cenę za usługi na kwotę 935 tys. zł, podczas gdy Spółka deklarowała pokrycie tylko 500 tys. zł. W rok po podpisaniu umowy z doradcą, Minister SP nalegał na Zarząd Huty aby ten podpisał umowę w sprawie finansowania całości prac doradcy, pomimo negatywnych opinii Rady Nadzorczej oraz służb prawnych Huty. Minister SP wyjaśnił, że nie podpisanie umowy z doradcą w praktyce oznaczałoby znaczne opóźnienie przeprowadzenia analiz przedprywatyzacyjnych i przerzucenie kosztów na Skarb Państwa,
 - naruszeniem zasad rzetelności i gospodarności było nie umieszczanie w „Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia” informacji, mogących mieć wpływ na obniżenie oferty cenowej.
- Przy przetargu na wybór doradcy Ministra SP w procesie prywatyzacji Huty im. T. Sendzimira S.A., Huty Cedler S.A. oraz Huty Florian S.A. nie zamieszczono informacji, że rok wcześniej sporządzone zostały analizy przedprywatyzacyjne Huty im. T. Sendzimira, których zakres był zgodny z rozporządzeniem Rady Ministrów z 3 czerwca 1997 r. w sprawie zakresu analizy spółki oraz przedsiębiorstwa państwowego, sposobu jej zlecenia, opracowania, zasad odbioru i finansowania oraz warunków, w razie spełnienia których można odstąpić od opracowania analizy. O takie informacje dla doradcy w „Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia” prosiła Spółka. Wykonane na przełomie lat 1997 i 1998 analizy przedprywatyzacyjne kosztowały Hutę Sendzimira ok. 1,5 mln zł, a rok później, gdy warunki umów z doradcą negocjowało MSP, wynagrodzenie za taki sam rodzaj analiz przedprywatyzacyjnych przekraczało 2,5 mln zł, chociaż sporządzała je ta sama firma;
- zasad wyboru doradców i rozliczania ich usług:
 - NIK krytycznie ocenia i nie znajduje uzasadnienia dla zmarginalizowania roli ceny w przetargach na wybór doradcy Ministra SP. W ocenie Izby brakuje uzasadnienia aby przy wyborze firm doradczych nadawano wagi od 0 do 70 pkt z tytułu oceny merytorycznej firmy i tylko od 0 do 30 pkt w ocenie firmy w zakresie oferty cenowej.
 - Naruszeniem zasad rzetelności i gospodarności było przyjęcie w przetargu na wybór doradcy Ministra SP przy prywatyzacji Huty Katowice S.A. wag za ofertę cenową od 0 do 30 pkt, a w kolejnym przetargu, na wybór doradcy Ministra SP przy prywatyzacji Huty im. T. Sendzimira S.A., Huty Cedler S.A. oraz Huty Florian S.A. przyjęcie wag za ofertę cenową ograniczonych tylko do 20 pkt.
 - Krytyczna ocena NIK, znalazła potwierdzenie przy wyborze firmy na doradcę Ministra SP przy prywatyzacji Huty Katowice S.A., której fachowość została oceniona przez członków Komisji Przetargowej jako idealna. Ocena taka nie znalazła potwierdzenia w dalszym działaniu doradcy. Liczne zastrzeżenia do jakości jego prac, zarówno przez MSP jak i Hutę, spowodowały że umowa z tym doradcą została zerwana,
 - Izba krytycznie ocenia pod względem kryterium rzetelności nieprecyzyjny sposób określenia specyfikacji usług i ich odbiór. Zaniepokojenie Izby budził fakt, że członkami Zespołu ds. odbioru prac były osoby

wcześniej dokonujące wyboru oferenta. W jednym z przypadków, dwóch z trzech członków takiego Zespołu wcześniej było członkami Komisji Przetargowej.

Nieprecyzyjnie określona specyfikacja usług spowodowała, że Zespół ds. odbioru przyjął analizę ochrony dóbr kultury, określając wynagrodzenie doradcy w wysokości 100 tys. zł, której to ceny nie wyodrębniono w umowie od ceny 450 tys. zł określonej łącznie z ceną za analizę z zakresu ochrony środowiska. W praktyce nienależycie wykonaną analizę z zakresu ochrony środowiska odrzucono, natomiast za analizę stwierdzającą, że Spółka nie posiada dóbr kultury, MSP poleciło Hucie wypłacić doradcy kwotę 100 tys. zł. Kwota taka nie została określona ani w ofercie doradcy ani w umowie, a Zespół ds. odbioru nie potrafił wielkości tej uzasadnić.

4.5. Przekształcenia własnościowe hut

Izba krytycznie ocenia działania prywatyzacyjne Ministra SP prowadzone w ramach *Programu restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce*, przyjętego przez Radę Ministrów w czerwcu 1998 r.

W latach 1998–2001 poza objęciem akcji w podwyższonym kapitale akcyjnym Huty Andrzej S.A. przez inwestora, Minister SP nie dokonał prywatyzacji żadnej z hut. Żadne z przyjętych w *Programie restrukturyzacji* założeń prywatyzacyjnych nie zostało wykonane.

- Minister SP, w latach 1999–2000, nie doprowadził do sprzedaży inwestorom strategicznym wyłonionym w trybie rokowań, mniejszościowych pakietów akcji, posiadanych w hutach sprywatyzowanych poprzez BPU i NFI. Pomimo, że takie działania prywatyzacyjne przewidywał *Program restrukturyzacji*, w MSP nie były prowadzone żadne działania zmierzające do wyłonienia potencjalnych inwestorów zainteresowanych zakupem mniejszościowych udziałów Skarbu Państwa,
- nie został rozpoczęty proces prywatyzacji hut będących jsSP. Zgodnie z *Programem restrukturyzacji*, sprzedaż 51 % akcji hut –jsSP, inwestorom strategicznym wyłonionym w trybie rokowań powinna zostać zakończona do 31 grudnia 2001 r.

W ocenie NIK sprywatyzowanie jsSP nie mogło być zrealizowane, bowiem Minister Skarbu Państwa nie prowadząc do 1998 r. żadnych działań prywatyzacyjnych przewidzianych procedurami nie był dostatecznie przygotowany do sprywatyzowania hut. Dopiero w 1999 r. MSP podjęło działania prywatyzacyjne wobec Hut: Katowice S.A.; Sendzimira S.A.; Florian S.A. i Cedler S.A. Nie podjęto natomiast w MSP żadnych działań wobec pozostałych hut –jsSP.

4.6. Prywatyzacja poprzez BPU

Za niesatysfakcjonujące dla Skarbu Państwa i dla hut należy uznać efekty prywatyzacji poprzez BPU. Przeprowadzona tą drogą prywatyzacja dziewięciu hut, uratowała większość z nich przed upadłością, ale nie miała wpływu

na ich rozwój ⁵⁷. Przed zawarciem BPU huty były zadłużone i osiągały ujemne wyniki na działalności gospodarczej. Po krótkotrwałej poprawie sytuacji ekonomicznej, wynikającej jedynie z operacji księgowych, wszystkie z hut, w następnych latach prowadziły działalność z narastającymi stratami i większość z nich znalazła się w stanie zapaści ekonomicznej (Huta Gliwice upadła). W żadnej z hut nie nastąpiło realne podwyższenie kapitału, wynikające z objęcia serii akcji przez inwestorów strategicznych. Podwyższenie kapitału akcyjnego następowało jedynie w wyniku kolejnych konwersji długów na akcje, co świadczyło o pogłębiających się trudnościach ekonomicznych hut.

Przeprowadzone kontrole w czterech z dziewięciu hut wykazały, że realizowane w hutach od początku lat 90-tych, programy naprawcze i restrukturyzacyjne oraz postępowania układowe nie przyniosły poprawy wyników ekonomicznych, a ich udział w rynku wyrobów hutniczych systematycznie malał.

Udział kapitałowy Skarbu Państwa w hutach sprywatyzowanych poprzez BPU przedstawia poniższe zestawienie.

lp.	Huta	rok BPU	Kapitał akcyjny		
			początkowy	na 30.09 2001r	główni akcjonariusze
1	Huta Batory S.A.	1995r	45 245	45 245	SP-14,07% HK.S.A.- 20,16% PGNiG S.A.-11,96%
2	Huta Zawiercie S.A.	1996	140 000	140 000	SP-26,4% Impexmetal S.A. – 71,1%
3	Huta Jedność S.A.	1995	27 200	27 200	SP-10,4% HK S.A.- 19% PGNiG-17,4%
4	Huta Łaziska S.A.	1997	35 000	35 000	SP-10,2% Gemi Sp. z oo-53,7%
5	Huta Szczecin S.A.	1996	6 000	6 000	SP-1,55% Centrozap S.A.-46,94%
6	Huta Małapanew S.A.	1994 w upadłości	48 017	48 017	ARP S.A.-67,9% SP – 5,4%
7	Huta Ostrowiec S.A.	1994 w upadłości	64 037,6	360 832	SP- 5 % Stalexport S.A.-65,95%
8	Huta Gliwice S.A.	1997 w upadłości	100	460	SP-4,6% os. fiz-81,97%
9	Huta Stalowa Wola S.A.	1994	160 000	267 126	SP-76,16%

Źródło: akta kontroli NIK

1.Huta Ostrowiec S.A. – w kwietniu 1994 r. Huta została przekształcona w jsSP. Kapitał akcyjny spółki wynosił 64 037 tys. zł. W dniu 21 marca 1994 r Huta zawarła ugodę

⁵⁷ W raporcie końcowym *Studium restrukturyzacji sektora hutnictwa żelaza i stali* opracowanym w 1992 r. przez Konsorcjum kanadyjskie dwie z Hut: Batory i Jedność, przewidywano do całkowitego zamknięcia, jako niezdolne do ekonomicznego przetrwania.

bankową z wierzycielami, której przedmiotem były wierzytelności w kwocie 141 087 tys. zł. Konwersji na akcje podlegało 48 367,2 tys. zł oraz umorzeniu 38 328,1 tys. zł (27,1% całości zadłużenia). Spłacie przez hutę, podlegała kwota 54 392 zł, która po spłaceniu 17 326, 4 tys. zł, w pozostałej wysokości 37 066 tys. zł została również pokryta objęciem następnych emisji akcji przez wierzycieli. W wyniku kolejnych konwersji wierzytelności na akcje, kapitał akcyjny spółki wzrósł do 360 832 tys. zł, ale w ok. 88% pokryty był wierzytelnościami. Głównymi akcjonariuszami huty zostali: Stalexport posiadający – 65,95 % akcji, Zakład Energetyczny – 7,81 % akcji, Centrozap S.A. – 5,87 % akcji i Skarb Państwa – 5,0% akcji.

W związku z grożącą hucie upadłością, w czerwcu 2001r. Sąd Rejonowy-Gospodarczy w Kielcach, z wniosku Zarządu Huty, otworzył postępowanie układowe z wierzycielami huty, którym objęto zobowiązania krótkoterminowe w wysokości 489,6 mln zł.

W ocenie NIK zła sytuacja ekonomiczna Huty, wynikała z nieskuteczności realizowanych kolejnych programów restrukturyzacji. Nie osiągnięto zakładanej programowo wielkości i struktury produkcji, wzrostu wydajności pracy i obniżki kosztów produkcji.

Przyjmowane do realizacji programy restrukturyzacji oparte były na nierealnych założeniach. W kolejnym „*Uaktualnionym Programie restrukturyzacji na lata 1999 – 2005*” założono, że w wyniku realizacji przyjętych w nim zadań, Huta w 2000 r. osiągnie przychody w wysokości 863 472 tys. zł i zysk netto w kwocie 6 131,6 tys. zł. Tymczasem sprzedaż zrealizowano w 88,6 % założeń planowych a zamiast zysku, Huta poniosła stratę w wysokości 147 409 tys. zł. W kolejnym *Programie restrukturyzacji Huty na lata 2001 – 2002*, opracowanym kosztem 1,7 mln zł założono, że Huta winna w 2001 r. uzyskać przychody ze sprzedaży w kwocie 743 528 tys. zł, podczas gdy za trzy kwartały zrealizowane przychody stanowiły 48,2 % wielkości rocznej, a strata na działalności osiągnęła 108 050 tys. zł. Wskaźnik wysokiej płynności ulegał stałemu pogorszeniu i na koniec trzeciego kwartału 2001r. wynosił 0,21, co świadczyło o braku zdolności do finansowania bieżącej działalności. Krytycznie należy ocenić efekty ekonomiczne zrealizowanych inwestycji w latach 1997-2001 o łącznych nakładach w wielkości 318,9 mln zł, sfinansowanych w ponad 62% środkami obcymi. Rozbudowane zdolności produkcyjne COS i zmniejszający się poziom ich wykorzystania, w tym np. z 67,6% w 1997 do ok. 31 % w 2001 r. skutkowało przyrostem kosztów produkcji o ponad 20 pkt. procentowych.

Spośród 16 grup wyrobów, w 11 grupach głównie rynkowych, w 2001r. nastąpiło znaczące zmniejszenie produkcji, nawet o 51%.

W lipcu 2002 r. ogłoszona została upadłość huty.

2. Huta Małapanew S.A - w grudniu 1991 r. Huta została przekształcona w jsSP. Kapitał akcyjny spółki wynosił 48,0 mln zł. i nie został podwyższony do końca 2001 r. W dniu 15 grudnia 1994 r. została zawarta ugoda bankowa, przedmiotem której były zobowiązania Huty wynoszące 23,6 mln zł. Konwersją na akcje objęto wierzytelności w kwocie 5,8 mln zł, umorzono zobowiązania w kwocie 6,1 mln zł (25,8%), pozostawiając Hucie do spłacenia, w ratach kwartalnych kwotę 11,7 mln zł. Trudna sytuacja ekonomiczna, spowodowała, że Huta nie spłacała rat. Na wniosek Zarządu, w marcu 1999 r. postanowieniem sądu, otwarte zostało postępowanie układowe, którym objęto kolejne zadłużenie w kwocie 22, 3 mln zł. Umarzając 11,0 mln zł, pozostawiono do spłaty kwotę 11,3 mln zł, w ratach kwartalnych do czerwca 2005 roku. W październiku 2001 r. , wobec niepełnego spłacania rat, Zarząd Huty skierował do 97 wierzycieli ofertę na ich zamianę na udziały w spółkach kapitałowych Huty Małapanew S.A. Do czasu zakończenia kontroli nie przeprowadzono proponowanej konwersji.

Decyzją RM 67,9 % akcji będących w dyspozycji SP zostało wniesionych w sierpniu 2001 r.- jako wkład niepieniężny- na pokrycie kapitału akcyjnego ARP S.A. Pozostały akcjonariat huty stanowiło 5 927 akcjonariuszy, a największe udziały kapitałowe posiadały SP – 5,34 % i PKO Fund. Inwest – 3,65% i Z E S.A. Opole- 2,7%.

Podejmowane przez kolejne Zarządy Huty działania restrukturyzacyjne, nie doprowadziły do efektywnej działalności Huty.

Poniesione w latach 1997- 2001 (I półrocze) nakłady na inwestycje w wysokości 13,3 mln zł miały charakter działań restytucyjno – modernizacyjnych, wpływały na poprawę ochrony środowiska i warunków pracy, ale nie miały znaczącego wpływu na zmianę technologii, poprawę struktury produkcji i wyniki ekonomiczne. W stosunku do 1997 r. we

wszystkich obszarach wytwarzania nastąpił spadek produkcji. W głównych grupach: stali surowej i odlewów surowych produkcja spadła o ok. 35 %, a niektóre wyroby o charakterze rynkowym zostały całkowicie wyeliminowane. Skutkiem ekonomicznym był spadek przychodów z całokształtu działalności z wielkości 154,4 mln zł w 1997 r. do 59,3 mln zł za III kwartały 2001r (ok. 80 mln zł za cały 2001 r.). Wynikowy poziom kosztów uzyskania przychodów sięgający 140 %, skutkował ujemną rentownością obrotu netto sięgającą 41%. Dokonane oddłużenia Huty, nie zapewniały bieżącego regulowania zobowiązań. Huta utraciła płynność finansową, jej zadłużenie wobec wierzycieli na koniec września 2001 r. wynosiło wraz z odsetkami 134,8 mln zł. (m. in: wobec ZUS – 87,1 mln zł, wobec budżetu państwa – 27,4 mln zł) i przewyższało jej majątek ogółem o 11,8 mln zł.

Stan ekonomiczny Huty wyczerpywał dyspozycje *art.1 § 1 ustawy Prawo upadłościowe*⁵⁸. Zgromadzenie Akcjonariuszy Huty trzykrotnie w latach 1999 - 2000 podejmowało uchwały „o dalszym kontynuowaniu działalności spółki”.

W lipcu 2002 r. na wniosek Zarządu Huty ogłoszona została jej upadłość.

3. Huta Szczecin S.A. – w grudniu 1995 r. Huta Szczecin została przekształcona w jsSP. Kapitał akcyjny spółki wynosił 6 mln zł. i końca 2001 r. nie został podwyższony.

W marcu 1995 r., na wniosek Huty, otwarte zostało BPU z jej wierzycielami, którego przedmiotem były wierzytelności w kwocie 91,3 mln zł. Z kwoty objętej BPU, umorzono zobowiązania Huty do wysokości 74 mln zł (81% całości), zamieniono na akcje wierzytelności w kwocie 4,6 mln zł, pozostała kwota 12,7 mln zł podlegała spłacie.

Głównymi akcjonariuszami spółki w 2001 r. zostali: Stalexport S.A. –46,9%, pracownicy - 14,7%, Kombinat Koksowniczy Zabrze -8,89 %, UM Szczecin – 3,07% i SP –1,55%. W listopadzie 2001r., „Stalexport” S.A. odsprzedała posiadane akcje Huty “Szczecin” S.A. na rzecz spółki „Centrozap” S.A..

Realizowane od 1992 r. programy restrukturyzacji oraz program naprawczy w ramach BPU oparte były na nierealnych założeniach i nie doprowadziły do uzyskania zamierzonych efektów ekonomicznych i produkcyjnych. Nakłady inwestycyjne w wielkości 18,8 mln zł, miały jedynie charakter działań restytucyjno-modernizacyjnych i nie doprowadziły do jakościowych zmian w technologii wytwarzania. W latach 1993 –2001 Huta prowadziła działalność ze stratami. Niedostatek kapitału własnego zwiększył zapotrzebowanie na zewnętrzne źródła zasilania, skutkiem czego zobowiązania bieżące Huty zwiększyły się z 39,7 mln zł do ponad 56 mln zł tj. o 42,4%. Stan ten skutkował utratą płynności finansowej oraz prowadzeniem działalności z narastającymi stratami, wynoszącymi w latach 1998 – 2001, odpowiednio: 2,2 mln zł, 10,9 mln zł, 8, 7 mln zł i 10 mln zł. W okresie tym nastąpiło całkowite uzależnienie się Huty od firmy „Stalexport”, która była głównym dostawcą surowcowym i odbiorcą wyrobów Huty. Wycofanie się „Stalexportu” S.A. jako największego wierzyciela Huty (71,6% całości zobowiązań) z dalszego współfinansowania produkcji, doprowadziło do zatrzymania w sierpniu 2001r. pracy wielkiego pieca, a tym samym zatrzymania produkcji.

Dopiero w listopadzie 2001 r. doszło do porozumienia pomiędzy „Stalexport” S.A., „Centrozap” S.A. oraz BRE S.A., na mocy którego przeprowadzona została restrukturyzacja spłaty kredytu inwestycyjnego, zaciągniętego przez Hutę w 1998 r. oraz doprowadzenie do sfinansowania dostaw surowcowych dla wznowienia produkcji.

4. Huta Batory S.A. - w lutym 1992 r. Huta Batory została przekształcona w jsSP. Ustanowiony kapitał akcyjny spółki w wysokości 45 245 tys. zł do końca 2001 r. nie został podwyższony. W studium restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali opracowanym w 1992r. na zlecenie MPiH przez Konsorcjum kanadyjskie, Huta “Batory”, uznana jako niezdolna do funkcjonowania na rynku, przeznaczona była całkowitego zamknięcia.

⁵⁸ Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.

Zawarta w maju 1995 r. ugoda bankowa tylko doraźnie poprawiła jej sytuację ekonomiczną. Ugoda objęto zadłużenie spółki na kwotę ponad 126 575 tys. zł, w tym m. in. zobowiązania Huty wobec Skarbu Państwa w kwocie 38 911 tys. zł. W ramach konwersji zadłużenia, akcje spółki objęło 76 wierzycieli, tym: SP -28,8% akcji, Huta Katowice - 19,1%, PGNiG -11,9 % i Bank Śląski S.A. 10,19%. Po udostępnieniu akcji pracownikom, SP na koniec 2001 r. posiadał 14,08 % akcji Huty.

Już od III kwartału 1998 r. Huta zaprzestała spłat określonych w BPU. Zarząd Huty, nie spłacając poprzednich zobowiązań na kwotę 14 885,6 tys. zł, uznał za konieczne kolejne wystąpienia o podjęcie postępowań ugodowo-układowych. Na wniosek Huty, postanowieniem z marca 2000 r. Sąd Rejonowy wszczął postępowanie układowe z 627 wierzycielami Huty, a zgłoszone wierzytelności wyniosły 54.639,9 tys. zł.

Za niezadowalające należy uznać efekty ekonomiczne realizacji zadań inwestycyjnych prowadzonych od 1997r. o łącznych nakładach ponad 80,6 mln zł. Wdrażane inwestycje, nie doprowadziły do wzrostu produkcji oraz osiągnięcia korzystnego wyniku finansowego. Przychody ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów zmniejszyły się z 437,9 mln zł w 1998 r. do 360,6 mln zł w 2000 r. i 184,6 mln zł za III kwartały 2001 r. W latach 1998-2000 nastąpił spadek wielkości produkcji we wszystkich podstawowych grupach wyrobów:

- w produkcji stali we wlewkach ze 148,6 tys. ton w 1998 r. do 131,0 tys. ton w 2000 r.,
- wyrobów kutek z 21,1 tys. ton do 14,4 tys. ton,
- rur walcowanych bez szwu z 46,8 tys. ton do 43,1 tys. ton.

Zmniejszała się również produkcja Wydziałów, które w 2000 r. wyodrębniono z Huty: Wyrobów Bruzdowych z 21,2 tys. ton w 1998 r. do 11,4 tys. ton w 1999 r. oraz Blach Grubych – ze 142,0 tys. ton do 98,1 tys. ton.

Jako nierealne i pozbawione podstaw ekonomicznych, należy również ocenić wielkość planowanych nakładów inwestycyjnych w kwocie 192,5 mln zł, określonych do 2005 r. W programie restrukturyzacji Huty z marca 1999 r., przewidywano do 2001 r. nakłady na inwestycje w kwocie 108,5 mln zł., podczas gdy rzeczywiste ich zrealizowanie do końca III kwartału 2001 r. wyniosło jedynie 15,9 mln zł. Podstawą przyczyną niewykonania zadań inwestycyjnych był brak środków finansowych i sięgające ponad 280 mln zł jej zadłużenie.

W latach 1997 – 2001 r. (III kwartały), dynamika przyrostu kosztów całokształtu działalności była wyższa od przyrostu uzyskiwanych przychodów, a strata netto na działalności Huty wyniosła odpowiednio: 26,4 mln zł, 22,2 mln zł, 89,8 mln zł, 5,9 mln zł i 28,3 mln zł. Stan finansowy Huty wskazywał brak zdolności do finansowania bieżącej działalności.

4.7. Prywatyzacja poprzez NFI

W latach 1995-1996 Minister PW działając na podstawie art. 10 *ustawy z dnia 30 kwietnia 1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji* wniósł do programu NFI pięć hut.

Minister Przemysłu i Handlu był przeciwny koncepcji wnoszenia hut do programu NFI uznając, że mógł wystąpić konflikt interesów między nadrzędnym celem, jakim powinna być restrukturyzacja sektora hutnictwa a doraźnymi celami NFI, które były nastawione na szybkie uzyskanie zysku. Przeprowadzone kontrole potwierdziły oceny Ministra PiH.

Wniesienie akcji hut do NFI nie poprawiło ich sytuacji ekonomicznej i rynkowej, wszystkie bowiem prowadziły działalność ze stratami. Przejęcie hut przez NFI nie miało również korzystnego wpływu na realizację programów restrukturyzacji, a dwie huty: Huta Zygmunt SA w upadłości i Huta Zabrze S.A., która została sprzedana (dochód Skarbu Państwa 368,9

tys. zł) zostały w ogóle wyłączone z *Programu restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali*.

Pozytywnym działaniem było wprowadzone do obrotu giełdowego akcji Huty Ferrum S.A. W wyniku podwyższenia kapitału akcyjnego i sprzedaży akcji spółki w obrocie publicznym nastąpiło podwyższenie kapitału akcyjnego z 13 330 tys. zł do wielkości 22 600,2 tys. zł.

Niepokojącym - zdaniem Izby - jest nabycie 62,13 % akcji Huty Pokój S.A. i 9,35 % akcji Huty Ferrum S.A. przez Konsorcjum Finansowo Inwestycyjne "Colloseum" Sp. z o.o. Poprzez powiązania kapitałowe zrestrukturyzowanych organizacyjnie hut, Spółka Colloseum wobec, której organy wymiaru sprawiedliwości prowadzą postępowania o działania sprzeczne z prawem, może mieć wpływ na działalność hut i utworzonych spółek na ich majątku.

Poza Hutą Buczek SA, NFI zbyły posiadane akcje pozostałych hut.

Strukturę właścicielską w hutach sprywatyzowanych poprzez NFI przedstawia poniższe zestawienie.

lp.	Huta	rok wniesienia	Kapitał akcyjny w tys. zł		główni akcjonariusze
			początkowy	na 30.09. 2001	
1	Huta Pokój S.A.	1995	13 316	13 316	Colloseum-62,1% SP-25,5%
2	Huta Zygmunt S.A.	1995 w upadłości	5 775	5 775	Agencja Węgla i Stali S.A.-62,1 % SP – 25,5%
3	Huta Ferrum S.A.	1995	13 330	22 600	Bank Śl.-25,66% SP-14,8% Colloseum-9,5%
4	Huta Buczek S.A.	1996	10 175	10 175	NFI –64,7% SP- 25%
5	Huta Zabrze S.A.	1996 sprzedana	3 458	3 458	ALLY Sp. z oo –79,5%

Źródło: akta kontroli NIK

Przeprowadzone kontrole w dwóch hutach :Buczek i Ferrum, z trzech jeszcze działających, objętych uprzednio programami NFI wykazały, że realizowane w hutach od początku lat 90- tych, kolejne programy naprawcze nie przyniosły poprawy wyników ekonomicznych, a ich udział w rynku wyrobów hutniczych systematycznie malał. W raporcie końcowym „*Studium restrukturyzacji sektora hutnictwa żelaza i stali*” opracowanym w 1992 r. przez Konsorcjum kanadyjskie Huta Buczek przewidziana była do całkowitego zamknięcia, jako niezdolna do ekonomicznego przetrwania.

1.Huta Buczek S.A. – w marcu 1995 r. Huta Buczek została przekształcona w jsSP. W styczniu 1996 r. Minister PW wniósł 60% akcji Huty do NFI, z czego 33% akcji objął NFI-Progres S.A. Na koniec III kw.2001 r. głównymi udziałowcami spółki byli: NFI-Progres S.A.-33 % akcji, pozostałe fundusze NFI - 31,7 % i SP- 25 %.

Realizacja przez Hutę zadań wynikających z kolejnych od 1993 r. „*Programów Restrukturyzacji Przemysłu Hutnictwa Żelaza i Stali*” nie doprowadziła do poprawy jej sytuacji ekonomicznej. W latach 1997-2001 (III kw.) sytuacja ekonomiczno-finansowa Huty nie była stabilna. W 1997 r. osiągnięty zysk netto stanowił 2 094 tys. zł, a w roku następnym

już tylko 26 tys. zł. W 1999 r. Huta poniosła stratę 17 098 tys. zł, w 2000 r. osiągnęła zysk netto 2 793 tys. zł, a w 2001 r. (do września) ponownie poniosła stratę 1 883 tys. zł. Z powodu braku środków finansowych na zakup surowców i wsadu, huta nie realizowała części zamówień. W okresie trzech kwartałów 2001r. zamówienia dotyczące rur ze szwem zrealizowano tylko w wysokości 59,4%, rur bez szwu zrealizowano w wysokości 31,7%, rur kalibrowanych ze szwem w ok. 60%. Łączna wartość niezrealizowanych przez Hutę zamówień w ciągu 10 miesięcy 2001r. wyniosła 30 611 tys. zł stanowiąc 45% wszystkich ułokowanych zamówień.

W latach 1993-2001 poniesiono nakłady inwestycyjne na łączną kwotę ponad 61 mln zł, z czego środki własne stanowiły ok. 90%.

Jako nierealne - Izba ocenia - określone w „Porozumieniu” zawartym w 1999 r. pomiędzy Hutą a Ministrem Gospodarki nakłady na inwestycje do roku 2005, w kwocie 64,8 mln zł. Do takiej oceny upoważnia stan realizowania programu inwestycyjnego ustalonego na lata 1998 – 2001. Poniesione w tym okresie nakłady inwestycyjne wyniosły 35 553 tys. zł. Po zaangażowaniu w 1998 r. środków w kwocie 23.652 tys. zł., w następnych latach nakłady uległy znacznemu obniżeniu wynosząc w 1999 r. – 4 597 tys. zł, w 2000 r. – 4 610 tys. zł. i w 2001 r. (3 kwartały) – 2.694 tys. zł. Brak środków finansowych spowodował przesunięcie terminu rozpoczęcia podstawowych inwestycji, m.in.: linii do produkcji rur zgrzewanych o $\varnothing$ 4,75 – 20 mm z 1999r. do 2003 r. i modernizacji procesu odlewania do 2004 r.

2. Huta Ferrum S.A. – w dniu 8 marca 1995 r., Huta została przekształcona w jsSP. W styczniu 1996 r. Minister PW wniósł 60% akcji huty do NFI, z czego 33 % akcji objął I NFI. Od marca 1997 r. akcje Huty notowane są na Warszawskiej Gieldzie Papierów Wartościowych. W wyniku emisji i sprzedaży akcji serii “B” nastąpiło podwyższenie kapitału akcyjnego spółki o 9 270,0 tys. zł, tj. do wielkości 22 600,2 tys. zł oraz wniesienie 23 730,0 tys. zł na kapitał zapasowy. Na dzień 30 września 2001 r. powyżej 5% akcji posiadały cztery podmioty: ING Bank Śląski SA (28,5%), Skarb Państwa (14,82%), p. Jędruch wraz z “Colloseum” Sp. z o.o. (9,35%) oraz Huta Pokój SA (5,95%).

Poza restrukturyzacją zatrudnienia - określoną w „Porozumieniu” zawartym w dniu 30 czerwca 1999 r. z Ministrem Gospodarki - Huta nie była zobowiązana do realizacji kolejnych, rządowych Programów Restrukturyzacji Hutnictwa i Stali. W *Porozumieniu*, huta zobowiązana została do realizacji indywidualnego programu restrukturyzacji przedsiębiorstwa, w oparciu o własny biznes plan, którego realizacja miała zapewnić Hucie efektywne funkcjonowanie.

W wyniku nakładów inwestycyjnych na kwotę ponad 142 mln. zł, w latach 1997 – 2000, nastąpiło unowocześnienie procesu wytwórczego, w efekcie czego, główną grupą asortymentową produkcji Huty stały się rury stalowe spiralne i wzdłużnie spawane.

W latach 1997-2001 (I półrocze) sytuacja rynkowa i ekonomiczno-finansowa Huty ulegała pogorszeniu. Wyrazem tego był spadek przychodów Huty ze 195 mln zł w 1997 r. do 158 mln zł w 1999 r. i 170 mln zł w 2000 r. Wielkość przychodów z całokształtu działalności za I półrocze 2001 r. w kwocie 77,7 mln zł wskazywała na utrzymywanie się trendu spadkowego. Spadkowi przychodów Huty towarzyszył ok. 18 % przyrost kosztów działalności. Powodowało to pogorszenie wyniku finansowego, który netto kształtował się od 5 mln zł zysku w 1997 r. do strat w 2000 r. w kwocie 44,3 mln zł i za sześć miesięcy 2001 r. 13,2 mln zł. Rozliczenie strat doprowadziło do obniżenia kapitału zapasowego ze 115,2 mln zł do 71,7 mln zł na koniec 2000 r. W kontrolowanym okresie nastąpiło pogorszenie płynności finansowej. Dla utrzymania ciągłości procesów wytwarzania Huta zmuszana była finansować się środkami obcymi, skutkiem czego jej zadłużenie wzrosło z 18,8 mln zł w 1997 r. do 112,7 mln zł w 2001 r.

4.8. Procesy prywatyzacji hut- jsSP

Najwyższa Izba Kontroli - jako bierną - ocenia postawę kolejnych Ministrów PW i SP, przy prywatyzacji 8 hut : Katowice, Sendzimira, Cedler, Florian, Częstochowa, Łabędy, Kościuszkó i Baildon - pozostających w 2001 r. jednoosobowymi spółkami Skarbu Państwa.

Huta Andrzej pozostająca jeszcze w 2000 r., jednoosobową spółką SP, została sprywatyzowana przy udziale GCB Centrostal Bydgoszcz S.A.,

poprzez objęcie akcji w podwyższonym kapitale, w październiku 2000 r., przez tegoż inwestora,

Opóźnione działania, oraz przeniesienie obowiązków prywatyzacyjnych przez Ministra SP na Zarządy Hut skutkowało nie wykonaniem *Programu* z czerwca 1998 r., który zakładał zakończenie procedur prywatyzacyjnych wszystkich hut do 31 grudnia 2001 r.

Kolejni Ministrowie odpowiedzialni za procesy prywatyzacyjne do 1998 r. nie podejmowali żadnych działań prywatyzacyjnych wobec wymienionych wyżej hut. W latach 1995 -2000 Zarządy Hut: Katowice i Sendzimira, realizując własne koncepcje prywatyzacyjne, polegające głównie na projektach utworzenia j-v⁵⁹, na wybranych centrach produkcji, za zgodą MSP, podejmowały rozmowy z potencjalnymi - tymi samymi inwestorami - które jednak zakończyły się niepowodzeniem.

Nieskuteczność prowadzonych działań spowodowała, że dopiero w 1999 r. Minister SP dokonał wyboru dwóch doradców prywatyzacyjnych The Chase Manhattan Bank i Konsorcjum doradców: BMF/EVIP/ Flemings. Po decyzjach Rady Ministrów z czerwca 1999 r, Minister SP podjął działania zmierzające do sprzedaży akcji Huty Katowice w niepublicznym trybie wybranemu inwestorowi/inwestorom oraz w lipcu 2000 r., w tym samym trybie akcji hut: Sendzimira, Florian i Cedler, ale działania te zakończyły się również niepowodzeniem.

Wskutek braku zainteresowania potencjalnych inwestorów nabyciem akcji Huty Katowice, Minister SP, reprezentując w imieniu Skarbu Państwa 100% kapitału na WZA Huty Katowice, zobowiązywał w 1999 r. jej Zarząd do kolejnych samodzielnych działań prywatyzacyjnych. Spowodowało to, że ustanowiony doradca prywatyzacyjny Huty Katowice - The Chase Manhattan Bank, działający na zlecenie Ministra Skarbu Państwa nie brał udziału w negocjacjach, do których został ustanowiony, a prowadzonych de facto przez Zarząd Huty równolegle z dwoma inwestorami: z firmą Corus Group i firmą Danieli & C. Dopiero sierpniu 2000 r. Podsekretarz Stanu w MSP zaakceptował nową procedurę prywatyzacyjną dla czterech Hut: Katowice, Sendzimira, Floriana i Cedlera, z wyłączeniem jednak, z procedur w przypadku Huty Katowice przedmiotu negocjacji prowadzonych przez jej Zarząd z firmami Corus Group i firmą Danieli & C.

Po wycofaniu się Corus Group i Danieli & C., Rada Ministrów w listopadzie 2000 r. zaakceptowała kolejną koncepcję prywatyzacyjną Ministra SP dla ww. czterech Hut, włączając w zakres negocjacji również wcześniej wyłączone obszary Huty Katowice.

Przyjęta przez Ministerstwo strategia prywatyzacji przygotowana została w dwóch wariantach:

- podstawowym, obejmującym poszukiwanie inwestora strategicznego,

⁵⁹ wspólne przedsięwzięcie utworzenia nowych podmiotów prawa handlowego na wyodrębnionych środkach produkcji obu hut.

- alternatywnym (w przypadku braku satysfakcjonujących ofert ze strony potencjalnych inwestorów), poprzez restrukturyzację sektora bez udziału inwestora.

W wyniku zastosowania nowej procedury, MSP dopuściło firmę LNM Holdings N.V. oraz „Konsorcjum Europejskie” (Arbed/Usinor/Thyssen Krupp Stahl) do prywatyzacji omawianych czterech hut.

Po przejęciu z dniem 22 października 2001 r. przez Ministra Gospodarki nadzoru właścicielskiego nad sektorem hutnictwa czasowo zawieszono rozmowy z ww. inwestorami.

W ocenie Izby, podstawową przyczyną nie sprywatyzowania największych hut była niedostateczna ranga, nadana prywatyzacji w kolejnych *Programach restrukturyzacji* oraz kilkuletnie opóźnienia w podejmowaniu działań przez kolejnych Ministrów odpowiedzialnych za prywatyzację hut.

Zła obecnie sytuacja ekonomiczna hut i wysokie potrzeby inwestycyjne skutkują stosunkowo niską ich atrakcyjnością prywatyzacyjną.

Zdaniem Izby, złym sygnałem dla potencjalnych inwestorów, mającym negatywny wpływ na atrakcyjność prywatyzacyjną hut, miał również brak jednoznacznych koncepcji prywatyzacyjnych: czy prywatyzować huty po ich skonsolidowaniu, czy prywatyzować aktywa hut, czy prywatyzować huty drogą indywidualnych decyzji prywatyzacyjnych. Brak koncepcji prywatyzacyjnych świadczył o braku polityki prywatyzacyjnej państwa względem całego hutnictwa.

Sytuacja ekonomiczna hut oraz główne działania prywatyzacyjne podejmowane przez Zarządy Hut i Ministra Skarbu Państwa z potencjalnymi inwestorami przedstawiały się następująco:

1. Huta Katowice S.A (HK S.A.) - 24 lipca 1991r. Huta została przekształcona w jsSP.

W okresie podejmowania działań prywatyzacyjnych, huta znajdowała się w trudnej sytuacji ekonomicznej i prowadziła działalność z narastającymi stratami. W sierpniu 1998 r. WZA podjęło decyzję o obniżeniu kapitału akcyjnego spółki z 1 108,0 mln zł do 716,0 mln zł.⁶⁰ Umorzono 39,2 tys. akcji i przeniesiono 392 mln zł z kapitału akcyjnego na kapitał zapasowy, zasilając w ten sposób podstawowe źródło pokrycia strat. Nie przyniosły trwałej poprawy przeprowadzone w latach 1993–1994 i 2001 postępowania oddłużeniowe, stanowiące część programów restrukturyzacyjnych, w wyniku których wierzyciele umorzyli ponad 116 mln zł z zadłużenia Huty. Za lata 1999-2001 strata netto na działalności Huty wzrosła ponad 3,2-krotnie, ze 197 mln zł do 644 mln zł za 2001 r. Wpływ na niską efektywność ekonomiczną miała struktura sprzedaży, w której udział niskopłacalnych półwyrobów utrzymywał się na poziomie ok. 58 %. W latach 1997 – 2001 r. zobowiązania Huty wzrosły z 2 042,5 mln zł do 2 787,0 mln zł.

NIK stwierdziła, że Zarząd znajdującej się w trudnej sytuacji ekonomicznej i wykorzystującej pomoc publiczną Huty, w latach 1998-2001 udzielił osobom prawnym i fizycznym darowizn majątkowych na łączną kwotę 2 323 tys. zł. Darowizny o najwyższej wartości otrzymały: powołana przez Hutę Fundacja Ochrony Zdrowia na ochronę zdrowia pracowników i emerytów HK S.A. – 831,5 tys. zł, Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych na zabezpieczenie świadczeń socjalnych 100,9 tys. zł, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Hutniczego O/w Dąbrowie Górniczej na

⁶⁰ art. 440 Kh.

działalność statutową 68 tys. zł, Sanatorium Rehabilitacyjne w Krasnobrodzie na rozbudowę 67,6 tys. zł.⁶¹

W latach 1996 –2000 Zarząd Huty podejmował działania prywatyzacyjne polegające na tworzeniu jv. na wybranym majątku Huty. Prowadzone negocjacje z udziałem potencjalnych inwestorów: firmą Sidmar, Voest Alpine Stahl, Danieli, British Steel, Corus Group i SMS Demag, zmierzały do zawarcia porozumień, a także utworzenia spółek zdolnych do organizowania finansowania COS Nr 3 i linii ZOWB⁶² i prowadzenia działalności hutniczej na oddanych obiektach. Działania Zarządu zakończyły się jednak niepowodzeniem.

W listopadzie 2000 r. Rada Ministrów zaakceptowała program alternatywnych rozwiązań, zmierzających do pozyskania dla HK S.A. inwestora strategicznego zainteresowanego prowadzeniem działalności z wykorzystaniem majątku przedsiębiorstwa. Do oferty, której adresatem byli ww. inwestorzy włączono również pozostałe huty przewidywane do konsolidacji w ramach PHS.

2. Huta im. T. Sendzimira S.A. (HTS) – w kwietniu 1997 r. Huta została przekształcona w jsSP z kapitałem akcyjnym 1.120 mln zł. W okresie podejmowania działań prywatyzacyjnych, spółka znajdowała się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

W 1999 r., w wyniku spadku przychodów o ponad 23%, huta uzyskując ujemną rentowność obrotu 12,6%, poniosła stratę na działalności gospodarczej w kwocie 297 mln zł. Po poprawie sytuacji w 2000 r., wynikającej z przyrostu przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów o 42%, zmniejszeniu kosztów operacyjnych i finansowych i osiągnięciu zysku 60 mln zł, w 2001 r. Huta prowadziła działalność z narastającymi stratami. Spadek przychodów za III kwartały 2001 r. o ponad 32 % i wzrost kosztów o 13 %, skutkowały stratą na działalności gospodarczej w wysokość 207,6 mln zł. Zadłużenie Huty w kwocie 1 397,3 mln zł stanowiło ponad 58 % całości jej aktywów.

Nie przyniosły trwałej poprawy przeprowadzone postępowania układowe, w wyniku którego wierzyciele umorzyli ponad 213 mln zł z zadłużenia Huty.

Podjęte już 1996 r. przez Zarząd Huty samodzielne rozmowy prywatyzacyjne prowadzone, w większości z tymi samymi inwestorami, co Huta Katowice, nie zakończyły się powodzeniem

Główne działania prywatyzacyjne Zarządu HTS zmierzały do wydzielenia ze struktur Huty ciągu technologicznego i utworzenie podmiotu „Huta Stali”, a następnie jego prywatyzacji z udziałem inwestora strategicznego.

- W lutym 1998 r., w wyniku publicznego zaproszenia, zgłoszenie do udziału w prywatyzacji „Huty Stali” złożyły firmy: Veost Alpine Stahl, Hoogovens Group – Ispat International, Mitsubishi Corporation, Danieli, IFC i EBOR.
- W kwietniu 1998 r. oferty złożyły firmy: Koninklijke Hoogovens, Thyssen Krupp Stahl w konsorcjum z Ispat, Veost Alpine Stahl, jako inwestorzy aktywni oraz firma IFC (instytucja finansowa) i EBOR (bank) jako inwestorzy pasywni.
- We wrześniu 1998 r. do rozmów dotyczących uczestnictwa w prywatyzacji „Huty Stali” wybrano konsorcjum Veost Alpine Stahl/ Koninklijke Hoogovens (VA/KH). W październiku 1998 r. HTS S.A podpisała umowę przedwstępną z VA/KH gwarantującą 13 tygodniową wyłączność do podjęcia negocjacji w sprawie prywatyzacji Huty Stali. W styczniu 1999 r. konsorcjum VA/KH wycofało się z negocjacji, argumentując to niezadowalającą stopą zwrotu z planowanej inwestycji.

W latach 2000-2001 działania prywatyzacyjne HTS przejęło w całości Ministerstwo SP, a działalność prywatyzacyjna Zarządu Huty ograniczona została do roli akcesoryjnej polegającej głównie na współdziałaniu z doradcą prywatyzacyjnym MSP oraz finansowaniu prac zleczanych doradcy przez Ministerstwo.

3. Huta Cedler SA – 1 września 1998r. Huta została przekształcona w jsSP z kapitałem akcyjnym 127 mln zł. W latach 1998-2001 sytuacja ekonomiczna spółki była niestabil-

⁶¹ W wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Zarządu Huty w dniu 2 lutego 2001 r. NIK wносиła o niedokonywanie darowizn w okresie korzystania przez Hutę z pomocy publicznej oraz prowadzenia działalności ze stratami.

⁶² ZOWB –ciąg technologiczny Zintegrowanego Odlewania i Walcowania Blach.

na. W latach 1998-1999 spółka prowadziła działalność ze stratami, odpowiednio: 14,7 mln zł; 8,3 mln zł; w 2000 r. uzyskała wynik dodatni 1,6 mln zł oraz za III kw. 2001 r. poniosła stratę netto 24,3 mln zł. W trakcie badań struktury i wartości sprzedaży zwolnionej z podatku VAT stwierdzono, że w 2000 r. huta nie prawidłowo naliczyła wielkość należnego podatku VAT. W trakcie kontroli należna kwota podatku VAT, stanowiąca łącznie z odsetkami 7 729,72 zł została wpłacona na rachunek Urzędu Skarbowego w Sosnowcu.

Do 2000 r., Zarząd Huty prowadził z własnej inicjatywy rozmowy prywatyzacyjne następującymi firmami:

- Konsorcjum Lucchini (Włochy) i Westfalishe Drahtindustrie (WDI) GmbH (Niemcy) zainteresowane było zakupem całej Huty. Idea prywatyzacji motywowana była koncepcją techniczno-handlową, polegającą na tym, że Huta Cedler otrzymałaby półwyroby i kęsy z "Huty Lucchini" Warszawa i przewalcowywałaby je na walcówkę a następnie dostarczała by je do firmy WDI GmbH, która jest dużym koncernem przetwarzającym walcówkę na drut ciągniony,
- Montanexport (Niemcy) zainteresowany był Wydziałem Mat Budowlanych i Walcówki Profilowej,
- Elektrownia Będzin wraz z inwestorami zewnętrznymi zainteresowana była udziałem w prywatyzacji Elektrociepłowni Huty Cedler S.A.

Rozmowy z tymi firmami zostały wstrzymane ze względu na przyjętą przez Ministerstwo SP w 2000 r. koncepcję prywatyzacji sektorowej, obejmującej huty, w tym tworzenie koncernu PHS S.A.

- 4. Huta Częstochowa S.A.** – została przekształcona w jsSP 23 kwietnia 1998 r. z kapitałem akcyjnym 370 mln zł. We wrześniu 1999 r. NWZA Huty upoważniło Zarząd do podjęcia czynności organizacyjnych umożliwiających wykonanie emisji akcji serii B na warunkach oferty adresowanej. Wstępne zainteresowanie objęciem akcji w podwyższonym kapitale Huty wykazały: Rautaruuki Steel, Voest-Alpine Stahl Linz GmbH, Primary Industries Trading GmbH, Stalexport, Kredyt Bank i Bank Śląski.

W marcu 2000 r. firma Rautaruuki Steel poinformowała, że nie widzi możliwości złożenia jakiegokolwiek wstępnej oferty do udziału w kapitale akcyjnym Huty, natomiast bierze pod uwagę założenie nowej spółki. Żadna z przedstawionych firm nie złożyła ostatecznej ofert nabycia akcji Huty, motywując swoje stanowisko wysokim zadłużeniem Spółki, ustanowionymi hipotekami na nieruchomościach i zastawami na maszynach.

Czynnikiem utrudniającym proces prywatyzacji Huty była jej trudna sytuacja ekonomiczna. W latach 1998-2001 strata netto na działalności Huty wynosiła odpowiednio: 174 mln zł, 233 mln zł, 180 mln zł i za III kwartały 2001 r. 75 mln zł.

W wyniku złej sytuacji ekonomicznej zadłużenie huty wzrosło z 633,6 mln zł na koniec 1997 r. do 1 043,6 mln zł na koniec września 2001 r., w tym zobowiązania krótkoterminowe z 538,1 mln zł do 1 015,5 mln zł. Łączna kwota zobowiązań przewyższyła o 202 mln zł ogólną wartość majątku Huty, wycenianego na 920 mln zł.

Istotnym elementem przygotowania Huty do prywatyzacji miało być pomyślne przeprowadzenie w 2000 r. postępowania układowego z 914 wierzycielami na kwotę 240 307 tys. zł. Wobec braku poprawy sytuacji ekonomicznej, Zarząd Huty w dniu 27 października 2002 r. wystąpił z wnioskiem do Sądu Rejonowego w Częstochowie o ogłoszenie upadłości Huty. Do grudnia 2002 r. nie została ogłoszona upadłość Huty Częstochowa S.A. We wrześniu 2002 r. część majątku produkcyjnego Huty została wydzierżawiona w celach produkcyjnych nowo utworzonej spółce Huta Stali Częstochowa Sp. z o.o. Przewidywane jest również przejście przez nową spółkę ponad 2000 pracowników Huty.

- 5. Huta Baildon S.A.** – została przekształcona w jsSP 23 stycznia 2000 r. z kapitałem akcyjnym 80 mln zł. W okresie lat 1997-2000 Huta prowadziła działalność z szybko narastającymi stratami netto, wynoszącymi odpowiednio: 28,7 mln zł, 8,8 mln zł, 36,3 mln zł oraz 133,6 mln zł. Zobowiązania Huty na dzień 31 grudnia 2000 r. wynosiły ponad 428 mln zł i były 4,5 razy większe od rocznej wartości sprzedaży. Stan ekonomiczny spółki spowodował, że jej kapitały własne osiągnęły w 2000 r. wartość ujemną.

Szeroki front inwestycyjny, brak środków własnych oraz prowadzenie działalności ze stratami powodowały stały niedobór środków finansowych zarówno na zakończenie inwestycji jak i na finansowanie działalności bieżącej Huty. Od 1999 r. Huta utraciła

zdolność kredytową, a także nie realizowała kolejnych rat zobowiązań z tytułu wcześniej zaciągniętych kredytów. Spowodowało to konieczność spłaty kredytów za Hutę ze środków budżetu państwa w wysokości ponad 113 mln zł, albowiem Ministerstwo Finansów – działając w imieniu Skarbu Państwa - było gwarantem ich spłaty.

W tej sytuacji zlecone Zarządowi Huty przez Ministra SP działania prywatyzacyjne nie mogły zakończyć się powodzeniem. W dniu 5 lipca 2000 r. NWZA Huty Baildon S.A. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału akcyjnego o kwotę 160 mln zł (z 40 mln zł do 200 mln zł) oraz przekazało Zarządowi Huty kompetencje do przeprowadzenia: procedury poszukiwania inwestorów oraz ewentualnych negocjacji warunków podwyższenia tegoż kapitału.

Żaden z potencjalnych inwestorów: Georgsmarienhutte GmbH (Niemcy), Huta Lucchini Sp. z o.o. (Warszawa), EJP Maschinen GmbH (Niemcy), AIG – CET Capital Management (Poland) Sp. z o.o., Acciaierie (Włochy) i Bohlere Uddeholm (Austria), do których wysłano oferty, nie był zainteresowany udziałem w prywatyzacji Huty Baildon. Z powodu braku dalszych możliwości finansowania działalności, na wniosek Zarządu Huty, w maju 2001 r. Sąd Rejonowy w Katowicach wydał postanowienie o upadłości Huty. Upadłość Huty Baildon spowodowała dodatkowe wydatkowanie z ogólnej rezerwy budżetowej państwa kwoty 6 mln zł na odpłaty bezwarunkowe dla zwalnianych pracowników.

- 6. Huta Łabędy S.A.** – w grudniu 1997r Huta została przekształcona w jsSP z kapitałem akcyjnym 119 mln zł. Podejmowane od 1996 r. działania prywatyzacyjne przez Zarząd Huty okazały się nieskuteczne. Nie doprowadzono do jej sprywatyzowania, jak przewidywał to „Zaktualizowany Program restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali” z kwietnia 2000 r. Program ten zakładał prywatyzację Huty poprzez proces inkorporacji ze spółkami „Ferropol” Sp. z o.o. i „Elsal” Sp. z o.o. oraz inwestorem strategicznym „Stalexportem” S.A. a następnie poprzez sprzedaż akcji Skarbu Państwa spółce Stalexport S.A.

Zła sytuacja ekonomiczna Huty Łabędy S.A. spowodowała wycofanie się z tego projektu „Stalexportu” S.A. Huta Łabędy SA za I półr. 2001 r. zamknęła swoją działalność stratą netto 4,3 mln zł.

- 7. Huta Kościuszko S.A.** - została przekształcona w jsSP w maju 1998 r. z kapitałem akcyjnym 1 mln zł. Za zgodą Ministra SP utworzono w marcu 2000 r. na bazie głównego ciągu technologicznego Huty nowy podmiot pod firmą Huta Królewska Sp. z o.o. W nowej spółce Huta objęła 100% udziałów, a następnie dokonała konwersji swojego zadłużenia względem Huty Katowice w kwocie 39,5 mln zł, w zamian za 52 % udziałów nowoutworzonego podmiotu.

Taki sposób prywatyzacji nie doprowadził do poprawy sytuacji ekonomicznej, zarówno Huty Kościuszko S.A. jak i utworzonej spółki Huta Królewska Sp. z o.o. Za 2000 r. obie poniosły straty na swojej działalności odpowiednio w kwocie 3,1 mln zł i 7,8 mln zł.

Stan ekonomiczny Huty Kościuszko wskazywał, że jej byt był zagrożony, a poziom zadłużenia sięgający ponad 144, 1 mln zł przekraczał o 12% jej ewidencyjną wartość aktywów ogółem. Podstawowym źródłem zaspakajania wierzycieli Huty były przychody ze sprzedaży nieruchomości.

- 8. Huta Andrzej S.A.** - w marcu 1996 r. Huta „Andrzej” została przekształcona w jsSP z kapitałem akcyjnym 73 mln zł. Podwyższenie we wrześniu 2000 r. kapitału akcyjnego Huty z 73 mln zł do 150 mln zł i objęcie akcji w podwyższonym kapitale przez GCB Centrostal-Bydgoszcz S.A., wprowadziło uchroniło Spółkę przed ewentualną upadłością, lecz nie wpłynęło na poprawę jej działalności. Poniesiona za 2000 r. strata w działalności w kwocie 64,2 mln zł spowodowała konieczność jej pokrycia kapitałem akcyjnym. Decyzją z września 2001 r. WZA dokonało pokrycia straty poprzez obniżenie kapitału akcyjnego Spółki z kwoty 150 mln zł do 85 mln zł. Zachowując strukturę kapitałową obniżono wartość nominalną akcji z 10 zł do 5,70 zł za każdą akcję. W okresie trzech kwartałów 2001 r. sytuacja ekonomiczna Huty była nadal trudna, a jej strata netto na koniec września osiągnęła 31,7 mln zł.

Zdaniem Izby prowadzenie działalności Huty ze stratami będzie mieć bezpośredni wpływ na wielkość dochodów Skarbu Państwa ze sprzedaży akcji huty inwestorowi - GCB Centrostal - Bydgoszcz S.A. Bowiem w umowie dotyczącej warunków objęcia

akcji Huty w podwyższonym kapitale, inwestor zobowiązał się złożyć wiążącą ofertę na zakup od Skarbu Państwa akcji Huty, po cenie nie wyższej niż wartość księgowa. Wskutek ponoszenia strat, wartość księgowa każdej akcji uległa obniżeniu do 2,58 zł.

4.9. Zatrudnienie

W latach 1992 –2001(I półrocze) restrukturyzację zatrudnienia sektora hutnictwa żelaza i stali prowadzono na podstawie: “Stanowiska Rządu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie restrukturyzacji hutnictwa i stali ...” z grudnia 1992 r., i „Programu restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce” z 30 czerwca 1998 r. oraz *Porozumień* zawartych w 1999 r. pomiędzy Ministrem Gospodarki i 24 hutami. Od 1999 r. restrukturyzacja zatrudnienia wspomagana była Hutniczym Pakietem Socjalnym (HPS) z wykorzystaniem środków budżetu państwa i środków pomocowych.

Programowo przyjęta na lata 1992-2002 redukcja potencjału wytwórczego, wyłączenie zdolności produkcyjnych opartych o przestarzałe technologie i zastąpienie ich wydajnymi technologiami oraz restrukturyzacja organizacyjna hut, uzasadniały przyjęte założenia do zmniejszenia zatrudnienia ze 123 tys. osób do 43,5 tys. osób, tj. o ok. 80 tys. miejsc pracy. Do 2003 r. planowane jest dalsze zmniejszenie zatrudnienia w hutnictwie do ok. 30 tys. pracowników. W działaniach racjonalizujących zatrudnienie przewidywano przeniesienie ok. 40-50 % pracowników do spółek utworzonych na majątku nieprodukcyjnym hut, a po uwzględnieniu naturalnego spadku objęcie rzeczywistą redukcję ok. 30 tys. pracowników.

W ocenie Izby – program restrukturyzacji zatrudnienia był najskuteczniej realizowanym przedsięwzięciem restrukturyzacyjnym w hutnictwie. W latach 1993 r. do 30 czerwca 2001 r. zatrudnienie w zrestrukturyzowanych organizacyjnie hutach zmniejszyło się ze 123 tys. do 36,4 tys. osób, tj. o 86,4 tys. pracowników.

- W latach 1992 – 1998 stan zatrudnienia w hutnictwie zmniejszył się o ok.45 tys. osób i na koniec 1998 r. osiągnął wielkość ok. 78 tys. pracowników. Głównymi formami redukcji zatrudnienia były: odejścia naturalne (emerytury, renty), zwolnienia pracowników z różnych względów, przeniesienie pracowników do spółek zależnych oraz ograniczenie przyjęć nowych pracowników.
- Radykalne przyspieszenie procesów restrukturyzacji zatrudnienia nastąpiło od 1999 r. po wdrożeniu HPS. Łącznie z hut w okresie lat 1999-2001 odeszło ok. 47 tys. pracowników. Głównymi formami redukcji zatrudnienia były: przeniesienie do spółek ok. 22 tys. osób, zwolnienia w ramach HPS –13,7 tys. osób, emerytury i renty –2,3 tys. osób, inne zwolnienia ok. 9 tys. osób.

Zastosowanie HPS i współfinansowanie restrukturyzacji środkami budżetowymi było efektem porozumienia, w sprawie osłon procesu restrukturyzacji w hutnictwie żelaza i stali, podpisanego w styczniu 1999 r. przez przedstawicieli strony rządowej, pracodawców oraz związków zawodowych. Porozumienie to zawarto na czas trwania realizacji rządowego “Programu restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce” z 30 czerwca 1998 r., a jego kontynuacją było zawarcie przez Ministra Gospodarki z hutami odrębnych *Porozumień* w sprawie wdrażania *Programu restrukturyzacji hutnictwa z czerwca 1998 r.* Zawarte z hutami *Porozumienia* poprzedzone zostały: opracowaniem przez huty indywidualnych biznes planów

zbieżnych z celami restrukturyzacji sektora, określeniem skali redukcji nadmiernego zatrudnienia, wynegocjowaniem ze związkami i pracodawcami osłon i warunków socjalnych.

W okresie lat 1998-2001 (I półrocze) koszty restrukturyzacji zatrudnienia wyniosły ponad 529,4 mln zł, z czego: koszty odpraw, nagród i świadczeń przedemerytalnych stanowiły 241,7 mln zł, odprawy bezwarunkowe 94 mln zł, koszty zwolnień nie objętych HPS - 116,8 mln zł i koszty zwolnień objętych HPS - 76,9 mln zł, sfinansowane z budżetu państwa.

Źródłami sfinansowania kosztów były środki własne hut stanowiące ok. 186,4 mln zł oraz środki pomocy publicznej pochodzące z dotacji budżetowej na HPS - 76,9 mln zł, z EFSAL - 5,3 mln zł, Polskiej Fundacji MSP⁶³ - 1,5 mln zł, Funduszu Pracy - 180 mln zł i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - 79,3 mln zł

Zdaniem NIK problem zatrudnienia nie został jednak rozwiązany, a rozwiązanie jego zależeć będzie od rozwoju sektora oraz od sytuacji ekonomicznej spółek utworzonych na majątku hut.⁶⁴ Ponoszenie przez spółki strat na działalności, może nasilić procesy likwidacyjno - upadłościowe i doprowadzić do utraty miejsc pracy przez pracowników, którzy w ramach restrukturyzacji zostali przeniesieni z hut do spółek.

W trakcie przeprowadzonych kontroli w 14 hutach nie stwierdzono zasadniczych nieprawidłowości w wykorzystywaniu dotacji budżetowych przy stosowaniu HPS. Wykorzystywane dotacje stanowiły znaczący udział finansowania kosztów restrukturyzacji sięgający np.: od 21,7% w Hucie Katowice S.A. do 56,4% w Hucie Częstochowa S.A.

Stan realizacji *Programu restrukturyzacji hutnictwa z czerwca 1998 r.*, w zakresie restrukturyzacji zatrudnienia w 10, ze skontrolowanych 14 hut, w latach 1997- 2001 (III kw.) przedstawiał się następująco:

1. Huta Katowice S.A. – zostały wykonane założenia programu restrukturyzacji zatrudnienia, określone między innymi w *Porozumieniu* zawartym w czerwcu 1999 r. z Ministrami Gospodarki i Skarbu Państwa. W efekcie podjętych działań zatrudnienie w Hucie obniżone zostało z 23 240 osób zatrudnionych w 1993 r. do 14 294 osób na koniec 1998 r. i 5 170 osób na koniec września 2001 r., przy czym: 14 764 pracowników zostało przejętych przez spółki utworzone na majątku Huty (40 spółek), a 2 020 osób zostało zwolnionych w ramach realizacji świadczeń socjalnych z HPS. Na realizację świadczeń socjalnych z HPS wydatkowano ogółem 38,3 mln zł, w tym 7,3 mln zł z dotacji budżetowych.

W latach 1999 - 2001 wykorzystano zaledwie 0,6 % z przyznanych 3,1 mln zł środków budżetowych i środków funduszu Phare na realizację przewidzianych w HPS kontraktów szkoleniowych i odpraw warunkowych. Niskie wykorzystanie środków spowodowane było brakiem zainteresowania ze strony pracowników tą formą pomocy. Na skutek braku koordynacji w planowaniu zatrudnienia niezbędnego dla zabezpieczenia produkcji oraz określania przewidywanych zwolnień w programach restrukturyzacji zatrudnienia

⁶³ Polska Fundacja MSP (Polska Fundacja Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw) – od 1 stycznia 2001 r. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości zajmuje się administrowaniem programami finansowymi ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Phare

⁶⁴ Ponad 50 % spółek, prowadziło działalność ze stratami i część z nich zagrożona jest upadłością. Ponoszenie przez spółki strat, może nasilić procesy likwidacyjno - upadłościowe i doprowadzić do utraty miejsc pracy przez pracowników, którzy zostali przeniesieni z hut do spółek.

w 2001 r. wystąpiły niedobory w obsadzie newralgicznych stanowisk w obszarach produkcji. Skutkiem tego Zarząd Huty musiał podjąć decyzję o ograniczeniu w 2001 r. planowanych zwolnień z 850 do 380 pracowników, w związku z czym do września 2001 r. wydatkowano jedynie 33,4 % z limitu 4.949 tys. zł przyznanych dotacji na restrukturyzację zatrudnienia.

- 2. Huta Sendzimira S.A.** - Izba nie wnosi uwag do działań podejmowanych przez HTS w zakresie obniżenia stanu zatrudnienia oraz sposobu wypłacania i rozliczania funduszy na osłony socjalne dla zwalnianych pracowników. W ramach realizowanego programu zmniejszono zatrudnienie w latach 1997- 2001(III kw.) ze stanu 17.272 pracowników do 9.635 pracowników, tj o 44 %. Do wyodrębnionych spółek (od 1991r. utworzono 29 spółek) przeniesiono 2 166 pracowników oraz z udziałem HPS zwolniono 4 046 pracowników. Koszt restrukturyzacji zatrudnienia w ramach realizowanego *Porozumienia* zawartego z Ministrem Gospodarki wyniósł 91 360,4 tys. zł, z czego 61 139,3 tys. zł stanowiły środki własne Huty i 30 484,4 tys. zł dotacje budżetowe oraz środki pomocowe Polskiej Fundacji MSP i EFSAL.

W 2001 r. restrukturyzacja zatrudnienia nie przebiegała zgodnie z przyjętym programem. Planowane na 2001 r. zmniejszenie zatrudnienia o 1529 osób, w okresie III kwartałów zostało zrealizowane jedynie w 26 % (zmniejszono zatrudnienie o 406 osób). Podstawową przyczyną niewykonania planu zmniejszenia zatrudnienia, było nie wykonanie planowanych zwolnień w ramach odpłat bezwarunkowych. Lawinowy wzrost bezrobocia na małopolskim rynku pracy, spowodował, że pracownicy nie byli zainteresowani tą formą zwolnień. Niepełne zrealizowanie programu restrukturyzacji zatrudnienia było jedną z przyczyn wstrzymania udostępnienia Hucie środków przyznanej pożyczki z funduszu EFSAL na dofinansowanie inwestycji.

Ponadto uwagi NIK budził fakt ponad dwukrotnego przekroczenia na dzień 30 września 2001 r. maksymalnego rocznego wskaźnika przyrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, ustalonego przez Komisję Trójstronną i wprowadzonego w życie rozporządzeniem Rady Ministrów z 30 listopada 2000 r. w sprawie wskaźników przyrostu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w 2001 r.⁶⁵

- 3. Huta Częstochowa S.A.** Od 1997 r. zatrudnienie w Hucie zostało zmniejszone ze stanu 7.568 do 2.398 pracowników tj o 68%. Do 14 spółek przeniesiono 3 101 pracowników i zwolniono z udziałem HPS 1.511 pracowników. Stan zatrudnienia osiągnięty we wrześniu 2001 r. był niższy o 1702 osób od poziomu przewidywanego w *Porozumieniu w sprawie wdrażania Programu Restrukturyzacji Przemysłu Hutnictwa Żelaza i Stali w Polsce*, zawartym z Ministrem Gospodarki. W dokumencie tym założono bowiem, że na koniec 2001 r. Huta powinna zatrudniać 4,1 tys. pracowników.
- 4. Huta Andrzej S.A.** – Od 1997 r. zatrudnienie zostało zmniejszone ze stanu 2.600 do 970 pracowników, tj. o 62%. Do spółek przeniesiono 826 pracowników, a w ramach HPS zwolniono 826 pracowników. Zwalniani pracownicy otrzymywali odpłaty ze środków Huty oraz z zaliczek na dofinansowanie osłon socjalnych przekazanych Hucie przez Ministerstwo Gospodarki, w łącznej kwocie 7 420 tys. zł.
- 5. Huta Cedler S.A.** W latach 1997 – 2001 (3 kwartały) średnie zatrudnienie w Hucie zmniejszyło się z 1 695 do 1.306 osób, tj. o 389 osób (23 %), z czego 168 osób zwolnionych zostało w ramach realizacji świadczeń socjalnych z HPS. Na realizację świadczeń socjalnych z HPS w latach 1999 – 2001 wydatkowano ogółem 1,9 mln zł, w tym środki własne w wysokości 976,7 tys. zł oraz dotacje budżetowe udzielone przez Ministra Gospodarki w kwocie 959,5 tys. zł.
- 6. Huta Batory S.A.** - nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie racjonalizacji zatrudnienia. W wyniku przeprowadzonej restrukturyzacji zatrudnienia, wspieranej środkami budżetowymi nastąpiło obniżenie zatrudnienia w Hucie z 3 971 pracowników w 1997 r. do 1 304 pracowników na koniec września 2001 r. , tj. o 67%. Zwolnienia w ramach HPS objęły 712 osób, a z przeniesień do innych spółek skorzystały 1 534 osoby. Na osłony socjalne w tym okresie wydatkowano łącznie 3 591,4 tys. zł, w tym

⁶⁵ Dz.U. Nr 105, poz.1111.

refundacji ze środków budżetowych podlegała kwota 1 771,8 tys. zł, a Huta wydatkowała z własnych środków 1 819,6 tys. zł.

7. **Huta Ostrowiec S.A.** - w kontrolowanym okresie zatrudnienie w Hucie zmniejszyło się z 4 097 do 2 685 pracowników i było wyższe o 685 pracowników od poziomu zatrudnienia określonego w biznes planie. W ramach restrukturyzacji zatrudnienia do trzech spółek przeniesiono 390 pracowników, a w ramach HPS zwolniono 1.345 pracowników, przyjmując jednocześnie do pracy 927 pracowników. Nie osiągnięto zakładanej biznes planie obniżki kosztów pracy o 38,1mln zł. Wyższy od planowanego stan zatrudnienia spowodował, że obniżka kosztów pracy z tytułu zwolnień wynosiła tylko 9,4 mln zł. W ramach prowadzonej w latach 1999 – 2001 restrukturyzacji zatrudnienia, huta poniosła koszty w wysokości 31,7 mln zł, w tym dotacja z Ministerstwa Gospodarki stanowiła kwotę 8,7 mln zł, pozostałe koszty w kwocie 23,1mln zł Huta finansowała z własnych środków.
8. **Huta Ferrum S.A.** – w kontrolowanym okresie zatrudnienie w Hucie zmniejszono z 1203 do 700 pracowników w 2001 r., tj. o ok. 42%. Do spółek przeniesiono 308 pracowników oraz z udziałem HPS zwolniono 145 pracowników. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości, co do sposobu wykorzystania przez Hutę dotacji Ministra Gospodarki na dofinansowanie osłon socjalnych dla pracowników objętych restrukturyzacją zatrudnienia, w okresie od września 1999 r. do września 2001 r. Z dotacji Ministra Gospodarki dofinansowano rozwiązanie umów o pracę ze 157 pracownikami Huty na kwotę 1,6 tys. zł, co stanowiło 25 % całości wydatków poniesionych przez Hutę ze środków własnych na restrukturyzację zatrudnienia.
9. **Huta Buczek S.A.** - w latach 1997 –2001 stan zatrudnienia w Hucie zmniejszył się z 1331 do 635 osób i osiągnął stan zbliżony do określonego (605 osób) w *Porozumieniu* zawartym z Ministrem Gospodarki. W ramach restrukturyzacji organizacyjnej Huty, do pięciu spółek utworzonych z udziałem majątku Huty przeniesiono 497 pracowników. Koszty restrukturyzacji zatrudnienia objętego *Porozumieniem* wynosiły łącznie 2 320 tys. zł i w ponad 62 % zostały sfinansowane środkami Huty, w 30% środkami dotacjami Ministra Gospodarki i w ok. 8% środkami z funduszu Phare.
10. **Huta Szczecin S.A.** – w latach 1997 –2001 stan zatrudnienia w Hucie zmniejszył się z 412 do 299 pracowników, tj. o 27 %. W tym okresie Huta nie tworzyła spółek w udziale własnego majątku. W ramach HPS z osłon socjalnych w wysokości 122,7 tys.zł skorzystało ogółem 17 pracowników. Koszt finansowania osłon pokryty został w 50% środkami własnymi Huty i w 50% dotacją Ministra Gospodarki. Łączne koszty redukcji zatrudnienia wyniosły 842,1 tys.zł.

4.10. Restrukturyzacja organizacyjna hut

Restrukturyzacja organizacyjna hut, przebiegała przy wykorzystaniu dwóch metod zarządzania: *outsourcingu* – wydzielania ze struktur hut działalności pozahutniczej i tworzenia z udziałem majątku hut spółek usługowych oraz *reengineeringu* – przedmiotowym podzieleniu działalności hutniczej i tworzeniu, z udziałem majątku hut, odrębnych wyspecjalizowanych spółek produkcyjnych. Badania kontrolne w 14 hutach wykazały, że przy wykorzystaniu obu metod, w latach 1994 – 2001 utworzono z udziałem majątku hut ok. 150 spółek, z których 81 zawiązano w ramach realizacji *Programu restrukturyzacji* z 1998 r. Utworzone spółki przejęły z hut ok. 22 tys. pracowników.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że większość spółek znajdowała się w trudnej sytuacji ekonomicznej, a ponad 60 spółek (ok. 50 % działających) prowadziło w latach 2000 – 2001 działalność ze stratami. Huty sprzedały swoje akcje/udziały w 14 spółkach, 17 spółek znajdowało się w stanie likwidacji bądź upadłości, część spółek po zawianiu nie podjęła działalności.

Efekty utworzenia spółek w 8 z 14 kontrolowanych hut przedstawiały się następująco:

- 1. Huta Katowice S.A. (HK S.A.)** - w latach 1994-2001 (III kw.) na majątku HK S.A. utworzono ok. 40 spółek, w tym 22 w okresie lat 1998 - 2001.
Ponadto, w dwóch spółkach z o.o. Huta Królewska oraz Walcownia Blach Grubych „Batory” utworzonych na majątku Hut: Kościuszko S.A. i Batory SA, HK S.A. w zamian za wierzytelność objęła ich pakiety akcji/udziałów.
Do czasu kontroli NIK, spośród utworzonych przez HK S.A. spółek, Huta zbyła wszystkie posiadane akcje i udziały w ośmiu spółkach, trzy jednoosobowe spółki HK S.A. : HK ZOWB S.A., HK Long Sp. z o.o. i UNIMED Sp. z o.o. nie rozpoczęły działalności, a jedna „TECHNOHUT” S.A. znajdowała się w likwidacji.
Wprawdzie w latach 1998 – 2001 Huta „Katowice” S.A. zrealizowała, przewidziane w kolejnych programach restrukturyzacji, zmiany organizacyjne związane z utworzeniem na własnym majątku nowych podmiotów gospodarczych, w tym:
 - utworzenie w 1999 r. Zakładów Koksowniczych Sp. z o.o. w Zdzeszowicach,
 - utworzenie 6 spółek grupujących służby utrzymania ruchu i Przedsiębiorstwa Usług Wodociągowych sp. z o.o. i Elektrociepłowni EC Nowa sp. z o.o.,jednak NIK zwraca uwagę, że część podmiotów utworzonych z udziałem HK S.A., w latach 1998 - 2000 zamknęła swoją działalność stratą wynoszącą łącznie 74,1 mln zł.
- 2. Huta im. T. Sendzimira S.A. (HTS S.A.)** – w okresie od 1991 r. do 30 września 2001 r. w wyniku restrukturyzacji organizacyjnej huty utworzono 27 spółek, w których akcje bądź udziały objęła HTS S.A. w zamian za wnoszony majątek oraz dwie spółki, które utworzone zostały przez pracowników Huty z jednostek organizacyjnych Huty.
Ponadto, HTS S.A. posiadała udziały lub akcje w 41 spółkach, które w 29 spółkach objęła w wyniku konwersji swoich wierzytelności. Na koniec września 2001 r. 12 spółek znajdowało się w stanie upadłości bądź likwidacji.
W ramach realizacji *Programu Restrukturyzacji* z czerwca 1998 r. utworzono dziewięć spółek, z których siedem było jednoosobowymi spółkami HTS S.A. i prowadziło działalność usługową dla Huty.
Na koniec września 2001 r. HTS S.A. posiadała udziały kapitałowe w 66 spółkach o wartości 48 959 tys. zł. W latach 1998- 2001 (III kw.), wartość uzyskanych przez Hute dywidend malała i łącznie kształtowała się od 4 100 tys. zł za rok 1998 do 2 900 tys. zł za 2000 r.
W 2001 r. skatalogowany majątek zbędny HTS S.A., jako przeznaczony do zagospodarowania, obejmował: grunty o pow. 521,9 ha i wartości 105 mln zł oraz rzeczowe środki trwałe o wartości ewidencyjnej 50,6 mln zł.
W 2001 r. w ramach restrukturyzacji Huty, została utworzona przez HTS S.A. i Gminę Karków spółka pod firmą Agencja Rozwoju Gospodarczego „Kraków –Wschód” Sp. z o.o., której celem było zaktywizowanie gospodarcze zbędnego majątku Huty.
- 3. Huta Częstochowa S.A.** - w latach 1991-2000 Huta wydzieliła ze swojej struktury organizacyjnej określone obszary działalności i utworzyła 14 spółek z ograniczoną działalnością, w tym 10 spółek powstało w latach 1999-2000. Dla 8 spółek partnerem handlowym (ponad 50% sprzedaży towarów i usług) pozostawała Huta. Spółki te, pomimo faktycznego ich wydzielenia ze struktur Huty, były nadal ekonomicznie uzależnione od Huty. Niektóre z nich np. Ferro, Tech, Stalserwis i Konst-Met nie osiągnęły do końca 2000 r. planowanego docelowo udziału sprzedaży dla odbiorców zewnętrznych Huty. Spośród 14 spółek - 7 prowadziło działalność ze stratami.
- 4. Huta Cedler S.A.** - Huta nie zrealizowała przewidzianych w „Programie ...” zmian organizacyjnych, tj. nie utworzono do końca 2001 r. struktury holdingowej mającej powstać z 7 spółek, które zamierzano powołać na bazie wydziałów produkcyjnych i usługowych. Większość z tych spółek miała być sprywatyzowana do końca 2001 r. Na bazie majątku Huty w sierpniu 2000 r. utworzono tylko jedną spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością – „Cedler-Serwis” – działającą na bazie wydziału mechaniczno – remontowo - budowlanego. Przyczyną niezrealizowania zamierzeń dotyczących utworzenia struktury holdingowej był sprzeciw organizacji związkowych, które uważały, że decyzje w tej sprawie należy odłożyć do czasu ustalenia koncepcji prywatyzacyjnej całej Huty.

- 5. Huta Ostrowiec S.A.** w latach 1996-1999 na bazie majątku Huty utworzono 3 Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością: Przedsiębiorstwo Remontowo –Usługowe –Serwis i Zakład Inżynieringu, w których Huta posiadała po 100% udziałów oraz Przedsiębiorstwo Przerobu i Obrotu Złomem „ZŁOMHUT” o 30% udziale Huty. Wszystkie spółki w latach 1999-2001 prowadziły działalności gospodarczą z narastającymi stratami.
- 6. Huta Andrzej S.A.** – na koniec 2000 r. huta posiadała udziały i akcje w 20 spółkach. W ramach restrukturyzacji organizacji huty w latach 1996 - 2001 z udziałem jej majątku utworzono 7 spółek o wartości kapitałów 47.300 tys. zł. W utworzonych w 1999 r. trzech spółkach o charakterze produkcyjno usługowym, huta objęła większościowe pakiety udziałów, pozostałych czterech spółkach o podobnym przedmiocie działania, huta posiadała mniejszościowe udziały.
W wyniku restrukturyzacji majątkowej i zagospodarowania zbędnego majątku, huta zbyła 69 środków trwałych oraz na podstawie umów cywilno-prawnych (dzierżawa, najmy i użyczenia) udostępniła odpłatnie 43 obiekty.
- 7. Huta Baildon S.A.-** od października 1993 r. Huta Baildon utworzyła na bazie własnego majątku 18 spółek, z których 7 powstało do końca 1997 r., a pozostałe zawiano w 1998 r. W latach 1998-1999 Huta sprzedała udziały w 4 spółkach na rzecz firm zagranicznych i krajowych. Na koniec 2000 r. Huta posiadała udziały w 14 spółkach: z tego: 100% kapitału w 10-ciu, większościowy pakiet w 2 spółkach oraz mniejszościowy także w 2 spółkach. W 2000 r. udziały jednej spółki sprzedano, cztery spółki były w likwidacji, natomiast w odniesieniu do jednej ogłoszona była upadłość. Spośród 13 spółek, 9 spółek w 2000 r. prowadziło działalność ze stratami w łącznej wysokości 5 400 tys. zł.
- 8. Huta Ferrum S.A.** W ramach restrukturyzacji organizacyjnej, z inicjatywy Zarządu Huty utworzone zostały cztery spółki wchodzące w skład tzw. grupy kapitałowej Huty Ferrum: „Fercem” Sp. z o.o. „Ferspaw” Sp. z o.o., „Ferrum–Serwis” Sp. z o.o. oraz „Standardkessel–Ferrum” Sp z o.o. Wszystkie spółki przynosiły straty, które w następstwie generowały straty Huty. W sytuacji wysokich strat, ponoszonych przez spółki, Zarząd Huty podjął uzasadnioną ekonomicznie decyzję o sprzedaży udziałów w spółkach „Ferrum–Serwis” i „Fercem”.

4.11. Inwestycje

Najwyższa Izba Kontroli, krytycznie ocenia politykę inwestycyjną prowadzoną w hutnictwie żelaza i stali w okresie lat 1993 - 2001.

Poniesione nakłady inwestycyjne w tym okresie, w kwocie ok. 5,4 mld zł, przez rozproszone w sektorze huty, nie doprowadziły do rzeczywistych przemian jakościowych sektora.

Brak koordynacji i kontroli procesów inwestycyjnych ze strony kolejnych ministrów odpowiedzialnych za politykę przemysłową powodował, że poszczególne huty realizowały własne programy inwestycyjne, które nie miały oparcia w realiach gospodarczych, prowadząc w skutkach do pogarszającej się sytuacji ekonomicznej tych hut, a niektóre do stanu upadłości. Kapitał inwestycyjny pochodził, co prawda głównie z własnych środków hut, ale ich programy inwestycyjne, nie koordynowane przez rząd w ramach polityki względem sektora, prowadziły do powielania inwestycji i niewykorzystywania wdrożonych zdolności produkcyjnych.

Szczupłość środków i brak zdolności kredytowej hut na sfinansowanie komplementarnych procesów restrukturyzacji techniczno- technologicznej powodowała, że realizacja inwestycji skoncentrowana były głównie na procesach metalurgiczno-stalowniczych oraz wytwarzaniu półwyrobów. Nie zakończono, bądź nie podejmowano zadań inwestycyjnych związanych z głębokim przetwórstwem stali i dostosowaniem produkcji na bezpośrednie potrzeby rynku. Od 2001 r. proces inwestycyjny w hutach został zahamowany, skutkiem czego polskie hutnictwo pomimo poniesionych nakładów,

nadal nie dysponuje pełnym asortymentem wyrobów akceptowanych przez rynek krajowy i zagraniczny.

Na tym tle szczególnie negatywnie należy ocenić efektywność inwestycji w hutach: Baildon, Ostrowiec i Małapanew, które poniosły łącznie nakłady inwestycyjne w wysokości ponad 649 mln zł i nie posiadając zdolności finansowych do dalszego funkcjonowania postawione zostały w stan upadłości. Negatywnie należy ocenić również przebieg procesu inwestycyjnego prowadzonego przez Walcownię Rur Jedność Sp. z o.o.

Rozpoczęta w 1977 r. jeszcze przez Hutę Jedność, budowa walcowni ciągłej rur nie została zakończona do 2002 r. Utworzona w styczniu 1995 r. w celu realizacji tej inwestycji, spółka Walcownia Rur Jedność Sp. z o.o. nie była zdolna do zakończenia inwestycji w kolejno ustalanych terminach. Skutkiem przesuwanych terminów realizacji, planowane koszty inwestycji wzrosły z 380,6 mln zł do 544,7 mln zł.

W latach 1993- 1997 poniesiono w sektorze nakłady inwestycyjne w kwocie ok. 3 mld zł. Przedmiotem inwestycji było zmniejszenie zdolności produkcyjnych do ok. 12 mln ton stali surowej, wyłączenie z produkcji w 17 hutach przestarzałych i szkodliwych technologii opartych na procesach martenowskich, wdrożenie w większości hut procesów COS i urządzeń komplementarnych. Działania te były zasadne, ale niewystarczające do poprawy sytuacji hut.

W przyjętym w czerwcu 1998 r. *Programie restrukturyzacji hutnictwa* określono do 2005 r. koszty restrukturyzacji na 12,0 mld zł, w tym koszt inwestycji na 8,6 mld zł. W okresie od 1998- 2001 I półrocze, w hutach objętych programem przewidywano nakłady inwestycyjne o wielkości 7,4 mld zł. Rzeczywiste nakłady poniesione przez huty, w tym okresie, wyniosły 2,4 mld zł, tj. 32,6% planowanych. Tylko w 1998 r. poniesione przez huty nakłady były zbliżone do planowanych i stanowiły 82,8 % założeń. W 1999 r. stopień realizacji inwestycji liczony wielkością nakładów stanowił 34,2 %, w 2000 r.- 25,7 %, a na skutek złego stanu finansowego hut, proces restrukturyzacji techniczno-technologicznej od 2001 r. został praktycznie wstrzymany. Realizacja planu finansowego inwestycji za I półrocze 2001 r. wyniosła ok. 6,9%.

Szczególnie trudną sytuację stwierdzono w hutach – jsSP, w których realizacja nakładów inwestycyjnych zawierała się od ok. 13 % w Hucie T. Sendzimira S.A. do ok. 75% w Hucie Częstochowa S.A.⁶⁶

Wielkość inwestycji realizowanych przez huty w ramach *Programu restrukturyzacji* z czerwca 1998 r. przedstawiono w załączniku Nr 3 do niniejszej informacji .

1.Huta Katowice SA– wyznaczone w przyjętych programach restrukturyzacji Huty kierunki inwestowania, dotyczące m.in. obniżenia jej szkodliwego oddziaływania na środowisko, modernizacji części surowcowej, unowocześnienia technologii wytwarzania, poprawienia jakości produkcji oraz lepszego wykorzystania potencjału produkcyjnego stali w drodze budowy części przetwórczej - były właściwe, ale nie oparte o realne źródła finansowania. Przyjęte w programach restrukturyzacji zamierzenia, nie były realne do wykonania, ponieważ przewyższały możliwości finansowe Huty.

⁶⁶ stan inwestycji w hutach sprywatyzowanych przedstawiono w pkt 4.6 i 4.7 niniejszej informacji .

Zrealizowane w latach 1993 – 2001, kosztem 1 230,3 mln zł, przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczyły przede wszystkim metalurgiczno-stalowniczej fazy produkcji. Taka alokacja środków nie doprowadziła do zmiany niekorzystnej struktury produkcji, w której przewagę miały wyroby niskoprzetworzone. Z zakładanych na lata 1998 – 2001 nakładów inwestycyjnych w kwocie 2 008 mln zł, do III kw. 2001 r. zrealizowano jedynie inwestycje na kwotę 312,7 mln zł tj. 15,5 % planowanych. Nierealne okazały się także plany sfinansowania budowy instalacji zintegrowanego odlewania i walcowania blach (ZOBW) ze środków pochodzących od inwestora zewnętrznego i wypracowanych przez spółkę jaką Huta miała z tym inwestorem utworzyć. Po dwóch latach negocjacji firma Danieli & Officine Meccaniche Sp.a. w 2000 r. wycofała się z planowanego przedsięwzięcia j-v.

W 2000 r. z 30 ujętych w planie rocznym zadań inwestycyjnych podjęto 25, angażując w ich realizację od 1,5 % do 72 % planowanych nakładów. Z kolei do października 2001 r. podjęto 9 z 16 zaplanowanych zadań, angażując w ich realizację od 0,8 % do 77 % planowanych nakładów.

Krytycznie należy ocenić terminowość realizowanych w latach 1998 - 2001 zadań inwestycyjnych:

- z rocznym opóźnieniem na przełomie lat 1997 i 1998 uruchomiono COS nr 2, którego koszt realizacji wyniósł 267 mln zł,
- dopiero w 22 lata od momentu rozpoczęcia oraz w 2,5 roku od kolejnego wznowienia, uruchomiona została w IV kw. 1999 r., kosztem 62,7 mln zł, instalacja odzysku gazu konwertorowego wraz z podłączeniem do niej konwertora nr 3,
- zakupione w 1996 r. urządzenia do modernizacji taśmy spiekalniczej nr 1 zamontowane zostały dopiero w IV kw. 1999 r.
- z 8 zadań inwestycyjnych podjętych dla poprawy ochrony środowiska w związku z decyzjami Wojewody Śląskiego, zrealizowano zgodnie z harmonogramem tylko 2 zadania. W przypadku 5 dalszych nie wykonano w pełni zakresu rzeczowego lub też opóźniono, względnie przesunięto termin ich realizacji nawet o 20 m-cy. Między innymi nie podjęto działań w zakresie podwyższenia warstwy spieku na taśmie nr 2 pomimo, że termin wdrożenia upłynął w marcu 2000 r.

Na skutek dużej liczby podejmowanych inwestycji i nieterminowej ich realizacji utrzymywano nadmierne zamrożenie środków, na koniec 1998 r. wynoszące 310,3 mln zł, a na koniec września 2001 r. 64,5 mln zł.

Krytycznie należy ocenić pogorszenie się niektórych parametrów oddziaływania Huty na środowisko. Skutkowało to m.in. wzrostem od 1999 r. poboru wód powierzchniowych, zrzutu ścieków, emisji pyłów i części gazów. W przeliczeniu na tonę stali emisja pyłu wzrosła o 20 %, pobór wód powierzchniowych o 28 %, a zrzut ścieków o 100 %.

2. Huta Sendzimira S.A – realizując inwestycje w okresie lat 1993- 2001 IIII kw. poniesiono nakłady w wielkości ponad 1,4 mld zł. Największe nakłady poniesiono w latach 1996- 1998, ich suma w tym okresie wyniosła ponad 930 mln zł, tj. średnio rocznie po 310 mln zł. Z zakładanych na lata 1998 – 2001 nakładów inwestycyjnych w kwocie 2 379 mln zł, do 2001 r. (I półrocze) zrealizowano 332,7 mln zł, tj. 13,9%.

Po 1998 wielkość nakładów miała charakter spadkowy i za III kwartały 2001 r. stanowiła wielkość marginalną - 12,2 mln zł, z czego koszty finansowe stanowiły aż 36,8%. Podstawowe zadania jakie wykonano to: oddanie w 1996r. systemu COS o nakładach 553,6 mln zł; oddanie w 1999 r wielkokomorowej baterii koksowniczej WK - 1 - 351,1 mln. zł; oddanie w 1997r. zmodernizowanej Walcowni Gorącej Blach III etap o nakładach 135,3 mln zł.

Jako nierealny należy ocenić program inwestycyjny określony w *Porozumieniu* dotyczącym realizacji rządowego programu restrukturyzacji, zawartego w 1999 r. pomiędzy Huta a Ministrem Gospodarki. Planowane do poniesienia nakłady na inwestycje w kwocie 2 619 mln zł pozbawione wiarygodnych źródeł finansowania, nie były możliwe do zrealizowania. Wprawdzie zrealizowano priorytetową inwestycję pn. bateria wielkokomorowa, to jednak najistotniejsze inwestycje, takie jak walcownia gorąca blach oraz linia cięcia wzdłużnego taśm gorąco walcowanych nie doczekały się realizacji.

Zdaniem NIK, dopiero realizacja tych inwestycji może stworzyć warunki służące wzrostowi konkurencyjności wyrobów Huty na krajowym rynku stali. Podstawowymi przyczynami nie realizowania tych inwestycji były: niedobór własnych środków finansowych na

ten cel oraz nie znalezienie przez Zarząd Huty realnych zewnętrznych źródeł finansowania, m.in. z prywatyzacji. Zakładane w programie restrukturyzacji Huty gwarancje rządowe nie zostały udzielone, a zamierzony leasing zwrotny okazał się nierealny. Brak możliwości wniesienia własnego udziału do inwestycji uniemożliwił również skorzystanie z przyznanej Hucie pożyczki EFSAL. Efektem takiej sytuacji jest niski stan zaawansowania rzeczowego modernizacji, przy ponoszonych równocześnie nakładach, powiększonych o relatywnie wysokie koszty finansowe pozyskanych uprzednio środków finansowych.

3. Huta Częstochowa S.A. - intensywny proces rozwojowy i modernizacyjny realizowany w latach 1992-2001 nie odpowiadał możliwościom ekonomicznym Huty, a spłata podjętych zobowiązań przerosła jej możliwości finansowe. W efekcie miało to wpływ na pogorszenie się sytuacji ekonomicznej Huty.

Poniesione w latach 1992 – wrzesień 2001 r. nakłady na wdrożenie nowych technologii procesów wytwórczych i modernizację istniejących, wyniosły 657,1 mln zł, w tym w latach 1994–1998 wydatkowano 538,7 mln zł (82%). Nakłady te w około 60% sfinansowane zostały zaciągniętymi kredytami i pożyczkami. Z zakładanych na lata 1998 – 2001 nakładów inwestycyjnych w kwocie 139,4 zł, do 2001 r. (I półrocze) zrealizowano nakłady w wielkości 104, 2 mln zł 74,8% planowanych. Nieobsługiwane bieżące raty kredytów długoterminowych powodowały narastanie zobowiązań krótkoterminowych. Rosnące zobowiązania Huty powodowały wzrost kosztów finansowej obsługi tego zadłużenia z 79 mln zł w 1997r. do 262,4 mln zł w 2000 r.

Za 9 miesięcy 2001 r. koszty obsługi finansowej wyniosły 74,2 mln zł.

W ramach restrukturyzacji technicznej uruchomiono:

- w latach 1991-1997 piec kadziowy i system ciągłego odlewania stali - łączne nakłady 191,7 mln zł,
- w latach 1994-1996 wdrożono urządzenie VOD do próżniowego odgazowywania stali - nakłady 11,9 mln zł,
- w latach 1995–2000 wdrożono konwertor elektryczny z obiektami towarzyszącymi - nakłady 205,7 mln zł.

Krytycznie należy ocenić nie w pełni wykorzystywane zdolności produkcyjne Huty. Uruchomienie konwertora elektrycznego zwiększyło maksymalne możliwości produkcji (MMP) Wydziału Stalowni Huty z 800 tys. ton w 1997 r. do 1.020 tys. ton w 1999 r., przy jednoczesnym wyeliminowaniu z procesów produkcyjnych dwóch pieców martenowskich. Natomiast wielkość produkcji uległa zmniejszeniu w tym okresie z 796 tys. ton do 697 tys. ton i 744 tys. ton w 2000 r. Oznacza to, że stopień wykorzystania MPP zmniejszył się z 99% w 1997 r. do ok. 70% w latach 1999-2000. Stopień wykorzystania MPP Wydziału Walcowni Rur zmniejszył się z 99% w 1997 r. do 60% w 2000r. i 77% w I półroczu 2001 r. MPP Wydziału Blach Grubych wykorzystywane były w tym okresie w granicach od 85% do 70%.

4.Huta Cedler S.A. – prowadzony w Hucie Cedler w latach 1998 – 2001 (3 kwartały) proces restrukturyzacji nie doprowadził do poprawy efektywności ekonomicznej w działalności Huty. W okresie tym zrealizowano ok. 100 zadań inwestycyjnych, związanych głównie z modernizacją środków produkcji i poniesiono nakłady na ich realizację w wielkości ponad 54,3 mln zł, czego ok. 60% pochodziła z własnych środków. Dla poprawy efektywności gospodarowania w Hucie opracowany został w grudniu 1998 r. we współpracy z Instytutem Metalurgii Żelaza w Gliwicach „Program Restrukturyzacji”, który określił strategię rozwoju Huty w latach 1998 – 2005.

Nie wszystkie z przyjętych w „Programie” do realizacji zadań restrukturyzacyjnych, mających zapewnić poprawę efektywności gospodarowania w Hucie, zostały wykonane.

Z planowanych na lata 1998 – 2001 nakładów inwestycyjnych w kwocie 165,9 mln zł, do 2001 r. (I półrocze) zrealizowano nakłady w wielkości 38,9 mln zł, tj. 23,5% planowanych. Z powodu braku środków finansowych nie rozpoczęto podstawowego zadania restrukturyzacji techniczno – technologicznej Huty, tj. modernizacji Walcowni Walcówki Stali Jakościowej (WWSJ). Efektem tego przedsięwzięcia, które planowano zrealizować w latach 1999 – 2001 kosztem ok. 137,8 mln zł, miało być m.in. zwiększenie wydajności walcowania, rozszerzenie oferty wyrobów oraz poprawa własności mechaniczno – technologicznych i strukturalnych wyrobów.

5.Huta Baildon S.A. – Izba negatywnie ocenia cały proces prowadzenia inwestycji w Hucie Baildon. Prowadzone przez Hutę inwestycje przekraczały jej możliwości finan-

sowe. W latach 1994 -1996 zrealizowano budowę COS o łącznych nakładach 25,2 mln zł, przy czym ok. 65% środków Huta pozyskała z kredytu bankowego, udzielonego przez Bank Śląski SA w Katowicach. Nowa walcownia wieloliniowa wybudowana została w latach 1994 – 1998 za 229,4 mln zł, przy czym kredyt udzielony przez konsorcjum banków, stanowił ponad 81% nakładów ogółem. Z planowanych na lata 1998 – 2001 nakładów inwestycyjnych w kwocie 86,2 mln zł, do 2001 r. (I półrocze) zrealizowano nakłady w wielkości 62,1 mln zł tj 72,0% planowanych. Tak znaczne nakłady inwestycyjne spowodowały, że Huta nie była w stanie spłacać zaciągniętych kredytów oraz prowadzić ich obsługi finansowej. Nie spłacając kolejnych rat, od 1999 r. Huta utraciła zdolność kredytową. Spowodowało to wypowiedzenie umów kredytowych oraz konieczność uruchomienia środków z budżetu państwa w wysokości ponad 113 mln zł, albowiem Ministerstwo Finansów było gwarantem ich spłaty. W następstwie Huta została pozbawiona środków finansowych, które mogła przeznaczyć na zakupy surowców dla COS i wsadu dla walcowni. Poziom produkcji towarowej uzyskany w 2000 r. nie dawał gwarancji osiągnięcia założonych w *Programie* wielkości produkowanych wyrobów.

W *Porozumieniu* przewidywano, że produkcja towarowa wyrobów (taśmy walcowane na gorąco, pręty lekkie, walcówka, wyroby kute i obrobione na gorąco) w 2005 r. osiągnie wielkość ogółem 69,4 tys. ton. Tymczasem łączna produkcja tych wyrobów w 1999 r. oraz w 2000 r. osiągnęła poziom odpowiednio 14,8% oraz 13,5% w odniesieniu do wielkości przewidywanych. Osiągane wyniki produkcji towarowej rzutowały na bardzo niski 3,0% stopień wykorzystania zdolności produkcyjnych COS oraz 8,8% wykorzystania oddanej w 1999 r. walcowni wieloliniowej.

W tej sytuacji ekonomicznej, na wniosek Zarządu Huty o jej upadłość, w dniu 16 maja 2001 r. Sąd Rejonowy w Katowicach ogłosił upadłość Huty Baildon S.A.

6. Walcownia Rur Jedność Sp. z o.o. (WRJ) – WRJ utworzona została 20 stycznia 1995 r. na podstawie umowy zawartej pomiędzy Huta „Jedność” w Siemianowicach Śląskich, Stalexportem SA w Katowicach, Bankiem Śląskim SA w Katowicach i Przedsiębiorstwem Innowacyjno-Wdrożeniowym „Enpol” sp. z o.o. w Gliwicach.

Głównym przedmiotem działalności Spółki było prowadzenie rozpoczętej w 1977 r., budowy walcowni ciągłej rur o docelowej rocznej zdolności produkcyjnej – 150 tys. ton rur stalowych, a po zakończeniu inwestycji prowadzenie na oddanych obiektach działalności produkcyjnej.

Budowę walcowni ciągłej rur w Siemianowicach uwzględniały 2 ostatnie „Programy restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce” przyjęte przez Radę Ministrów w czerwcu 1998 r. i w czerwcu 2001 r.

Termin zakończenia budowy, z 24 miesięcznym cyklem jej trwania, spółka określiła w 1997 r. na III kwartał 1999 r.

W kolejnych harmonogramach budowy, termin zakończenia inwestycji był trzykrotnie zmieniany i ostatecznie ustalono zakończenie budowy na koniec grudnia 2001 r., co oznaczało wydłużenie cyklu do 54 miesięcy.

Na koniec września 2001 r. zaawansowanie rzeczowe i finansowe budowy walcowni ciągłej rur wynosiło ok. 96 %. Przy planowanej wartości kosztorysowej tego zadania określonej w lipcu 1996 r. na kwotę 380,6 mln zł, poniesione od początku budowy do września 2001 r. nakłady ogółem wyniosły 522,2 mln zł, przy całkowitym koszcie budowy określonym na kwotę 544,6 mln zł.

Źródłem finansowania tej inwestycji były środki własne Spółki w kwocie 122,2 mln zł (26,8 % nakładów poniesionych do końca września 2001 r.), pożyczki w kwocie ogółem 140 mln zł (30,8 %), oraz kredyty w łącznej kwocie 193,1 mln zł (42,4 %), udzielone przez konsorcjum 7 banków. Udzielone spółce kredyty poręczone zostały bezpośrednio przez Skarb Państwa do wysokości 45 % kredytów wraz z odsetkami.

Nie wywiązywanie się udziałowców z przyjętych na siebie zobowiązań w zakresie dokapitalizowania Spółki i nie zgromadzenie przez Spółkę kapitału zakładowego w terminach i kwotach wynikających z umów kredytowych było główną przyczyną wstrzymania kredytowania przez Banki, a następnie wstrzymania realizacji inwestycji.

W wyniku kontroli stwierdzono ponadto, że kapitał zakładowy Spółki podwyższony do kwoty 99.040 tys. zł, zarejestrowany został przez Sąd Rejonowy w Katowicach w styczniu 2000 r. na podstawie niezgodnego z prawdą oświadczenia Zarządu Spółki. W oświadczeniu podano, że wszystkie wpłaty na podwyższony kapitał zakładowy zostały wniesione, podczas gdy wpłata przez jednego z udziałowców, nie została wniesiona.

Skutkiem nieprawdziwości oświadczenia było zawiadomienie przez NIK właściwej jednostki prokuratury o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa określonego w art. 587 § 1 k.s.h.

5. Skutki finansowe realizacji programów restrukturyzacji hutnictwa

W „*Stanowisko rządu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali*” z grudnia 1992 r. całkowity koszt restrukturyzacji sektora hutniczego w latach 1992 – 2002 określono na **4,45 mld dolarów USA**, w tym na :

- inwestycje 1,8 mld dolarów USA,
- modernizację 1,8 mld dolarów USA,
- restrukturyzację finansową 0,55 mld dolarów USA,
- racjonalizację zatrudnienia 0,3 mld dolarów USA.

Po kilkakrotnych uzupełnieniach zarówno *Program restrukturyzacji*, jak i wielkość niezbędnych nakładów na jego realizację były zmieniane.

W „*Programie restrukturyzacji przemysłu hutnictwa żelaza i stali w Polsce*” z czerwca 1998 r. i jego kolejnych aktualizacjach, rozszerzając horyzont czasowy restrukturyzacji sektora do 2005 r. koszty jego realizacji w latach 1998 – 2005 oszacowano na **12 001,1 mln zł**, w tym na:

- inwestycje 8 408,3 mln zł,
- ochronę środowiska 265,8 mln zł,
- osłony socjalne dla pracowników 800,0 mln zł,
- zwiększenie kapitału obrotowego 2 527,0 mln zł.

Prognozowane nakłady na realizację programu w latach 1998 – 2001 wynosiły **9 900 mln zł**, w tym: na inwestycje i osłony socjalne **7 400 mln zł** oraz na zwiększenie kapitału obrotowego **2 500 mln zł**.

Alokacja środków fi- nansowych

W latach 1993 – 2001 (I półrocze) według szacunków Izby⁶⁷, skutki finansowe restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali można określić na wielkość co najmniej **7 580,1 mln zł**, w tym w hutach **7 057,9 mln zł** i Walcowni Rur Jedność SP z o.o. **522,2 mln zł**. Przedmiotem finansowania były:

- inwestycje w hutach 5 414,5 mln zł,
- inwestycje Walcowni Rur Jedność Sp z o.o. 522,2 mln zł,
- opracowania ekonomiczno - prawne 19,7 mln zł,
- restrukturyzacja zatrudnienia 529,4 mln zł,
- umorzenie długów w ramach postępowań układowych 354,3 mln zł,
- konwersje długów hut na akcje, łącznie z umorzeniami długów w ramach BPU 740,0 mln zł.

Źródłami finansowania kosztów w ok. 81,0% były środki własne hut, w 14,4 % środki wierzycieli hut i w 4,6 % środki publiczne.

⁶⁷ Niepełne dane. Rachunek oparto głównie o ustalenia kontroli w Ministerstwie Gospodarki. Brak dokumentów źródłowych uniemożliwił uwzględnienie w rachunku :

- kosztów obsługi kredytów inwestycyjnych zaciąganych przez huty,
- kosztów restrukturyzacji zatrudnienia poniesionych przez huty w latach 1993-1997.

- W latach **1993 – 1997**, środkami w wysokości **ok. 3 740 mln zł** sfinansowano działania restrukturyzacyjne związane z redukcją i likwidacją potencjału metalurgicznego, wprowadzanie technologii COS, zmniejszenie zatrudnienia o ok. 40 tys. pracowników oraz przeprowadzenie bankowych postępowań ugodowych. Źródłem sfinansowania kosztów w kwocie ok. 3000 mln zł były środki hut, a kwotę 740 mln zł z długów 9 hut, wierzyciele zamienili na ich akcje.

W tym okresie SP udzielił hutom poręczeń i gwarancji kredytowych na kwotę **743,9 mln zł**, które w całości huty spłaciły.

- W latach **1998 –2001**(I półrocze) na działania *restrukturyzacji* wydatkowano ok. **3 317,9 mln zł**, z czego środki własne hut stanowiły ok. 2.611,2 mln zł, środki z umorzenia długów w ramach postępowań układowych w kwocie 354,3 mln zł i środki pomocy publicznej (budżetowe i pomocowe) w kwocie 352,4 mln zł.

Przedmiotem finansowania były inwestycje techniczne i ekologiczne oraz restrukturyzacja zatrudnienia, w wyniku której zmniejszono zatrudnienie w hutach o ok. 46 tys. pracowników.

- Na koniec września 2001 r. poniesione nakłady na inwestycje realizowane w Walcowni Rur Jedność wyniosły 522,2 mln zł.

W ramach realizacji *Programów Restrukturyzacji w latach 1998-2001*, Skarb Państwa udzielał hutom gwarancji i poręczeń kredytowych, które nie zostały w całości spłacone :

- należności Skarbu Państwa na koniec 2001 r. z tytułu udzielonych gwarancji i spłaconych kredytów wynosiły **175,9 mln zł**, w tym:
 - spłacono za Hutę Katowice S.A. 35,9 mln zł,
 - spłacono za Hutę Baildon S.A. (w upadłości) 140,0 mln zł,
- potencjalne, niewymagalne jeszcze zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu udzielonych hutom poręczeń stanowiły kwotę **401,2 mln zł**, z tego:
 - Huta im. T. Sendzimira SA 105,5 mln zł,
 - Huta Ostrowiec S.A. (w upadłości) 105,6 mln zł,
 - Walcownia Rur Jedność Sp. z o.o. 190,1 mln zł,

**Pomoc
publiczna**

W latach **1998-2001** huty korzystały z środków, które stanowiły lub nosiły znamiona różnych form pomocy publicznej. Ogółem wielkość wykorzystanych środków stanowiła **kwotę 849,7 mln zł**. Tytuły pomocy dotyczyły:

- **dotacji budżetowych na inwestycje** **9,4 mln zł**,
- **zobowiązań podatkowych na kwotę** **101,7 mln zł**,
z czego:
 - umorzono 18,3 mln zł,
 - rozłożono płatności na raty 57,7 mln zł,
 - odroczone płatności 25,7 mln zł,
- **płatności wobec ZUS** **124,4 mln zł**,
 - rozłożono płatności na raty 87,7 mln zł,
 - odroczone płatności 36,7 mln zł,
- **ochrony środowiska** **271,2 mln zł**,
 - pożyczki i kredyty 157,3 mln zł,

– dotacje gmin	5,5 mln zł,
– odroczenie opłat, kar i pożyczek	74,2 mln zł,
– umorzenie opłat, kar i pożyczek	34,2 mln zł,
• restrukturyzacji zatrudnienia	343,0 mln zł,
– środki EFSAL	5,3 mln zł,
– środki Funduszu Gwarant. Świadczeń Prac.	79,3 mln zł,
– środki HPS finansowane z budżetu państwa	76,9 mln zł,
– środki z Polskiej Fundacji MSP	1,5 mln zł,
– środki z Funduszu Pracy	180,0 mln zł.

III. POSTĘPOWANIE KONTROLNE I DZIAŁANIA PODJĘTE PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI

Zasięganie dodatkowych informacji

W związku z prowadzoną kontrolą w 11 przypadkach zasięgano informacji i żądano wyjaśnień, w trybie art. 29 pkt 2 lit. f *ustawy o NIK*, od jednostek nie objętych kontrolą i ich pracowników. M.in.: w Kancelarii Prezesa RM – w sprawie stanowiska rządu RP dot. restrukturyzacji hutnictwa, w urzędzie skarbowym - w sprawie ulg podatkowych, w Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. - w sprawie działań restrukturyzacyjnych i firmie konsultingowej NICOM – w sprawie umów o wykonanie opracowań prywatyzacyjnych.

Przesłuchanie w charakterze świadka

Na podstawie art. 42 *ustawy o NIK*, kontrolerzy przesłuchali 4 świadków, w tym: dwukrotnie b. Ministra SP oraz 3 członków zarządu Spółki Walcownia Rur Jedność Sp. z o.o. (WRJ). Przedmiotem przesłuchań Ministra SP była problematyka związana z wyborem doradców prywatyzacyjnych, ich działań, kosztów analiz prywatyzacyjnych oraz niezrealizowana zadań prywatyzacyjnych. Przedmiotem przesłuchania członków zarządu WRJ była problematyka wnoszenia kapitałów do tej spółki.

Zastrzeżenia do protokołów kontroli

Minister SP zgłosił zastrzeżenia do protokołu kontroli w trybie art. 55, a następnie w trybie art. 56 *ustawy o NIK*. Zastrzeżenia Ministra SP dotyczyły skonkretyzowania stwierdzonych nieprawidłowości i wskazania osób odpowiedzialnych oraz uściślenia zapisów dotyczących prowadzonych przez MSP procedur prywatyzacyjnych. Po analizie zastrzeżeń rozszerzono zakres osób odpowiedzialnych o kolejnych dyrektorów departamentów MSP, z czterech zastrzeżeń dotyczących procedur prywatyzacyjnych dwa odrzucono w całości, a dwa uwzględniono w części. Zastrzeżenia wniesione przez Ministra SP w trybie art. 56 *ustawy o NIK*, po rozpatrzeniu przez Komisję Odwoławczą NIK zostały oddalone w całości.

Wystąpienia pokontrolne

Izba skierowała do 16 kierowników jednostek kontrolowanych i jednego kierownika jednostki sprawującej nadzór nad jednostkami kontrolowanymi wystąpienia pokontrolne, w których zawarto 39 wniosków pokontrolnych. Wnioski skierowane do hut dotyczyły podjęcia działań restrukturyzacyjnych zmierzających do poprawy sytuacji ekonomicznej.

We wnioskach skierowanych do ministrów: gospodarki i skarbu państwa, Izba wносиła o szybkie wdrożenie zmian programowych wynikających z ustawy *o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali*, szczególnie w zakresie restrukturyzacji organizacyjnej, finansowej, majątkowej i zatrudnienia. Izba wnioskowała także o opracowanie i wdrożenie przez ministrów: gospodarki i skarbu państwa, z udziałem zarządów hut programu prywatyzacji hut skonsolidowanych w koncern PHS S.A., nie skonsolidowanych w PHS S.A., a także zbycia akcji Skarbu Państwa, stanowiących mniejszościowe udziały w kapitałach hut sprywatyzowanych poprzez BPU oraz NFI. Skierowane przez NIK wnioski pokontrolne zostały przyjęte do realizacji, a część z nich zarówno o charakterze systemowym jak i doraźnym zrealizowana. Dotyczyło to m.in. utworzenia PHS S.A. oraz podjęcia działań nad restrukturyzacją majątkową, organizacyjną i finansową hut.

**Zastrzeżenia do
wystąpień
pokontrolnych**

Do ocen i uwag zawartych w wystąpieniach pokontrolnych, kierownicy dwóch jednostek skontrolowanych: Minister Gospodarki oraz Zarząd Walcowni Rur Jedność Sp. z o.o. złożyli zastrzeżenia:

- W dniu 25 września 2002 r. Kolegium NIK rozpatrzyło 8 zagadnień podniesionych w zastrzeżeniach zgłoszonych przez Ministra Gospodarki do ocen zawartych w wystąpieniu pokontrolnym z kontroli przeprowadzonej w Ministerstwie Gospodarki. Minister Gospodarki zakwestionował krytyczne oceny NIK dotyczące:
 - kolejnych *Programów restrukturyzacji sektora hutniczego* realizowanych w latach 1993-2001, które zdaniem Izby, nie prowadziły do przemian jakościowych funkcjonowania sektora, a oparte na nierealnych założeniach realizacyjnych, nie zabezpieczały osiągnięcia głównych celów, tj.: poprawy efektywności ekonomicznej funkcjonowania sektora, dostosowania asortymentu i wielkości produkcji dla potrzeb rynku, międzynarodowej konkurencyjności polskich wyrobów oraz prywatyzacji hut,
 - braku decyzji wykonawczych ze strony rządu do 1999 r., w zakresie zabezpieczenia zgodności programów restrukturyzacyjnych realizowanych przez huty z *Programem restrukturyzacji sektora* stanowiącym element polityki przemysłowej państwa,
 - braku koordynacji i nadzoru ze strony Ministra Gospodarki nad programami inwestycyjnymi realizowanymi przez huty. Zdaniem Izby, poszczególne huty realizując własne programy inwestycyjne, znacznie przekraczające ich możliwości finansowe, de facto nie uwzględniały programu sektorowego, a także realiów ekonomicznych i rynkowych. Skutkowało to zapaścią ekonomiczną większości z hut, zahamowaniem inwestycji związanych z przetwórstwem stali, brakiem rozwijania produkcji wyrobów rynkowych, a także brakiem środków na bieżącą działalność,
 - nie zrealizowania głównych celów restrukturyzacji sektora, tj.: poprawy efektywności ekonomicznej, dostosowania asortymentu i wielkości produkcji do potrzeb rynku oraz międzynarodowej konkurencyjności polskich wyrobów hutniczych,
 - nie zbilansowania wielkości importu i eksportu i nie osiągnięcia wskaźnika wymiany *terms of trade* w wysokości 1, jako jednego z celów *Pro-*

gramu restrukturyzacji. Zdaniem Izby niedostateczne dostosowanie struktury produkcji dla zdynamizowania eksportu oraz niedostateczne działania Ministra Gospodarki w zakresie ochrony polskiego rynku przed importem, doprowadziły w latach 1993-2001 do ponad 4-krotnego wzrostu importu wyrobów stalowych i do ponad 40 % udziału importu w tzw. zużyciu jawnym wyrobów hutniczych.

Kolegium NIK podtrzymując krytyczną ocenę w zakresie niezadowolających relacji pomiędzy importem i eksportem uwzględniło zastrzeżenie Ministra Gospodarki dotyczące zbilansowania wolumenu importu z eksportem wyrobów hutniczych oraz podejmowania działań w sprawie ochrony krajowego rynku przed nadmiernym importem. Podstawę uwzględnienia zastrzeżenia, stanowiły bezpośrednie zapisy w *Programie restrukturyzacji*, że jako cel, dopiero do 2005 r. zakładano osiągnięcie korzystnych określonych programem relacji pomiędzy eksportem i importem oraz uzyskanie wskaźnika wymiany *terms of trade* zbliżonego do 1. Kolegium uwzględniło również fakt, że wyniki działań Ministra Gospodarki, wynegocjowane zostało z Komisją Europejską spowolnienie procesu eliminacji cel na importowane wyroby hutnicze w stosunku ustaleń Układu Stowarzyszeniowego zawartego w 1991 r.

Pozostałe zastrzeżenia Ministra Gospodarki, dotyczące 7 zagadnień będących przedmiotem krytycznych ocen, Kolegium NIK oddaliło.

- Do ocen zawartych w wystąpieniu pokontrolnym, z kontroli w Walcowni Rur "Jedność" Sp. z o.o. w Siemianowicach Śląskich, Zarząd Spółki złożył zastrzeżenia. Zastrzeżenia dotyczyły sformułowanych ocen w sprawie legalności działania i gospodarności wykorzystywania środków państwowych przez Zarząd Spółki, w toku realizacji inwestycji pn. "Budowa walcowni ciągłej rur". Zastrzeżenia po rozpoznaniu przez Komisję Odwoławczą w Delegaturze NIK w Katowicach, zostały oddalone w całości.

**Współpraca
z organami
ścisłania**

W związku z przeprowadzonymi kontrolami w Hucie Katowice SA w Dąbrowie Górniczej, oraz w Walcowni Rur "Jedność" Sp. z o.o. w Siemianowicach Śląskich, Najwyższa Izba Kontroli działając na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy o NIK oraz art. 304 § 2 k.p.k., wypełniając dyspozycję art. 587 § 1 ks.h. i 482 § 1 kh. zawiadomiła odpowiednie prokuratury rejonowe o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez Zarządy obu spółek.

- W sierpniu 2002 r. NIK zawiadomiła Prokuraturę Rejonową w Dąbrowie Górniczej o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez członków Zarządu Huty Katowice S.A. W latach 1998-2001 Zarząd Huty Katowice SA pomimo wysokich strat finansowych na działalności gospodarczej Spółki oraz nie regulowania bieżących zobowiązań, tym również wobec budżetu, przekazał na rzecz innych podmiotów darowizny na łączną kwotę 2,3 mln zł. Dokonując darowizn Zarząd Huty Katowice SA działał na szkodę spółki, doprowadzając do pogłę-

bienia jej strat finansowych. Do końca 2002 r. postępowanie prokuratury nie zostało zakończone.

- W styczniu 2002 r. Izba zawiadomiła Prokuraturę Rejonową w Katowicach o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa przez Prezesa i dwóch członków Zarządu Walcowni Rur "Jedność" Sp. z o.o., polegającego na poświadczeniu nieprawdy do Sądu Rejonowego Wydział VIII Gospodarczy Rejestrowy o dokonaniu wpłat na kapitał zakładowy Walcowni Rur "Jedność" Sp. z o.o., podczas gdy w rzeczywistość wpłaty przez jednego z udziałowców, nie zostały dokonane. Do końca 2002 r. postępowanie prokuratury nie zostało zakończone.

Dyrektor
Departamentu Gospodarki,
Skarbu Państwa i Prywatyzacji

Paweł Banaś

Zatwierdzam
Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Krzysztof Szwedowski

Warszawa, dnia 07.02.2003 r.

Załącznik Nr 1

Wykaz uczestników kontroli i kontrolowanych jednostek

L.p.	Jednostka kontrolna NIK	Jednostka kontrolowana
1	Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji	Ministerstwo Skarbu Państwa Ministerstwo Gospodarki Huta Buczek S.A. w Sosnowcu Huta Ferrum S.A. w Katowicach Huta Batory S.A. w Chorzowie Huta Częstochowa S.A. w Częstochowie Huta Baildon S.A. w Katowicach Huta Łabędy S.A. w Gliwicach
2	Delegatura NIK w Katowicach	Huta Katowice S.A. w Dąbrowie Górniczej Huta Cedler S.A. w Sosnowcu Walcownia Rur Jedność Sp z oo w Siemianowicach Śl.
3	Delegatura NIK w Krakowie	Huta im T. Sendzimira S.A. w Krakowie
4	Delegatura NIK w Kielcach	Huta Ostrowiec S.A. w Ostrowcu Świętokrzyskim
5	Delegatura NIK w Opolu	Huta Małapanew S.A. w Ozimku Huta Andrzej S.A. w Zawadzkiem
6	Delegatura NIK w Szczecinie	Huta Szczecin S.A. w Szczecinie

Załącznik Nr 2

Stan przekształceń własnościowych hut

lp	Huta	rok		Kapitał akcyjny w tys. zł		
		komercjalizacji	prywatyzacji – ścieżka	początkowy	na 30.09.2001r	główni akcjonariusze
1	Huta Katowice S.A.	1991	jsSP	1.108.000	716.000	SP-100%
2	Huta Sendzimira S.A.	1997	jsSP	1.120.000	1.120.000	SP-100%
3	Huta Florian S.A.	1997	jsSP	102.500	102.500	SP-100%
4	Huta Cedler S.A.	1998	jsSP	127.000	127.000	SP-100%
5	Huta Częstochowa S.A.	1998	jsSP (w upadłości)*	370.000	370.000	SP-100%
6	Huta Łabędy S.A.	1997	jsSP	119.000	119.000	SP-100%
7	Huta Kościuszko S.A.	1998	jsSP	1000	1000	SP-100%
8	Huta Baildon S.A.	2000	jsSP (w upadłości)	80.000	80.000	SP-100%
9	Huta Andrzej S.A.	1996	2000 r. kapitałowa	73.000	85.500	SP-48,67% Centrostal-51,33%
10	Huta Batory S.A.	1992	1995r BPU	45.245	45.245	SP-14,07% HK.S.A.- 20,16% PGNiG S.A.-11,96%
11	Huta Zawiercie S.A.	1996	1996 BPU	140.000	140.000	SP-26,4% Impexmetal S.A. – 71,1%
12	Huta Jedność S.A.	1995	1995 BPU	27.200	27.200	SP-10,4% HK S.A.- 19% PGNiG-17,4%
13	Huta Łaziska S.A.	1997	1997 BPU	35.000	35.000	SP-10,2% Gemi Sp. z oo- 53,7%
14	Huta Szczecin S.A.	1995	1996 BPU	6.000	6.000	SP-1,55% StalexportSA- 46,94%

15	Huta Malapanew S.A.	1992	1994 BPU (w upadłości)	48.017	48.017	ARP S.A.-73,2% łącznie z rezerwą prywat. - 5%
16	Huta Ostrowiec S.A.	1994	1994 BPU (w upadłości)	64.037,6	360.832	SP- 5 % Stalexport S.A.- 65,95%
17	Huta Gliwice S.A.	1997	1997 BPU (w likwidacji)	100	460	SP-4,6% os. fiz-81,97%
18	Huta Stalowa Wola S.A.	1991	1994 BPU	160.000	267.126	SP-76,16%
19	Huta Lucchini Sp. z o.o.	-	1992 j-v wniesienie pp.	4000	177.189	SP-0,001% Lucchini- 48,9%
20	Huta Pokój S.A.	1991	1995 NFI	13.316	13.316	SP-25,5% KFI Colloseum – 62,1%
21	Huta Buczek S.A.	1995	1996 NFI	10.175,9	10.175,9	SP-25% NFI-64,7%
22	Huta Zabrze S.A.	1992	1996 NFI	3.458,4	3.458,4	SP-0 ALLY Sp. z o.o.- 79,5% akcji
23	Huta Zygmunt S.A.	1991	1995 NFI (w upadłości)	5.775	5.775	SP –25,5 % Agencja Węgla i Stali –60%
24	Huta Ferrum S.A.	1995	1995 NFI	13.330,3	22.600,3	SP-14,8 % Bank Śl. –25,66 % Colloseum – 9,5%
25	Huta Bobrek	p.p.	1994 (w upadłości)			

* do końca listopada 2002 r. Sąd Rejonowy w Częstochowie nie rozpatrzył wniosku o upadłość Huty złożonego przez Zarząd Huty Częstochowa S.A. w dniu 28 października 2002 r.

Załącznik Nr 3

Nakłady inwestycyjne na realizację *Programu restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali* z czerwca 1998 r. w latach 1998 –2001

w mln zł.

lp	Huta	planowane	wykonane do I półrocza 2001 r.	% wyk. 4:3
1	2	3	4	5
1	Andrzej	105,1	128,3	122,1
2	Baildon	86,2	62,1	72,0
3	Bankowa	49,5	34,5	69,7
4	Batory	98,5	29,6	30,0
5	Buczka	48,4	35,4	73,1
6	Cedler	165,9	38,9	23,4
7	Częstochowa	139,4	104,2	74,7
8	Ferrum	119,0	139,6	117,3
9	Florian	327,5	92,3	28,2
10	Gliwice *		-	
11	Jedność	427,5	519,5	121,4
12	Katowice	2.008,4	309,9	15,4
13	Kościuszko	30,2	5,5	18,2
14	Lucchini-Warszawa	413,3	73,3	17,7
15	Łabędy	62,9	10,6	16,8
16	Łaziska	114,7	15,9	13,9
17	Małapanew	31,7	5,6	17,7
18	Ostrowiec	132,1	299,9	227,0
19	Pokój	63,9	20,5	32,1
20	Sendzimira	2.579,3	332,8	12,9
21	Stalowa Wola	212,4	7,9	3,7
22	Szczecin *	-	-	
23	Zabrze*	-	-	
24	Zawiercie	191,4	147,8	77,2
25	Zygmunt*	-	-	
	Razem	7407,3	2.414,1	32,6

Źródło: Opracowanie NIK na podstawie akt kontroli przeprowadzonej w Ministerstwie Gospodarki

* Huty nie objęte *Programem Restrukturyzacji*

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Krzysztof Szwedowski

Warszawa,

marca 2003 r.

Skrzynka pocztowa Nr P-14

KGP/DSPP-41004/01

Opinia

do przedstawionego przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej
stanowiska do treści *Informacji o wynikach kontroli restrukturyzacji i przekształceń
własnościowych w hutnictwie żelaza i stali*

Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej przedstawił w dniu 18 lutego 2003 r. (pismo SM-V/091/MR/JK/28/01/03/135) stanowisko do *Informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w hutnictwie żelaza i stali*.

Nawiązując do przekazanego Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli w dniu 24 stycznia 2003 r. pisma dotyczącego realizacji wniosków zawartych w wystąpieniu pokontrolnym Minister wskazał, że poprzez wykonywanie tych wniosków konsekwentnie wdrażane są zalecenia zawarte w *Informacji*. Przedstawione w *Informacji* wnioski są zbieżne z wnioskami wcześniej sformułowanymi w wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Ministra Gospodarki. Uwzględniają one działania Rządu w zakresie realizacji *programów restrukturyzacji* w 2002 r. oraz postanowień, przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 10 stycznia 2003 r., programu „Restrukturyzacja i rozwój hutnictwa żelaza i stali w Polsce do 2006 r.”

Najwyższa Izba Kontroli z satysfakcją przyjmuje przedstawione informacje o sukcesywnej realizacji wniosków wynikających z przeprowadzonej kontroli, w tym odnoszące się do przebiegu prywatyzacji Polskich Hut Stali S.A. Jednocześnie Izba pragnie wskazać, że wniosek nr 4 dotyczy przygotowania programów wykonawczych w zakresie procesów prywatyzacji pozostałych hut, niezwiązanych z PHS S.A. Wyniki kontroli wykazały m.in., że brak takich programów był jednym z czynników wpływających na niezadowalające zaawansowanie przebiegu prywatyzacji w hutnictwie żelaza i stali. Nie ulega przy tym wątpliwości, że proces prywatyzacji może być prowadzony jedynie w sposób zgodny z przepisami prawa, w tym z *ustawą z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji*¹

¹ Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.

**MINISTER GOSPODARKI,
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ**
Jerzy Hausner

Warszawa, 2003.03.18

SM-V/091/MR/JK/28/01/03/135

DEPARTAMENT
GOSPODARSTWA
19. II. 03 N.
Sprawa: KGP/DSPP-41004/01 25/2

Pan
Mirosław Sekuła
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

W nawiązaniu do przekazanej "Informacji Najwyższej Izby Kontroli o wynikach restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w hutnictwie żelaza i stali", znak: KGP/DSPP/41004/01, informuję, że poruszone kwestie znalazły odzwierciedlenie w skierowanych do Pana Prezesa w dniu 24 stycznia br. wyjaśnieniach dotyczących realizacji zaleceń pokontrolnych NIK z dnia 30 lipca 2002 roku (pismo znak: DR.3/AG/203/03), a stanowisko do większości uwag zawartych w ww. "Informacji..." Minister Gospodarki przedstawił w piśmie znak: SMV/091/ 28/01/AW/02/893 z 6 sierpnia 2002 roku. Stanowisko to Kolegium NIK oceniło w uchwale Nr 26/2002 z dnia 25 września 2002 roku.

Niezależnie od powyższego, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej realizując wnioski pokontrolne konsekwentnie wdraża zalecenia zawarte w przedstawionej "Informacji ...".

Odnosząc się do ujętych w „Informacji” wniosków, informuję co następuje :

Wniosek 1: Wdrożenie przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej procesu restrukturyzacji finansowej hut, zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali.

Przyjęty 10 stycznia br. przez Radę Ministrów dokument "Restrukturyzacja i rozwój hutnictwa żelaza i stali w Polsce do 2006 roku" wskazuje na konieczność przeprowadzenia w oparciu o ww. ustawę głębokiej restrukturyzacji finansowej hut. Jest to niezbędne do zwiększenia wiarygodności przedsiębiorstw wobec parterów handlowych i finansowych. Trudna sytuacja hut jest przede wszystkim konsekwencją zadłużenia tych podmiotów z tytułu zaciągniętych w minionych latach kredytów inwestycyjnych, co znalazło odzwierciedlenie w narastających zobowiązaniach wobec dostawców, banków i innych instytucji finansowych.

Restrukturyzacja finansowa jest realizowana z zastosowaniem mechanizmów wynikających z ustawy o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali, w sposób całkowicie otwarty i na bazie zasad obowiązujących w gospodarce rynkowej.

19.02.03...
170/03...

Wniosek 2: Dokonanie przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej wspólnie z zarządami hut konsolidacji wybranych zdolności produkcyjnych i środków inwestycyjnych hut zapisanych w Programie - Aktualizacja 2001 roku i jego kolejnych modyfikacjach, w taki sposób aby umożliwić zakończenie procesów inwestycyjnych związanych z głębokim przetwórstwem stali.

Zgodnie z postanowieniami przyjętymi w kolejnych modyfikacjach programu, kierunkiem strategicznym restrukturyzacji jest konsolidacja hutnictwa, realizowana w oparciu o kryterium produktowe (np. przez stworzenie grup : producentów rur, producentów stali jakościowych itp.).

Wymiernym przykładem ukierunkowanej na konsolidację potencjału wytwórczego polityki Rządu RP było utworzenie spółki „Polskie Huty Stali” S.A. W dniu 6 czerwca 2002 roku Sąd Rejestrowy w Katowicach zarejestrował spółkę „Polskie Huty Stali” S.A., której kapitał zakładowy został w całości pokryty przez Skarb Państwa wkładem niepieniężnym w postaci pakietu akcji Hut: Cedler S.A., Florian S.A., Katowice S.A. oraz Huty im. T. Sendzimira S.A. W dniu 31 grudnia 2002 roku przekształcono holding PHS S.A. w jedno przedsiębiorstwo. Obecnie finalizowane są prace zmierzające do konsolidacji wszystkich obszarów działalności PHS S.A. Pozwoli to na optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego, co w efekcie spowoduje znaczącą obniżkę kosztów i zwiększy konkurencyjność Spółki w warunkach gospodarki rynkowej. Działania te zapewnią również koordynację realizacji priorytetowych w sektorze inwestycji PHS S.A., tj. : modernizację Walcowni Gorącej Blach w Krakowie, budowę trzeciej linii COS w Dąbrowie Górniczej, modernizację Walcowni Walcówki w Sosnowcu i budowę linii powlekania blach w Świętochłowicach. Realizacja tych inwestycji umożliwi wprowadzenie zmian technologicznych, zmierzających do pogłębienia stopnia przetworzenia wyrobów, jak i poprawy ich jakości.

Rząd RP konsekwentnie będzie dążył do stwarzania dogodnych warunków dla konsolidacji produktowej pozostałych podmiotów funkcjonujących w branży hutniczej. Stosownie do przyjętych programem założeń, konsolidacja w każdym przypadku wymagać będzie przeprowadzenia szczegółowych analiz, mających na celu określenie sposobu konsolidacji oraz możliwości uzyskania efektu synergii. Ponieważ w większości tych podmiotów Skarb Państwa posiada niewielki udział, tryb i sposób przeprowadzenia konsolidacji będzie pochodną strategii określonej przez właściciela.

Wniosek 3: Przeprowadzenie przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej wspólnie z zarządami hut, ocen i aktualizacji realizowanych przez huty Porozumień z czerwca 1999 roku, jako elementów wdrożenia i monitorowania do 2005 roku programów produkcyjnych, inwestycyjnych, zdolności produkcyjnej i programów zatrudnienia pod kątem ich dostosowania do Programu - Aktualizacja 2001 roku i jego modyfikacji oraz postanowień ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 roku o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali.

"Porozumienie" zawierane z Zarządami stanowiło ramowe założenie indywidualnych programów restrukturyzacyjnych hut, zbieżnych z rządowym programem restrukturyzacji hutnictwa. Realizacja założeń warunkowała możliwość otrzymywania przez huty budżetowych dotacji na osłony socjalne.

Program zakładał elastyczne urealnianie przyjętych założeń procesu restrukturyzacyjnego hut do zmieniających się uwarunkowań rynku stali, co znalazło odzwierciedlenie w kolejnych jego modyfikacjach.

Wymagało to również stosownych weryfikacji biznes-planów hut, w stopniu zapewniającym zgodność ich założeń z nakreślonym przez Rząd RP kierunkiem restrukturyzacji sektora stalowego.

Stosownie do ustawy hutniczej huty opracowały indywidualne programy, które po zaopiniowaniu przez zainteresowane resorty zatwierdzane były przez Ministra Gospodarki. Stan realizacji programów i nakreślonych w nim celów na bieżąco jest poddawany wnikliwej analizie i stałemu monitoringowi, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania środków budżetowych na restrukturyzację zatrudnienia.

Tryb, zakres i sposób przyznawania środków budżetowych na osłony socjalne regulowany jest co roku wydawanym rozporządzeniem Ministra Gospodarki.

Wniosek 4: Opracowanie przez Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, we współpracy z Ministrem Skarbu Państwa programów wykonawczych w zakresie :

- *prywatyzacji hut nie konsolidowanych w PHS,*
- *zbycia akcji Skarbu Państwa, stanowiących mniejszościowe udziały w kapitałach hut objętych BPU oraz wniesionych do NFI.*

Ustawa o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali z dnia 24 sierpnia 2001 roku przekazywała ministrowi właściwemu do spraw gospodarki kompetencje ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, określone w art. 2 pkt 5 i 6 oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 roku o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 493 z późn. zm.) w odniesieniu do hut i Towarzystwa Finansowego "Silesia" Sp. z o.o. Jednocześnie prywatyzacji hut oraz PHS S.A. dokonywał minister właściwy do spraw Skarbu Państwa. Najważniejszym obecnie zadaniem jest prywatyzacja PHS S.A. oraz hut realizujących restrukturyzację. Wiąże się z tym również proces udostępniania akcji w posiadaniu których jest Skarb Państwa uprawnionym pracownikom. W tej sytuacji zaistniała potrzeba zmiany nadzoru właścicielskiego, co znalazło swój wyraz w przygotowanym i znajdującym się w końcowej fazie procedur legislacyjnych projekcie ustawy o zmianie ustawy o restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali.

Z chwilą uchwalenia nowelizacji ww. ustawy kompetencje właścicielskie przejmie Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa.

Na wniosek ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, Prezes Rady Ministrów na podstawie zarządzenia nr 143 z dnia 3 grudnia 2002 roku powołał międzyresortowy zespół do spraw przeprowadzenia prywatyzacji Polskich Hut Stali S.A. składający się z osób wyznaczonych przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa i ministra właściwego do spraw gospodarki. Zadaniem Zespołu będzie formalna koordynacja prac na etapie przygotowywania i prowadzenia procesu prywatyzacji oraz restrukturyzacji hut.

Harmonogram prac określony został w Regulaminie działania Zespołu, przygotowanym przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki. Ustalenia zespołu będą stanowiły rekomendację do wydania stosownych opinii w zakresie procesu prywatyzacji. Zgodnie z założeniami ww. programu z 10 stycznia br. proces prywatyzacji pozostałych, nie wchodzących w strukturę PHS S.A. hut prowadzony będzie w oparciu o przepisy ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, w drodze zbycia ich akcji należących do Skarbu Państwa.

Przed zaoferowaniem do zbycia akcji Skarbu Państwa dokonana zostanie wnikliwa analiza mająca na celu ustalenie sytuacji prawnej oraz stanu i perspektyw rozwoju potencjału produkcyjnego spółek, a także oceny realizacji obowiązków wynikających z tytułu wymagań ochrony środowiska.

Akcje należące do Skarbu Państwa będą zbywane w trybie przetargu publicznego.

Rada Ministrów może zezwolić na inny aniżeli przewidziany powyżej tryb zbycia akcji.

Każdorazowo przy sprzedaży akcji Skarbu Państwa zostanie określona przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa procedura ich zbycia.

Jamy Ławon

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
Krzysztof Szwedowski

Warszawa,

marca 2003 r.

Skrzynka pocztowa Nr P-14

KGP/DSPP-41004/01

Opinia
do przedstawionego przez Ministra Skarbu Państwa stanowiska do treści
Informacji o wynikach kontroli restrukturyzacji i przekształceń własnościowych
w hutnictwie żelaza i stali

Minister Skarbu Państwa przedstawił w dniu 18 lutego 2003 r. (pismo MSP/BM/1389/03/JBC DK-JB-0910-3/01) stanowisko do *Informacji o wynikach kontroli restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w hutnictwie żelaza i stali*.

NIK sformułowała liczne oceny negatywne dotyczące procesów prywatyzacyjnych w hutnictwie. Minister Skarbu Państwa w swoim *Stanowisku* ustosunkował się jedynie do następstw prywatyzacji hut poprzez NFI dla możliwości oddziaływania Skarbu Państwa na te huty. Nie podważył krytycznej oceny NIK o wpływie tej formy prywatyzacji na efektywność realizowanych w hutach programów restrukturyzacyjnych i na sytuację rynkową hut.

W toku kontroli ustalono, że Minister Przemysłu i Handlu był przeciwny koncepcji wnoszenia hut do programu NFI. Minister Skarbu Państwa w stwierdzeniu: „Wszelkie kwestie dotyczące planów operacyjnych, w tym restrukturyzacji spółek z sektora hutniczego, znajdują się od tego czasu w gestii NFI, a następnie wybranych przez NFI inwestorów zewnętrznych. W związku z tym, jakakolwiek próba realizacji programu restrukturyzacji i przekształceń własnościowych wobec tych podmiotów nie była możliwa ze względu na fakt, iż stały się one podmiotami prywatnymi, z mniejszościowym udziałem Skarbu Państwa.” potwierdza ocenę Izby, jak i wspomnianą opinię Ministra PiH, że „**Wniesienie w latach 1995 - 1996, do programu NFI 5 hut: Pokój S.A., Buczek S.A., Zabrze S.A., Zygmunt S.A. i Ferrum S.A., nie było skoordynowanym działaniem z Ministrem PiH. W ocenie Ministra PiH, ten sposób prywatyzacji zabezpieczał jedynie krótkookresowe cele NFI, nastawionych na zysk i stanowił zagrożenie dla procesów restrukturyzacyjnych w hutnictwie. Przeprowadzone kontrole NIK potwierdziły oceny Ministra PiH**”. Wyniki kontroli wykazały bowiem, że prywatyzacja hut poprzez NFI nie tylko nie wspomagała

procesów restrukturyzacji, ale utrudniała Ministrowi Gospodarki koordynację restrukturyzacji w całym sektorze.

Należy przy tym wskazać, że w *Informacji o wynikach kontroli* NIK nie podważa legalności prywatyzacji przeprowadzonej poprzez NFI. Krytycznie ocenia jednak wpływ prywatyzacji dokonanej w tej formie na realizację rządowego *Programu restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali*. Krytyczne oceny NIK dotyczyły także m.in.: braku polityki prywatyzacyjnej względem sektora, kilkuletnich opóźnień we wdrażaniu działań prywatyzacyjnych oraz niewykonywania głównych założeń prywatyzacyjnych, określonych w *Programach Restrukturyzacji*.

Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli przyjmuje, przedstawione przez Ministra Skarbu Państwa w ostatniej części *Stanowiska*, zapewnienie o podejmowaniu działań zmierzających do zakończenia procesu prywatyzacji hut. M.in. to zagadnienie jest przedmiotem wniosków zawartych w *Informacji*.

MINISTER SKARBU PAŃSTWA

Warszawa dnia 18-02-2003 r.

MSP/BM/ 1389/03/JBC
DK-JB-0910-3/01

75/4
19.11.03
KGP/DSPP-41004/01

Pan
KRZYSZTOF SZWEDOWSKI

Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

19.02.03
168/03

Odpowiadając na pismo z dnia 10 lutego 2003 roku znak: KGP/DSPP/41004/01; i przekazanej przy tym piśmie „Informacji o wynikach kontroli **„restrukturyzacji i przekształceń własnościowych w hutnictwie żelaza i stali”** z lutego 2003 roku (znak: P/01/119 KGP/DSPP/41004/01; Nr ewid. 169/2002/P01119/KGP.), na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli **przedstawiam Panu Prezesowi swoje stanowisko do tej informacji:**

- W odniesieniu do uwag w zakresie prywatyzacji majątku spółek z branży hutniczej wniesionych do Programu NFI należy przypomnieć, że spółki te wnoszone były na zasadzie dobrowolnego zgłoszenia tych podmiotów do Programu oraz po wcześniejszych konsultacjach międzyresortowych w tej sprawie, na podstawie rozporządzeń Rady Ministrów z dnia 18 sierpnia 1993 r. w sprawie określenia jednoosobowych spółek Skarbu Państwa w celu wniesienia ich akcji lub udziałów do narodowych funduszy inwestycyjnych (Dz.U. z dnia 25 sierpnia 1993 r. Nr 78 Poz. 368, z późn. zm.) oraz z dnia 14 września 1993 r. w sprawie określenia jednoosobowych spółek Skarbu Państwa oraz przedsiębiorstw państwowych, które zostaną przekształcone w spółki w celu wniesienia ich akcji lub udziałów do

narodowych funduszy inwestycyjnych (*Dz.U. z dnia 28 września 1993 r. Nr 89 Poz. 412, z późn. zm.*)

Od momentu wniesienia akcji 512 spółek do Programu NFI na przełomie 1995 i 1996r., zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 30 kwietnia 1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji (*Dz. U. z dnia 31 maja 1993 r. Nr 44, poz. 202 z późn. zm.*), Skarb Państwa przestał być jedynym akcjonariuszem tych spółek, rozpoczynając w ten sposób proces ich prywatyzacji. Po tym okresie, a w szczególności po dniu 31 grudnia 1998 r. tj. po zakończeniu wymiany powszechnych świadectw udziałowych na akcje NFI, w związku z upływem terminu ważności Powszechnych Świadectw Udziałowych, Skarb Państwa występuje w roli mniejszościowego akcjonariusza nie tylko spółek portfelowych nfi (*do 25%*), ale także samych narodowych funduszy inwestycyjnych (*do 15%*). Od samego początku Programu, w związku z brzmieniem art. 4 ustawy o nfi, wehikułami prywatyzacyjnymi dla wniesionych przez Skarb Państwa przedsiębiorstw są zatem narodowe fundusze inwestycyjne jako spółki prawa handlowego.

Wszelkie kwestie dotyczące planów operacyjnych w tym restrukturyzacji spółek z sektora hutniczego znajdują się od tego czasu w gestii NFI, a następnie wybranych przez NFI inwestorów zewnętrznych. W związku z tym jakakolwiek próba realizacji programu restrukturyzacji i przekształceń własnościowych wobec tych podmiotów nie była możliwa ze względu na fakt, iż stały się one podmiotami prywatnymi, z mniejszościowym udziałem Skarbu Państwa.

Jedyny wpływ na strategię prywatyzacyjną, w tym restrukturyzację spółek może być wywierany proporcjonalnie do zaangażowania kapitałowego Skarbu Państwa w te podmioty, m.in. za pośrednictwem przedstawicieli Skarbu Państwa w radach nadzorczych spółek (po jednym reprezentancie w radzie) oraz poprzez uczestniczenie w Walnych Zgromadzeniach, w trakcie których Skarb Państwa może wyrazić swoje stanowisko wobec działań podejmowanych przez fundusze lub większościowego inwestora zewnętrznego.

- W kwestii zbywania pozostałych w gestii Skarbu Państwa pakietów spółek portfelowych z Programu NFI, w tym akcji spółek z sektora hutnictwa żelaza i stali, pragnę podkreślić, że Ministerstwo Skarbu Państwa jest zainteresowane zbyciem swoich pakietów akcji w hutach, gdyż zakończy to proces ich prywatyzacji.

Na podstawie art. 33 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (*Dz.U.96.118.561*), Skarb Państwa prowadzi sprzedaż akcji spółek

uczestniczących w Programie NFI. Spółki sprzedawane są w trybie publicznym (odpowiedź na publiczne wezwanie inwestora lub poprzez publiczny przetarg) lub w trybie szczególnym (gdy spełnione są określone warunki) konkretnemu inwestorowi po uprzednim uzyskaniu zgody Rady Ministrów.

Ponieważ Ministerstwo Skarbu Państwa pozostaje akcjonariuszem mniejszościowym w wymienionych w „Informacji” hutach, w których są już inwestorzy strategiczni posiadający pakiety kontrolne akcji, to zbycie przez MSP posiadanych akcji uzależnione jest od potencjalnego zainteresowania ze strony inwestorów. Rezultaty dotychczasowych przetargów wskazują na niską skuteczność sprzedaży mniejszościowych pakietów akcji spółek NFI w trybie przetargowym. Dlatego w sytuacji gdy do Ministerstwa Skarbu Państwa nie wpłyną wcześniej oferty nabycia mniejszościowych pakietów akcji Skarbu Państwa, przedmiotowe spółki nie będą oferowane w przetargach publicznych.

Pragnę raz jeszcze podkreślić, że działając w ramach określonego ustawowo Programu NFI i realizując jego założenia przyjęte przez ustawodawcę, Ministerstwo Skarbu Państwa z samego założenia tego szczególnego programu prywatyzacyjnego, nie ma na obecnym etapie możliwości prowadzenia samodzielnej restrukturyzacji spółek lub aktywnego wpływania na takie procesy, prowadzone przez prywatnych inwestorów lub same NFI, a przy niskim zaangażowaniu kapitałowym posiada także ograniczone możliwości zbycia swoich akcji w przedmiotowych hutach.

MINISTER SKARBU PAŃSTWA
z up. SEKRETARZ STANU

Andrzej Szarawarski